Nagyvárad, 1900. VI. évfolyam 87. szám. Vasárnap, április 15.

Előfizetési árak:
A kiadóhivatalban átvéve:
Egész évre . . 16 kor. — fill.
Negyedévre . . 4 » — »
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . 20 kor. — fill.
Negyedévre . . 5 » — »
Vidékre postán szállítva:
Egész évre . 24 kor. — fill.
Negyedévre . 6 » — »

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével.
Szerkesztőség és kiadóhivatal: Apácza u. 3. sz.
A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.
Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.
Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVARAD, április 14.

Ellentétek.

Istenszeretet, hazaszeretet, emberszeretet, fajszeretet, felebaráti szeretet; ezektől van tele ma a levegő. A husvéti szónokok százezrei beszélnek ma a szeretet nagy Istenéről, a szeretet igaz vallásáról, a szeretet feltámadásáról. — Hiszen ez rendén is van igy. Ez a nap a kereszténység főünnepe, és illik, hogy ilyenkor szeretetet hirdessen minden, a mi keresztény.

Vajha ugy is volna, hogy a szeretet melege igazán is elárasztaná a világot! Vajha megtanulnók elvégre a szeretet áldozatával imádni az Istent, segiteni az embert, vezetni a haza ügyeit!

Csakhogy két világban élünk s amit az egyikben követelnek tőlünk, a másikban ugyanazt elfeledni, megutálni tanitanak bennünket.

Az egyik világ a vallásé, a hité, a templomé. Ebben teremnek a nagy gondolatok, a szent elhatározások, a bünbánat fohászai és a javulás igérete, a nemes érzések és fenkölt gondolatok magas ideálizmusa.

Ám amint ezt a világot elhagytuk, belépünk egy másikba, ahol szeretetet hirdetnek és polgárerényt, de amellett kultiválják a gyülölet és aljas haszonlesés csunya bálványimádását. A bünnek, az anyagi és erkölcsi nyomornak, a hazugságnak és ámitásnak szomoru világában élünk, ahol idealizmusnak és szeretetnek helye nincsen.

Nem frázis, hanem elvitázhatlan tény, hogy szeretetet hirdetve, gyülöletre és harczra vagyunk berendezkedve.

»Az erősnek azért adatott az ereje, hogy védelmezze a gyöngét.« — Ez a keresztény politikának első alaptörvénye. Tessék evvel megegyeztetni a »jogállam« eszméjét, a militarizmust, a szabadversenyt, a nagytőkét s az összes politikai élet irányát!

Kilenczszáz éve, hogy hirdetik e hazában a felebaráti szeretet nagy elvét. És odajutottunk vele, hogy az államhatalom kezelőinek szeme láttára ezrenkint hagyja oda szegény népünk a »keresztény« hazát! A szegény nép anyagi nyomorával arányosan növekszik az erkölcsi nyomor, mert élni valahogyan kell. Ha tehát az állam a maga kereszténységellenes berendezkedéseivel jogot ad a kereszténység alaptörvényeinek megvetésére, mindenki ugy fog hozzájutni a szükségesekhez, ahogy éppen lehet.

Az államok csaknem valamennyien elfordultak az Isten örök igazságaitól és valamennyi államban rohamosan emelkedik a tömegnyomor.

Keresztény nemzetekhez, keresztény nemzetgazdasági berendezkedés illik. De hol van ez? A kisiparból nagyipar fejlődött. Ehhez pedig munka eszközök szükségesek. E munkaeszközök tulajdonjoga révén egyesek sokkal hatalmasabbá váltak, mint a hajdani Agrariusok, mert mig amazok egyszerre kiirthatták ezrek életét, a mai nagy tőkések évszázadokon át sorvaszthatják, ki egész nemzetekből az életerőt. Hol van az államok törvényhozásából az a keresztény irány, mely lehetetlenné tegye a nagytőkének tömegpusztitó visszaéléseit?

Az államnak függetlennek kellene lennie a nemzetközi pénzhatalmasságok hasonleső érdekpolitikájától, hogy legyen erkölcsi ereje azoknak is imponálni, akik pénzükben bizva, minden jogon és tekintélyen tultenni szeretik magokat. De hol van ez a függetlenség? Hisz a modern államhatalmak vakon tartoznak engedelmeskedni a nagy tőke minden szeszélyének minden igényének!

A keresztény politika követelménye, hogy a szegény nép kifosztását, kizsákmányolását türni nem szabad. Ugy de minálunk ez a szegény nép a falvakban lakik, a pénzimádó jogállam politikusai pedig majomszeretettel dédelgetvén a városokat, elhanyagolták a falut, mely nekik nem való egyébre, mint üdülőhelynek nyáron át. A falu munkakereső és vagyontalan népe ezrenkint tódul a nagy városokba munkát és kenyeret keresni, de csak bünt, nyomort és pusztulást talál, mivelhogy a liberális államnak nem érdeke a munkás nép nyomorán enyhiteni, legalább nagyon nem. Hisz a nyomorral nem küzdő munkás jobban megfizetteti magát, a munkabérek emelkedése pedig kedvezőtlenül hatna vissza nagyon sok szédelgő vállalatnak fejlődésére.

De leginkább kitünik a modern állami berendezkedés hitvány mivolta abból a végtelen anyagi és erkölcsi nyomorból, amelybe ez a berendezkedés a vagyontalan nőket és a gyermekeket is döntötte. — A családi élet alapitása mind jobban lehetetlenné válik s ezzel tág kaput nyitnak annak a véghetetlen romlottságnak, mely a nagyvárosoknak, a plutokráczia e dédelgetett gyermekeinek annyira a lelkéhez van már nőve.

A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Kas Gyuri bundája.

Irta: **Kincs István.**

Egyszerüen kimondom, hogy a legjámborabb ruhadarab a világon a bunda. Olyan meleg mondhatnám, ő szinte ragaszkodással kapaszkodik a gazdájába, hogy utóbbinak szive, kénytelen kelletlen ellágyul bele, ha mindjárt ragadozó farkastól kölcsönözte volna is. — Én legalább láttam már veszekedni embert a dolmányban, bekecsben, pőre, gatyában, de hogy valakit bundában szálljon meg a vitézkedő szellem, olyan egyszerüen nem egzisztál.

Kas Gyuriék is addig pöröltek, addig veszekedtek, miglen Kas György uram végre valahára magára nem vette a bundát s attól a minutumtól annyira összebékéltek, hogy talán ásó, kapanyél sem árthat már az egyezségüknek.

Pedig ők kivételkép, épen bundán vesztek össze.

Ott kellene világában kezdenem, hogy Kas Gyurinak tengersok kivánni valója volt az Uristentől, hanem a között a sok jámbor óhajtás között első helyen állott mégis a bunda. — Olyan bunda tetszik tudni, melyik a deczemberi hideget is állja, az esőt fitymálja, gazdáját bokától egészen a süvege csucsáig védi, óvja. Olyan bunda, melyiknek bárányból bélléséből olyan piros kék tulipánok kelnek, hogy a tél leggyehenább hidegében is vigan viritsanak a bunda fehér mezőjében. Az ilyen ruhadarab volt a Kas Gyuri legforróbb óhajtása, a többi, teszem sok föld, pár ezres bankó, az mind csak sifli a bundához képest.

Párszor próbált is már alkuldni egy-egy tisztességes darabra. Hanem hát a zsidók valóságosan megbolondulnak, mikor bundáról vagyon szó. Olyan árakat szabnak, hogy a bankó csináló is megvakarná előbb a füle tövét s csak ugy kezdené oldani a bugyellárisa madzagját. Kas Gyuri legalább soha sem tudott zöld ágra vergődni velük.

Jobban járt asszony. Épen nagyhéten esett, mikor a keszegi vargák visszajöttek a ladányi vásárról. Komisz vásár lehetett, mert a csizmadiák nagyokat káromkodtak. Hiába! nálunk csak folyton fogy a pénz. Mind elviszi a nagy adó, meg a német s ha még soká igy tart, a végén már bocskorra sem telik a szegény embernek.

De ha már a csizmadiák morognak, mit szóljon akkor a bundacsináló? Morzsányi Gábor három bundát vitt Ladányra, hárommal jött is vissza. Nem gondolt persze rá, hogy tavaszszal nem bolondult meg senki, a miért bundát vegyen. De tegyük föl, hogy gondolt rá, akkor is csak elment volna, mert szegény szücs létére tavaszszal is meg kell élnie. Ha már egyszer bunda varrást tanulta, akkor bundát is árul s nem mehet falat rakni mint a kőmivesek.

El volt keseredve. A pénze az utolsó garasig elfogyott, mivel pedig a korcsmában üres bugyelárissal édes kevés becsülése vagyon az ember fiának, azért Morzsányi Gábor rászánta a fejét, körülnéz gondolta magában a faluban

Feltétlenül legelőnyösebben *vásárolhatunk* **Női-, férfi- és gyermek Carlsbadi czipőket, Kalapokat, Fehérneműeket és mindennemü divatárukat** **Fábry Testvéreknél,**
Főüzlet: **Olaszi, Fő-utcza.**
Fióküzlet: **Zöldfa-utcza.**
Telefon szám 76.
Lelkiismeretes kiszolgálás, mint az egy szolid czégnél természetes.

Látni való tehát, hogy addig mig a szeretetet mindenütt hirdetik, mindenütt meg is tagadják, amit látván a nép, vallása iránt elhidegül és a honszeretet ragaszkodását sem képes többé átérteni.

Ehhez képest, ha azt akarjuk, hogy keresztény nemzet, keresztény társadalom, keresztény haza legyen ismét, akkor nincs más hátra, mint beismerni, hogy a mi közállapotaink nem felelnek meg Krisztus tanitásának.

A »jogállam« helyébe tegyük a keresztény államot, mely védje és ne tiporja el a gyöngét. Tegyük kedvessé ismét azt a falut a nép előtt. Hadd legyen benne valamije mindegyik lakosnak. Ne czentralizáljunk minden forgalmat és minden életet csak a nagy városokba! Ne engedjük kizsákmányoltatni a népet a nagy tőke nevében. Az államot pedig ki kell ragadni a pénz arisztokráczia gyászos jármából, hogy ismerjék meg a Mammon imádói, hogy pénzért nem lehet mindent megvenni.

Ha ezt az irányt meg tudnók valósitani, akkor virulna még számunkra jobb jövő, mig igy a templomban szeretet, — az életben gyülölet és viszályt hirdetve belé veszünk annak a csunya képmutatásnak örvényébe, melylyel telve van egész közéletünk.

Gedeon.

Wlassics miniszter egészséges.

Egy fővárosi lap irja, hogy *Wlassics* Gyula vallás- és közoktatásügyi miniszter, ki már teljesen fölgyógyult, a jövő szerdán jön vissza Budapestre és csütörtökön ismét átveszi tárczája vezetését.

Az uj államtitkár.

Gullner Gyulának, az uj belügyi államtitkárnak kinevezését — mint tudósitónk távirja — a hivatalos lap vasárnapi száma fogja hozni.

A párisi kiállitás megnyitása.

Páris, április 14.

Ma nyitották meg ünnepélyesen az 1900. évi párisi világkiállitást.

A kiállitás területén a legutolsó pillanatig folyt a munka. Nem lázas munka volt ez már, hanem valami emberfeletti erőfeszités, hogy a határidőre minden ragyogjon, minden befejezett, magasztos, ünnepies jelleget öltsen. Az éjjel *még 80,000* ember dolgozott a kiállitás területén, müvészek, szakmunkások és katonák. Igy történt azután, hogy reggelre tündér kertet varázsoltak a kőtörmelékekkel boritott térségre, tükör sima parkettet a termek még hepe-hupás talajára, meg szines müvészi képeket a a kopár falakra.

És reggelre csakugyan ragyogott minden, a nap is. Gyönyörü idő kedvezett a kiállitásnak. Páris egész lakossága mondhatni kint tolongott az utczákon ünnepies hangulatban. Az állami épületek lobogó diszt öltöttek, ugyanigy a legtöbb magán ház is. Mindenkinek öröme, ünnepe van most itt kivétel nélkül. Minden franczia büszke, mert őtet jönnek megbámulni a világ minden részéből.

Legimpozánsabban van diszitve az ünnepélyek csarnoka, a hol *a megnyitási ünnepély* végbe ment. Ez a terem egyike a világ legnagyobb termeinek. *Tizezer* belépő jegyet osztottak ki a megnyitási ünnepélyre és bizony el ment oda mindenki, a ki *szerencsés volt* egy belépő jegyet kaphatni.

A megnyitási ünnepélyen jelen volt *Loubet* elnökkel élén a franczia minisztérium *Gallifet* hadügyminiszteren kivül, a kit betegsége akadályozott meg abban, hogy ezen világtörténelmi jelentőségü eseményen jelen legyen, jelen volt továbbá a diplomácziai kar, a franczia politikai élet szine-java és talán jogosan lehet mondani, hogy tizezren voltak jelen, — mert csak annyit bocsátottak be. Az ünnepély központján volt egy fényes hölgycsapat, a miniszterek s a diplomácziai kar tagjainak feleségei vették körül *Loubet* elnök nejét.

Az ünnepély 2 órakor vette kezdetét a megállapitott sorrendben, *Loubet* elnököt *Millerand* kereskedelmi miniszter üdvözölte.

Ismet merénylet a Hentzi-szobor ellen.

Budapest, ápr. 14.

Egyik fővárossi lap irja a következő *hihetetlennek tetsző* eseményt:

A Hentzi-szobrot elvitték eredeti helyéről és siremlékként ujra felállitották néhány kilométerrel odább a hadapródiskola udvarán. Evel enyhült, de nem szünt meg az a sérelem, melyet ez a szobor mindaddig okoz, mig Magyarország területén áll vagy mig itt álltát valami hatalmas engeszteléssel meg nem váltják.

Legjobban lett volna az ócska vasalkotmányt mindjárt a bécsi arzenal lomtárába vinni, mert itt Magyarországon bárhol és bármi formában szemet fog szurni mindenkinek, a kiben csak egy szikrányi magyar érzés van. Vagy ha már itt hagyták, csináltak volna olyanfélét, mint a miféléről annak idején Szapáry Gyula grófnak már némi sejtelme volt, csak nem tudta megadni a megfelelő hazafias formát.

Ma reggel egyik függetlenségi organum utján ismét hire kelt egy ujabb merényletnek, melyet néhány magyar fiu a Hentzi-szobor ellen tervezett. A terv kelleténél korábban kiderült és most az ifjak szörnyen fognak hazafiságukért meglakolni, mert felettük a magyar emberek, a magyar név felett osztrák katonai birák látnak igazságot.

A tudósitás a legujabb merényletről a Hentzi-szobor ellen imigyenszól:

Mindössze pár napja csak, hogy a budapesti királyi törvényszék kimondotta az elévülést a Szeless Adorján bünügyében, a ki őt esztendővel ezelőtt föl akarta robbantani a Hentzi-szobrot, mely fönn állott a budavári Szent György-téren.

A Szeless Adorján terve nem sikerült. A szoborról, levakarták a merénylet nyomait és vagy egy esztendő előtt a vas-alkotmányt elvitték a Litótmezőre, az uj császári és királyi hadapród-iskola udvarára, hogy a katona növendékek hadd lássák folytán maguk előtt és hadd vegyenek példát Hentziről, a ki — mint a szobor talapzatára is föl van irva, — meghalt: Für Kaiser und Vaterland, a császárért meg a hazáért.

Az uj helyen legalább el volt zárva a nyilvánosság elől, de a magyar fiuk, a kiket

---

s talán akad olyan emberséges lélek, ki csupa keresztényi szeretetből befogadja éjszakára.

Igy tévedt be Kas Gyuriékhoz. A gazda nem volt odahaza, hanem az asszony azért nem verte ki. Hadd melegedjék szegény ördög s talán egy kanál meleg leves sem árt meg neki.

Morzsányi hálás szivvel fogadta mindezt s lassan megeredt a nyelve is. Töviről hegyire elmondotta, milyen keserves soruk van a szücs mesterembereknek. Hogy járják a vásárokat, hogy reménykednek s a végén meg mégis fölkopik az álluk.

Pedig hát otthon rínak a gyerekek, az ünnepek is ott állanak az ajtó előtt, szóval kutyavilágot élünk.

Kasné hegyezni kezdte a fülét, mikor a szücs a három bundáját is szóba hozta, gondolt egyet s azt kérdezte:

— S ha én vennék kendtől egy bundát, olcsón adná-e?

— Hogy olcsón-e?! — tört ki hangos lelkesedéssel a szücs — no már hogyne adnám! odaadom vesztességre, fele árban. Tessék venni nagyasszonyom, az Uristen is megáldja érte, hogy segit egy szegény emberen.

Olyan szépen tudott beszélni, ugy értette a módját, hogy Kasnét egészen leverte a lábáról. Kiválasztotta a legszebbiket s kifizette a tojás és csibe kasszából az utolsó garasig.

Ugy számitott, az urának épen jó leszen husvéti ajándék fejében. Mert hát milyen piros tojást adjon neki? Ha meglátja ezt a bundát, a bőréből is kiugrik.

S az asszony félig-meddig eltalálta. Kas Gyuri csak eltátotta a száját, hogy minémü piroz tojással kedveskedik neki. Ott terpeszkedett a bunda hatajmas méltósággal az ágyon. Teljes, közepén kék rózsa viritott, két oldalt vörös tulipánok nyujtogatták a nyakukat s aztán kivarrás annyi, hogy boldogtalan szücs bizonyosan abba ölte egy esztendőre való szeme világát. Hát még a bélése! selyem a fogása, mintha nem is Magyarországon termett volna a birka, ki Kas Gyuri kedvéért bundának adta oda az irháját. Szóval csöpp kivetni való se találkozott az egész dicső portékán. Kas Gyuri legalább szemlátomást hizott bele a nézésébe. S különös, talán kötekedni akart, a végén mégis avval rukkolt ki, hogy:

— Asszony, asszony! — és tekerte a fejét hozzá.

— No? — pattant föl Kasné — talán nem is tetszik?

— Tetszeni hiszén tetszenék, mi türés tagadás — felelt a gazda — hanem, azért mégis meglátszik, hogy asszony vagy, meg bizony.

— És mi látszik meg? — kiváncsiaskodott Kasné.

— A hosszu hajadon és rövid eszeden.

— Gyuri! — toppant mérgesen Kasné — merd mégegyszer mondani!

— Százszor is, nem egyszer. Mert hát mondd csak galambon, tavaszszal bundát venni, ki látta?

— Az idén Husvétra is el kel — vélekedett az asszony.

— Nem kel el.

— Csak azért is el kel.

— Es százszor is nem kel el. Valóságos kánikula lesz holnap.

— Megered a hó.

— Fütyölök rá: husvéti havat pőre gatyában szokás fumigálni.

— Jól van no — kezdett már kiabálni Kasné — csak azért is jól van. Hanem megállj, nem is kapod meg ezt a bundát, darabra szedem inkább, hogysem odaadjam. Eredj csak pőrén, jó lesz az neked.

A végén már beleveszett a hangja a zokogásba. Hanem Kas Gyurinak azért is megkeményitette a szivét, dehogy ül ő föl egy asszony könyének. Hamis az valamenyi. És annak a nem engedésnek hangos összeveszekedés volt a vége, pedig ha szerelmesek összevesznek, annak a csudájára a nap is bátran megállhat az égen, akkor foszlik a rongy, röpül a toll, köböllel mérik a zokogást.

Igy történt Kaséknál is. Csunyául használták föl azt a szent éjszakát, melyiken föltámadásával békességet hirdete it Krisztus minden embereknek. Mikor azután belefárad tak, szépen hátat forditottak egymásnak. — Dehogy szólnak ők többet egymáshoz, nem

abban az intézetben nevelnek osztrák katonákká mindenekelőtt arra tanitván őket, hogy a hazájukat, magyar voltukat tagadják meg és ne legyenek egyebek, mint a dicsőséges közös hadseregnek osztrákul érző tagjai, a magyar fiuk csak gyülölettel és utálattal nézték a szobrot, mely folyton ott áll a szemük előtt.

Aztán a multkoriban egy nap, *a kadétiskolának öt növendéke*, öt derék magyar fiu, összebeszélt, hogy a levegőbe röpiti a Hentzi-szobrot. Hadd szakadjon darabokra, hadd pusztuljon el a föld szinéről és ne szolgáljon tovább megbotránkoztatására a magyarnak.

Már szinte meg is valósitották a tervüket, a mikor valami uton-módon a föllöttes hatóságuknak tudomására jrtott a dicséretes terv, a mely ilyeténképen nem valósulhatott meg.

Az öt derék magyar fiut rögtön elcsukták, *ki fogják zárni természetesen az intézetből és mint közlegényeket sorozzák be őket a közös armádiába*, a hol a sorsuk előreláthatólag nem lesz valami rózsás s a hol bizonyára alaposan meg fogják szenvedni, hogy magyarul mertek érezni, ők, a kiknek pedig az a dicsőség juthatott volna osztályrészül, hogy a feketesárga tiszti kardbojtot viselhessék.

Öt magyar fiu, öt negyedéves növendéke a cs. és kir. hadapród-iskolának határozta el magát arra, hogy a levegőbe röpiti a Hentzi-szobrot.

Az volt a tervük, hogy észrevétlenül aknát ásnak valamelyik éjjelen a szobor alatt, az aknát aztán megtöltik lőporral és felrobbantják Hentzi generális emlékét.

Az öt fiatal ember természetesen a legnagyobb titokban készülődött a fölrobbantásra, de valamiképen a kadétiskola parancsnokának mégis a fülébe jutott a dolog. Mondják, ugy, hogy az összesküvés egyik részese az utolsó napon mégis megijedt a dolog konzekvenciáitól és besugta az egész összeesküvést az iskola parancsnokának.

Természetesen azonnal a legszigorubb vizsgálat indult meg ez ügyben és az öt fiatal ember a bizonyitékok terhe alatt beösmerte, hogy csakugyan légbe akarta röpiteni a szobrot.

Mind az ötöt tüstént kizárták a kadétiskolából, az összeesküvőket bezárták és mint értesülünk, ugy akarnak elbánni velük, hogy feltünés nélkül, észrevétlenül, egyiket a másik után közlegényként sorozzák be a közös hadseregbe, kimondván rájuk, hogy a mig rendes katonai kötelezettségüknek eleget nem tettek, semmi esetre se vihessék följebb, még csak az őrvezetői rangik se, hanem mindvégig megmaradjanak közlegényeknek.

A kadétiskola parancsnoksága mindent elkövetett, hogy a dolog, melyet már mintegy tiz nappal ezelőtt fedeztek föl, a legnagyobb titokban maradjon. Az intézetbeli növendékektől becsületszót vettek, hogy az ügyről mélyen hallgatnak és senkinek sem árulják el, hogy mi történt . . .

Budapest, április 14. (Saját tud. táv.) A kadétiskola parancsnoka kijelentette, hogy egy fővárosi napi lap hiréből a Hentzi-szobor felrobbantását illetőleg egy betü sem igaz.

Közvilágitásunk.

A közvilágitás tekintetében éppen ott van Nagyvárad, mint a kövezés dolgában. Évenként igen tekintélyes az az összeg, amit petroleumra fizet a város, pedig ez majdnem kidobott pénz.

Ma már a nagy községek is igyekeznek a petroleum helyett más világitást behozni. Ott van pl. Orosháza, Püspökladány, Szatmár, a hol villamos lámpák terjesztik a villágosságot.

Mert azt nem lehet számitásba venni, hogy Nagyváradon gáz világitás is van. Hisz alig egy negyed része van a városnak gázzal világitva, a többi háromnegyedrészen lakóknak pedig be kell érni azzal, hogy világos van akkor, ha a hold világit. Máskor ugyanis csak pislog 2—3 lépésnyire a petroleum lámpa.

Arról szó sem lehet, hogy az egész várost gázzal világitanánk, mert akkor háromszor akkorára kellene a gázgyárat kibőviteni. Az összes csöveket szintén nagyobb átmérőjü csövekkel kellene kicserélni.

Nem lesz tehát más mód a város kellő világitására, mint a villany, a melynek igen sok hátránya mellett a vezeték olcsósága már nagy előny: Ugyanis nem kell semmi féle földmunkát, ásást eszközölni, hanem a sodronyokat akár a falakon, akár oszlopokon el lehet vezetni.

Valami brilliáns, interziv fénye nincsen ugyan a villanynak sem a közönséges apróbb lámpásoknál, de az elvezetés könnyüsége biztositja a villamos fénynek a közvilágitási terén az elsőbbséget.

A gázgyárral fennálló szerződésünk 7 év mulva lejár s akkor szabadon választhat a világitási nemek között. Az előre látható, hogy a hol most gázvilágitás van, ott továbbra is meghagyják ezt a világitást, mert jobbat, vagy csak hasonlót is mint pl. az Auer-égőkkel ellátott gázlángok, ez idő szerint nem találunk.

Nagyváradnak éppen az a része nincs ellátva jó, megfelelő közvilágitással, a melynek kövezete sincs s a legkisebb csapadéknál már bokáig ér a sár. Ezeken az utczákon okvetlen változtatni a közállapotokon, mert végre is valamit csak kell viszontszolgálatként nyujtani a tulmagas közköltőért.

A petroleum világitás amily jó a magánvilágitásra, éppen olyan alkalmatlan a közvilágitásra. Ezt belátták a városházán is és mind több hive lesz annak a dolognak, hogy a közvilágitásra legalkalmasabb a villany.

Egyelőre azért nem rendezzük a közvilágitást, mert a berendezésre nincsen pénzünk, pedig az üzemköltségek aligha kerülnének többe, mint a mostani drágaderosz petroleum világitás.

Régi világ.

Nemhiába hasonlitja a görög mithosz lepkéhez az emberi lelket, de szabadon is csapong az tér és időbeli akadályokon át a szellem birodalmában előre és hátra egyszerre. Hol a jövő állam képeiben gyönyörködik és kéjjel szivja a képzelet délibábos rónáján az illuzió édes mézét az ábránd és álomvirágok kelyhéből; hol visszakalandoz a multba és rég letünt napok verőfényében sütkérezve szedi magára az emlékezet himporait. Pedig nagy az ut az idő különböző birodalmai között, de a lélek a képzelet szárnyán utazik s egy-egy szárnylibbenéssel végig csap a mult, jelen és jövő országai felett.

---

szólnak, amikénthogy a káposztás kövek meg nem szólalnak a pinczebéli hordóban. Hadd legyen örök harag köztük.

Fölvirradt husvét vasárnapja s a szent nap különös! a hosszu haj rövid észnek adott igazat: a szél hordta a havat, mintha egy napra megbomlottak volna minden mennyei elementumok.

Biz' Isten elkelt volna a bunda. De Kas Gyuri nem hagyhatja magát, csak azért is állott szavának s pőre gatyában indult a templomba.

Felesége hangosan fölkaczagott, mikor behuzta maga után az ajtót, olyan hangos szivbeli kaczagásra gyujtott, hogy Kas Gyuriban önkénytelen fölfortyant valami utána. Az is okozta, hogy a kapuból vissza nem fordult. Pedig hát az a gyolcs ujj veszettül kevés meleget tartott, ugy járta a hideg, mint a háborut a veszedelem. Csak a misét tartotta ki a predikáczióról már ugy szökött meg s igy is kékre zöldre fagyva állitott be odahaza.

Felesége szemközt nevette, hanem szólni, hangot sem szólt neki. Maga főzte, maga költse is el.

Az asszony viselkedése kicsit bántó volt ugyan, máskor Kas Gyuri meg nem állotta volna a dolgot amugy szó nélkül, hanem most csöpp kedve se volt a veszek dést elülről kezdeni. Le volt hangolva, mint a kapormaki eszes zsidó, mikor szekerestül a patakba fordult.

Délben nem ült a teritett asztalhoz. Az asszony csak azért se unszolta. Ő szóljon hozzá először? már miért ő? Hát megtenné ha a fél falut neki adnák? Olyan nincs, még a siffonérban sincs.

Rá se hederitett. Csak akkor lett rá figyelmes, mikor Gyuri az ágyat kezdte bontani, ruhástól vetette magát bele, a feje csigájáig huzta a dunnát s még ugyis verte a fogát.

— Jesszus! — tört ki az asszonyból az ijedelem, ez az ember beteg. Jaj galambom, édes gyerekem, mi bajod? Az égre! Szólj, beszélj, mond mi lelt?

Hanem Kas Gyuriné galambja bizony nem mondta. S a mit mondott is, abból hát garasárát sem értett: az ura félre beszélt.

— Én édes Istenem! szerelmes Üdvözitőm! — törte két kezét Kasné — doktort, csak doktort hamar! Segitség!

Az asszonynak kellett is segitség. Mások futottak téglát melegiteni, ismét mások hideg borogatásért, doktorért. Kasné csak ott jajveszékelt az ágy mellett s minden második harmadik szavában a bundát emlegette. Ő szeátkozta, hogy rémes volt csak hallani is s azontul folyton azt hajtotta, hogy darabokra metéli csak az ő keze ügyébe kerüljön.

Persze nem adták neki.

Megérkezett a doktor s megvizsgálta a beteget. Orvosságot hiszen irt, hanem a nyavalyát nem tudta megállapitani. A bunda gyógyitotta ki végre is Kas Gyurit.

Ugy történt, hogy az asszony ötödnap csöndben sirdogált az ágy mellett s a beteg egyszercsak megszólal.

— Fázom — mondta csöndesen.

Második dunnát hoztak, azt is fölhuzták a füle csucsáig. Hanem a beteg ujból csak azon kezdte:

— Fázom, még mindig fázom.

Összeszedtek minden paplant, vánkost, hanem hasztalan. Amikor Kas Gyuri ujból csak fázott, az asszony kétségbeesve azt kérdezte tőle:

— Megpróbálnók talán a bundát?

Gyuri intett, hogy bizony jó lesz. Előhuzták a ládából s hegyibe teritették. Ha valami a világon, hát ez a bárányból bélés bizonyosan tart meleget.

Es tartott. Az alatt nem fázott a beteg. Éjjel-nappal vele takarózott s ötödnapra csudák csudája már kikivánkozott az ágyból.

A mit a bunda romlott, azt jóvá is tette. A házastársak között pedig visszaállott a békesség, ugy visszaállott, hogy amint az elején mondottam, ásó és kapanyél se árthatott már többet az egyességüknek.

———

Mennyi igaz lelki gyönyörrel jár az emberre nézve ez a szellemi utazás. Feltárul előtte az idő kriptájának mohos födele, uj légkörbe jut bele, melyben a mai emberektől elütö alakok mozognak más környezetben, más jellemmel, de ugyanezt az életharczot viva. Nemcsak a mult és jelen közt levő ellentét, hanem a változatosságnak amaz érzete, mely a két idő kategória szemléletéből és összehasonlításából ered, bilincseli az ember lelkét a multak birodalmához.

Milyen érdekes lehet egy modern emberre nézve, aki a villany erejével utazik, a villany fénye mellett olvas és dolgozik, az a tapasztalat, hogy a régibb kor gyermeke végrendeletet készitett, ha csak a szomszéd megyébe ment is látogatóba s hogy az ugynevezett dilizsánszszal (gyors fuvar) is napokig tartott az utazás az ország valamely részéből Pest városáig. Hogy a régiek pislogó mécs mellett olvastak, melyhez képest a faggyugyertya feltalálása olyan haladást jelentett, mint manapság a telefoné és mégis épszemüek voltak ősapáink még öreg korukban is, holott ma már az iskolás fiu is szemüveget hord. Csodálattal látja a századvégi ember az időtávolában élt elődeit jeles hadvezérekül, nagy államférfiakul és költőkül kimagaslani a jövendő századok diszei gyanánt primitiv iskolázás mellett, szigorlatok, emberöltőket igénylő tanulmányok nélkül. Eszményképek gyanánt bámulja a mult közéletének irányadó embereit, kiket nem a vesztegetés és szennyes pénz segit a nemzeti élet forumára, mint ma a szabadság korszakában; kik nem a konczot, hanem az alkotmány bástyáit féltik. Sajnálattal, fájdalommal látja a mai fényben, kényelemben duskáló szinészet első választottaiban, a nemzeti eszményért nélkülöző, vértanuskodó apostolokat hajléktalanul csavarogni az országban és »komédiások«-nak csufoltatni. Az idő távcsövén felfedezi a ma toila után szépen megélő irónak ősapján a babérkoszoruja mellett koplaló, koldusbottal, kopott ruhában ide-oda kalandozó magyar költőt. De lát a mellet jó létben élő iparos osztályt, virágjában az állam fentartó nemességet, szóval fény és árnyéképeket egyszerre. A multak öröke még a forspont, inkvizicció és exekucció, porczió és egyébb jó, de hozzájuk járult ma a protekczió. Instanczia—restanczia szintén régi fogalmak, de ma sincs ellenük garanczia.

A régi társadalmi osztályok alakjai közül mint legnépszerübbek, a possessor, a közmondásos Pató Pál modellje, a táblabiró és chirurgus, a mai doktor ősapja vannak még élénkebb emlékezetben.

Ezek közül két egykoru okmány* világitásában a *chirurgust* mutatjuk be a mai nemzedéknek. A chirurgus az orvostudomány képviselője a régi időkben, minthogy azonban a többi tudományágak közül az orvoslás mestersége indult legkésőbb fejlődésnek, a chirurgus akkor még csak a sebész nevet igényelheti. A chirurgus nem végzett egyetemet, jobbára a katonaságnál szerzett prakszisból meritette ismereteit; s azért a régi hagyomány szerint chirurgus, felcser és a falusi kovácsmester fogalma majdnem azonos: érvágásból, foghuzásból s külső testi bajok gyógyitásából állott minden tudományuk. Sokszor ebbe is belesültek, csodamester uraimék, mint azt *Jokics* János váradi kovácsmester esete bizonyitja, aki az itt keresztül utazó *Görög* Demeter margittai lakos lovát operálta érvágással olyan kontár módon, hogy ennek folytán szegény állat végleg leesett lábáról. A megijedt mester erre egy német nyelven szerkesztett kötelező bizonyitványt állitott ki; hogy a Görög Demeter lovát ingyen kigyógyitja. A jellemző irat »versio hungarica«-já (magyar forditása) i gyhangzik: »Ezzel recognoskálom, ha ezen Rácz ezen lóval, mely ugyis az első Lábára hibás valla, és az érvágás miatt el nem mehetne, tehát magam köttelezem, hogy én azon lovat fogom megintlen és pedig kölcség nélkül meggyógyitani. Melyet is én Attestálok. Lőn Nagyváradon die 7-a Aprilis 1760. Jokics János purgerbéli Kovács Mester.«

Később mégis meggondolta magát Jokics János uram és csak 24 váltó forintért akarta kiadni gazdájának a paripát, miért is Görög Demeter gazda pörre vitte a dolgot, nem akarván átvenni a hibás lovat. A város tanácsához beadott ékes folyamodványában a következő vallomással bizonyitja igazát:

»Alábbirtak psentibus (praesentibus) áttestáljuk: Hogy Szöllösön Lako Nztes Csotha Imre uram kocsissa, Kiss János hitivel vallja előttünk, hogy most Nagy-Csütörtökön Sarkadtul fogva Nagy-Szalontáig jüvén és utazván Margittán lakó Görög Demeter urammal akor legkisebb hibatt sem tapasztalt az eő Kigyelme Lován. Mellynek bizonyságára adtuk ezen Kezünk Kereszt Vonásával és Subscriptiójával megerősittetett Testimoniális Levelünket. Szöllős die 10-a Aprilis 1760. Szöllősi fő Biró Barcsa János + Notárius Mike Ferencz. P. S. Vallja azt is, hogy Sarkadi Illyasi uram fiai is Vellük jüvén, nem győzte eléggé dicsérni, hogy az egész Sarkadon nincs ollyan paripa.«

Egy másik reánk maradt chirurgusi kézirat egy hivatalos *látlelet* (visum repertum), mely egy keményen megvert nő a mult században élt, *Csengeri* Józsefné testi sérüléseit állapitja meg. Ezt is ide igtatjuk annak jellemzésére, hogy milyen fokon állott hazánkban ezekben az időkben az orvostudomány és milyen állapotban volt a magyar nemzeti nyelv:

Visum Repertum

Csengeri József felesége, *Oláh* Borbálának megvisitáltatott a teste, melly a szerint kitetetődik, a mint találtatott.

1-mo. Balfelől az feje csontján a Koronavarrás hosszán alább egy Kevéssé résutt homlokcsont felé vagyon egy vágás. Hosszasága $3^1/_2$ tzoll, a méllysége fejecsontja hártyája repedésével és az Koronavarrásnak válásával ez vedelmes.

2-do. Második seb az fejin balfelől lefele résutt alusó csont domborulásán. Hosszasága $2^1/_2$ tzoll, méllysége a csontig.

3-tio. Bal és jobb karján a keze fejével edgyütt, bal és jobb lapoczkája, balfelől az vékonya, a bal és jobb emelő, ábrázattya mindazok kékesek, az ütésnek számát lehet tudni.

4-to. Azt az Korronavarráson lévő sebet az Koronavarrásnak válásával veszedelmesnek kelletett tennem és annakis kell mondanom, mig az Criticus napok el nem mulnak. Mindezekett Attestálom és Recognoscálom.

Die 20 Martii 790 M. Varadini Csáktornyay Mihály, approbatus Chirurgus.

Közli: **Idem.**

* L. *Városi levéltár*: Tanuvallomások jegyzőkönyve A—M. 1760.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 3—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

Április 18. A vármegye rendkivüli közgyülése.
Április 18. Esküdtszéki tárgyalás.
Április 20. Esküdtszéki tárgyalás.
Április 21 és 22. A nőegylet amatuer kiállitása.
Április 22. A Biharmegyei Népnevelési Egyesület gyülése.
April. 22. Esküdtszéki tárgyalás.
Április 23 és 24 Jegyzői vizsgák a vármegyeházán.
Április. 26. Esküdtszéki tárgyalás.
April. 29. A nőegylet közgyülése.
Április 30. Esküdtszéki tárgyalás.

UJDONSAGOK.

Husvét.

Alleluja! A harangok vidám kongása tölti be a léget, az élet diadalmaskodott az enyészeten. Krisztus feltámadásával legyőzte a bünt, a halált. Az összemberiség üdvözüléséért emberi alakot öltött Istenfia a megváltás nagy munkája után diadalmasan kiszállt kősirjából s isteni fenségének, dicsőségének sugarával elárasztotta a világot.

Öröm tölti el a hivő seregek lelkét s tömegesen vonulnak a templomok boltivei alá, imádással járulni a halálon diadalmaskodó Üdvözitő zsámolyához s megszállja az emberek szivét a hit egy szebb, boldogabb életben.

*

A husvéti szent ünnepek alatt a templomokban az istenitiszteletek a következő sorrendben mennek végbe:

A székesegyházban.

Husvét vasárnapján, április 15-én délelőtt 9 órakor ünnepélyes nagymise, melyen dr. *Belopotoczky* Kálmán tábori püspök, nagyváradi kanonok pontifikál. Az Evangeliumkor *Grócz* Béla prépost-kanonok ünnepi szent beszédet mond.

Az ének- és zenekar a következő darabokat adja elő:

Zeller: Missa solemnis.
Vavrinecz: Regina coeli (női quartett, zenekar kisérettel).
Pembauer: Regina coeli.

Husvét hétfőjén, április 16-án 9 órakor ünnepélyes szentmise, délután vecsernye.

Az olaszi-i templomban.

Husvét vasárnap 7 órakor csendes, 9 órakor énekes, fél 12 órakor csendes misék mondatnak, délután 3 órakor ünnepélyes vecsernye.

Husvét hétfőn reggel 9 órakor *Kópis* József segédlelkész predikál. Utána szent mise s délután 3 órakor vecsernye.

A Szent László-templomban.

Husvét vasárnap reggel 9 órakor ***Krisztik*** János káplán predikál, utána szent mise, délután vecsernye.

Husvét hétfőn reggel 9 órakor dr. ***Vucskics*** Gyula predikál s utána szent mise.

V.-Velenczén.

Husvét vasárnapján d. e. 10 órakor nagy mise s ***Gábriely*** Lajos plebános predikál.

Husvét hétfőn 10 órakor énekes nagy mise, d. u. 3 órakor vecsernye.

*

A *feltámadás* magasztos ünnepélye tegnap az összes templomokban a szokásos egyházi pompával ment végbe, nagy közönség jelenlétében.

A székesegyházhoz a József-ezred egy diszszázada és a katonazene is kivonult, teljes diszben; az altábornagygyal a tisztikar is jelen volt. A polgári előkelőségek is nagy számmal voltak jelen.

A magasztos szertartást *Belopotoczky* Kálmán tábori püspök végezte. Az ünnepély alatt a katonaság disztüzeket adott.

A székesegyházi ének- és zenekar a következő egyházi zenedarabokat adta elő:

»Exurge« és Et ad huc te cum sum (férfikar.) Schöpf: Te Deum.
Pembauer: Regina coeli.
Beleznay: Tantum ergo.

Az istenitiszteletek után a csapatok bevonultak a városba.

A *várad-velenczei* templomban szintén 6 órakor ment végbe a magasztos ünnepély. A szertartást *Gábriely* Lajos plebános végezte. A körmenet megkerülte a templomot.

A *Szent-László* templomban 7 órakor volt az ünnepély. A körmenet megkerülte a templomot. A Szent László-tér épületei szépen ki voltak világitva. A szertartást dr. *Vucskics* Gyula plebános tartotta segédlettel.

Az *olaszii* plebánia templomban fél 8 órakor *Dencs* János tb. kanonok végezte a szertartást. Lobogókkal, fáklyákkal vonult ki a körmenet s a Fő-utczán, Széchényi-téren megkerülve, visszatért a templomba. A hol a menet elvonult, a házak ablakai ki voltak világitva.

—

Husvéti mellékletünk.

Boldog ünnepeket kivánunk olvasóinknak!

Jelen számunkkal tartalmas mellékletet adunk olvasóink elé. Azon főszempont vezetett bennünket a melléklet és a lap czikkeinek összeállításánál, hogy a katholikus egyház e kettős nagy ünnepén komoly, épületes, eszthetikailag szép tárgyu szellemi táplálékot nyujtsunk. Mind csupa eredeti dolgozatokat adunk, aktuális komoly tárgyu czikkeket és elbeszéléseket. A melléklet tartalma a következő: *Békesség.* Irta *Deér,* kinek hangulatos elbeszéléseit, lapunk tárczarovatában már többször volt alkalmuk olvasóinknak élvezhetni. Dr. *Némethy* Gyula *Ver sacrum* czimen a modern müvészeti irányokról irt egy kitünő értekezést, melynek minden sora a szerző nagy müvészeti és eszthetikai tapasztalatairól tesz tanuságot. A melléklet további tartalmát képezi *Krüger* Aladár romantikus verses története *Julia* czimen, továbbá *Husvét a vidéken* irta *Hantke* Emil, *Az anya* irta *Ember* György, *A jukker asszony* irta *Julius* s a sorozatot özv. *Személyi* Kálmánné jeles társadalmi czikke zárja be *Ki a szabadba* czimen, és egy aktualis czikk *A helybeli iparról* és *Beleznay* Antal uj müveinek ismertetése. Végül a főlapunkban foglal helyet *Idem*-nek egy rendkivül érdekes kortörténelmi czikke »*Régi Világ*« czimen.

———

* **Tisztelgés a bibornok-püspöknél.** A husvéti ünnep alkalmából tegnap délelőtt a káptalan és a központi papság küldöttségileg járult dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspök elé, hogy ősi kereszténységi szokás szerint, boldog Allelujáját kivánjon. A küldöttséget *Vinkler* József cz. püspöki nagyprépost vezette s beszédet intézett a bibornok-püspökhöz, a ki az üdvözlő beszédre szives szavakban válaszolt.

* **Személyi hir.** *Nagy* Ferencz kir. törvényszéki elnök a Husvéti ünnepekre Szegedre uazott.

* **Diszpolgári oklevél.** Mint már irtuk, holnap Husvét hétfőn délben fogja átnyujtani 15 tagból álló küldöttség élén dr. *Bulyovszky* József polgármester a diszpolgári oklevelet *Vinkler* József vál. püspöknek. A remek müvü oklevél drága fehér szattyán albumba van kötve. A külső részén kék és aranyos bronz ékitmény, a mely Nagyvárad város czimere. A tábla belső része fehér moir-selyem.

* **A Vilmos huszárezred és a porosz trónörökös.** *Május 1-én* fogják *Vilmos* porosz trónörököst ünnepélyesen nagykorusitani (sz. 1882. május 6.), a mely ünnepélyen királyunk is jelen fog lenni, királyunk ekkor látogatja meg ugyanis a német császári párt Berlinben. *Vilmos* porosz trónörökös jelenleg hadnagyi rangot visel a helyben állomásozó *Vilmos huszárezredben* és ebből folyólag is most több nagy meg lepetés vár a nagykorusitandó trónörökösre. A nagykorusitás napján ugyanis királyunk a porosz trónörököst *főhadnagynak nevezi ki a Vilmos huszárokhoz s* ugyanakkor a nagykorusitott trónörököst a német császár főhadnagynak szintén kinevezi a német császári és porosz királyi testőrezredhez. Abból az alkalomból pedig, hogy Vilmos porosz trónörökös a Vilmos huszárokhoz főhadnagynak neveztetik ki, nagykorusitása napján *a Vilmos huszárezred táviratilag fogja üdvözölni az uj főhadnagyot. Leonardi* báró ezredes fogja tolmácsolni a küldendő táviratban az ezred jókivánatait.

* **Beöthy Ödön levele.** A főudvarmesteri lap után két Nagyváradi lap is közölte azt a levelet, a melyet *Beöthy* Ödön a 30-as évek hires debattere irt b. e. *Lajtsák* Ferencz nagyváradi püspökhöz. A levél még abban az időben kelt, a mikor a két táblán a vegyes házassági viták folytak a legélesebb hangon. Ebben az időben *Lajtsák* Ferencz a főrendi táblán, *Tágen* János nagyváradi kanonok az alsó táblán volt a katholikus érdekek védelmezője; *Beöthy* Ödön bihari követ pedig az ellen tábor szónoka volt. Természetes, hogy a katholikus érdekek védelmezői a politikai harczokban nem maradtak menten a mindenféle támadásoktól, kivált az ellentábor fejétől *Beöthy* Ödöntől, kinek most közlött levele csak azt bizonyitja, a mit mindenki tudott, hogy ő nagy stilista volt, de nem egyszersmint azt is, hogy igazsága is volt. Mi közölhetnők azt a levelet is, a mit a b. e. püspök intézett erre a evélre Bihar akkori követjéhez, de éppenséggel nem tartjuk czélszerünek a mult idők vallási vitáit most felszinre hozni.

* **A kir. tábla kibővitése.** A kir. tábla épületének kibővitésén már erősen dolgoznak s majdnem az emeletig kész a falazat. A város akként határozott, hogy a kibővitésre 195.000 korona kölcsönt vesz fel. A közgyülés ezen határozatát a belügyminiszter jóváhagyta.

* **Sorozás Nagyváradon.** Ezen ahéten fognak lefolyni Váradon a sorozások. A sorozás kedden reggel 8 órakor kezdődik, amikor is a nagyváradi illetőségü az 1879. évben szülöttek fognak a mércze alá állni. Másnap az 1878-ik évbeliekre, csütörtökön pedig az 1877-ik évben születettekre kerül a sor. Pénteken és szombaton az idegen illetőségüeket sorozzák. A sorozások mindennap reggel 8 órakor kezdődnek a *tüzoltó laktanyában.*

* **A debreczeni »Szent László« dalos egyesület,** mint ottani levelezőnk irja, *Nagypénteken* állotta ki az első tüzpróbát. Bemutatkozott ugyan már Virágvasárnapján is, de akkor csak a passióbeli turbákat énekelte most ezeken kivül még három önálló quartetet adott elő; ezek »Populo mens,« »Vexilla regis« „Ecce quomodo«. Az eredménynyel nagyon meg lehet elégedve az ifju egyesület; mert énekléstük — épen superlativusokban nem is beszélhetünk róla — *mindenkit,* zeneértőt és nem zeneértőt, *kielég tett,* sőt azokat, kik az efféle dolgok nehézségeit ösmerik, *határozottan meglepte.* Feltünt különösen az *erő,* mely az anyag jóságát bizonyitja (48 működő tag!) és a *fegyelmezettség,* mely a karmesternek, *Köckert* Gusztávnak, ambitiozus szivósságát és zenei tudását dicséri. — A szép eredményhez mi is szivesen adjuk üdvözletünket és azon jó kivánságunkat, hogy az ifju egyesület, Isten dicsőségére, a hivek áhitatának fokozására, soká, folytonosan fejlődve, haladva éljen. A husvét két napján pedig szép zenés mise lesz *Debreczenben*; akkor már a régebbi vegyes énekkar működik *Husz* Lajos vezetése alatt. Előadandó darabok pedig első napon:

Beliczay: Missa Solemnis in F.
Zangl: Haec dies.
Kempter: Jubilate.
Második napon:
Horák: Missa in C. — betétek, mint első napon.

* **A gazdasági munkavállalkozókról és segéd mánkásokról szóló törvény életbeléptetése.** Az 1899 évi XLII. t.-cz. a földmivelésügyi miniszternek egyik legujabb rendelete értelmében május elsején lép életbe.

* **Stefánia könyvéből.** A szenzációs hirnévre jutott könyvből veszszük a következő gondolattöredékeket:

A halál felséges képe láttára mindama viszálykodások elnémulnak, melyeket az élők tévedései okoztak. A halott mindenért megbünhődött. Ő már az örök biró előtt áll, emlékét idelenn tiszteljük és becsüljük.

*

Azt mondjuk, hogy az idő mulik; nem az idő mulik el, hanem mi.

*

A gond épp ugy ismeri a kunyhóhoz vezető ösvényt, mint a palotához vezető országutat. Egy ajtót se téveszt el.

*

Ha a multakra gondolok, ámulva kérdem: Álom volt-e vagy élet, a mi mögöttem van?

* *

Mily borzasztó: ugy járni-kelni a földi létben, hogy mindenki irigyeljen bennünket!

*

Abban a házasságban, ahol a blazirtság urrá lesz, sziv és elme egyaránt elpusztul. Az ideálok eltünnek, az ember csak a külső világ kedvéért él, a napi élet, az aktuálitások, a politikai vagy szociális kérdések együgyüségei közé veti magát, mert otthon nincs mit mondani egymásnak, minden sivár és unalmas, s két közömbös idegen él ugyanegy födél alatt.

*

Régi barátoknak a lelkei érintkeznek; uj barátoknak a kezei; felületes ismerősöknek — keztyüi.

*

Két dolog határtalan: a látóhatár és az ostobaság.

A boldogság nem a trón és a korona kiváltsága. Kék virága nemcsak a széditő magasban terem, hanem sokszor a világtól elrejtett, magányos völgy ölén.

*

Minden, amit *igazán* szeretünk, pótolhatatlan; amiért kárpótlást találunk, azt sohase szerettük igazán.

*

Nem tudunk feledni, ha nincs annyi erőnk, hogy multunkkal határozottan és örökre szakitsunk.

*

* **A gyulai vásárok meghosszabbitása.** Gyulán évenkint négyszer tartani szokott országos vásár, mely idáig szerdától vasárnap estig tartott, a kereskedelmi miniszter engedélyével ezentul *szerdától kezdve hétfő délig* fog tartani.

* **Tévedés az első Erzsébet-zászlónál.** Az Erdélyrészi Kárpát-egyesület diszlobogója az első Erzsébet-lobogó az országban. Nemrégiben készültek el vele s most egy váczi-utczai kirakatban van kiállitva. A zászló két fehér lapból áll, a melyek közül az egyiken *Magyarország* czimere, a másikon *Erzsébet királyné arczképe* van selyemmel kivarva magyar stilusu himzett virágok és egyéb diszminták között. A két lapot, a melynek a zászlórudhoz illesztendő vége egyenes, de szabadon maradó vége egyenszáru háromszög formájában be van metszve, össze kell varni még, hogy a himzések hátlapja a két lap között, belül maradjon. Az összevarrásnál, mivel a zászlólapok háromszögformáju bemetszései össze kell, hogy essenek, csak egy helyzet lehet, az tudniillik, hogy mindkét lap egyenes vége s mindkét lap bemetszett vége egybeillesztendő. A himzésnél nem vetettek számot ezzel a helyzettel s mindkét lapot egyformán vágva ki, mindkét lapnak azonos oldalára varták a czimert és az arczképet. Ha már most a két lapot bemetszett széleknek megfelelően összeillesztve összevarják: vagy a korona, vagy a királyné arczképe *fejjel lefelé forditva* kerül a zászlóba. A tévedést későn vették észre s valószinüleg ugy segitnek most rajta, hogy vagy a képet vagy a koronát kivágják, megforditják és ugy varják be ismét a zászló lapjába.

* **Megégett a koporsóban.** Az abaujtornamegyei Alsó-Mistye községben *Mizsányi* János harangozót temették tegnap, irja levelezőnk. A koporsó égő gyertyák között volt fölállitva. A gyülekezet bevonult a templomba, hogy a gyászbeszédet hallgassa. Ezalatt a gyertyáktól a koporsó szemfedele megyuladt. Mire a veszedelmet észrevették, már az egész koporsó lángban állt. Nagynehezen eloltották a tüzet, de nem tudták megmenteni a halott arczát, haja, bajussza teljesen leperzselődött.

* **Halálos szerencsétlenség.** Megrenditő szerencsétlenség történt tegnap reggel *Budapesten* Sándor-utcza 2-ik számu házban. *Székely* János kőmüves a ház hátsó csigalépcsőjének tatarozásával foglalatoskodott. A második emeleten végezte épen munkáját, a mikor hirtelen megszédült s a magasból a pinczébe zuhant. A szerencsétlen ember koponyáját teljesen szétzuzta s holtan terült el a pincze köves padlózatán. A szerencsétlenségről értesiteték a mentőket, a kik azonban csak a beállott halált konstatálhatták. A rendőrség kiküldöttei a szokásos jegyzőkönyv felvétele után a holttestet beszállitották a törvényszéki orvostani intézetbe, a hol fel fogják bonczolni.

A nőegylet amateur kiállitása.

Nagyvárad, április 14.

A Biharmegyei és Nagyváradi Nőegylet, mint már irtuk f. hó 21. és 22-én amateur kiállitást rendez a megyeház közgyülési termében. A kiállitásra serényen folynak az előkészületek.

Nagyvárad több amateur művésze és egy nagy diszes hölgycsapat, továbbá több helybeli intézet is jelentkezett, hogy a kiállitást egy-két saját készitményü mütárgyakkal fogja gazdagitani s ennélfogva a kiállitásnak ugy a siker, mint látogatottság tekintetében mi igen nagy sikert jósolunk.

A kiállitandó tárgyak müvészi összeállitásukkal is ki fognak tünni. *Mezey* Mihály, *Kunz* Gusztáv és *Szőke* reáliskolai rajztanár vállalták magukra az összeállitás nagy müizlést és ügyességet igénylő munkáját és hisszük, hogy e feladat nem fogja fölül mulni müizlésüket. A terem ez alkalomra stilszerüen fel fog disztittetni, a falak szövettel lesznek behuzva stb.

Itt adjuk a kiállitók diszes névsorát.

Pallay Lajosné, Cziffra Vilma, Knapp Ferenczné, Konrád Margit, Breitner Elza, Jelentsik Margit, Jelentsik Klára, Gr. Beroldingen Lili, Böszörményi Géza, Darvassy Lajosné, Ferenczy Ilona, Kornstein Edith, özv. Grunwald Henrikné, Ember Gézáné, Marieneszku Délia, Járossy Karla, Sebestyén Lili, Sebestyén Edith, Lukács Gusztávné, Tassy Dalma, Tassy Pálné, Steiner Cornélia, Dr. Fássy Lajosné, Király Klára, Székely Ilona, Székely Anna, Flohr Jánosné, Mihelfy Pálné, Pogány Antal, Pogány Antalné, Seregély Dezső, Giraud Vilma, Hegedüs Irén, Moess Károlyné, Weisz Fánni, Marton Edith, Weiszlovits Ilona, Deutsch J. Károlyné, özv. Mayr Ágostonné, Sokoll Józsefné bárónő, Hlatky Margit, Pál Ágoston, Szedlarik Anna, Janky Antalné, Nőipariskola igazgatósága, Perket Sándorné, özv. Berkovits Zsigmondné, Orsolya szüzek zárdája, Rádl nővérek, Dr. Mihelyfy Lajosné, Dobruczky Ödönné, Weisz Gáborné, Szabó Ilona, Bognár Sándorné, Kunz Gusztávné, Jankovits Jenő, Tardy György Ujfalu, Schadeberg nővérek, Dobosfy Alajosné, Fieler Józsefné, Noszlopy Emilné, Halász Gyula, Mezey Mihály, Kunz Gusztáv, Segesváry Ödön, Lukács Gusztáv, Frei Lipót, Sokoll József, Stechmáyer Pál, Dr. Némethy Gyula, Szántay Laura, Báró Gerliczy Félix Budapest, Bohacsek Amália, Immaculata nevelő intézet növendékei, Csapó Madarassy Ilona, Stern növérek.

Ismét milliós örökség.

Nagyvárad, ápr. 14.

Egy kopott ruhájú öreg anyóka állitott be ma délelőtt szerkesztőségünkbe. Kiment szinü babos kendővel volt a feje bekötve, mely alól élesen vált ki viasszsárga szinü öreg ránczos arcza. Meghuzódott csendesen a sarokban s bátortalan csöndes hangon szólt:

— Kérem aláson, azért a kis örökségért jöttem volna.

— Nem itt lakik a közjegyző, — felelte rá egyik munkatársunk.

— Az ujságban volt aláson könyörgöm, az a milliós örökség. Pár hete volt csak.

— Ahá! Az az elhunyt dusgazdag amerikai vasut tulajdonos, *Schmith.*

— Igenis kérem, a Tóni az, *Lévay* Tóni.

— Hát magát hogy hivják.

— Engem aláson könyörgöm *Lévay* Francziskának. Nagyon üldöz a sors. Az uram molnár Telegden, két év óta nyomja az ágyat. Én a piaczra járok zöldséget árulni.

— Biz ez nagyon szomoru!

Olvasóink emlékezetébe kell itt idéznünk annak a milliomos örökségnek a történetét, a mit a mi lapunk néhány hónapja tárgyalt. Egy dusgazdag amerikai bankár halt el Amerikában, a kit Magyarországból, Biharmegyéből üzött oda az aranykeresés. Egy időben hire járt, hogy *Vura* Péter havas-dombroviczai erdőőr, kinek felesége Lévay leány az elhunyt amerikai vasutkirály egyetlen rokona, az örökös, ő azonban ezt megczáfolta.

Ha egy fillérnyi igazság sincs ebben a milliomos örökségben, akkor érdekes történet a Lévay család története, ugy a mint azt az öreg anyóka most elbeszéli:

Egy régi kiterjedt biharmegyei közbirtokos család volt a Lévay famila, melynek egyes tagjai most már szétmentek a világ minden részébe s nagyrészt mint mesteremberek és földmivelők keresik a becsületes kenyerüket. Az öreg Lévay István sok tagu családot hagyott maga után kevés vagyonnal, a testvér ág is bővelkedett gyermekekben, kik közül csak két gyermek tudott magának kellő existenciát szerezni, Lévay Antal, az amerikai és még egy másik gyermek.

— Tóninak jól futott a lova mindig, — mondogatja az öreg anyóka bánatosan. — Bezzeg nem ugy ment a sorja mint nekünk. De nem ám. A molnár mestersegből, meg a kupeczkedésből felvitte Isten a dolgát. Volt neki sok háza, földje Kolozsvárt, *Nagyváradon* is volt neki két háza Német-utczán, az egyik emeletes ház volt a református templom mellett. Egyszerre pedig, hogy hogy nem történt, a Tóni bizony pénzzé tett mindent és elment Amerikába a sok pénzzel. Ezelőtt 15 esztendővel történt az. A szegény rokonokat mindig lenézte és azért nem irt ő onnan nekünk egy árva sort sem. Az öreg anyját is magával vitte, mert azt nagyon szerette.

— Hej de sok pénze lehet most, hej de sok pénze, mi pedig nyomorgunk itten, — sopánkodott az öreg anyóka.

— Hogy könnyitsünk az öreg anyóka keservén, elővettünk egy régi számot, a melyből az tünt ki, hogy Vura Péter erdőőr is szeretne valamicskét a milliókból és hogy Szvatkó Lajos meg szivesen kikeresné a just fele nyereségért.

— Hiszen nem is rokon az a Vura Péter vagy ki a csoda, — ragyogott föl az anyóka szeme. Dehogy rokony. Előszámolom én Tóninak minden rokonyát.

Illedelmesen elkérte ezt a lapszámot, összehajtogatta és kosarába tette.

— Majd felolvasom — eszem a szentjüket — az apjuknak, nagyon fog rajta nevetni. Lám, lám! — még ők is akarnának a milliókból, pedig nem is rokonyok. De hisz abból nem fognak enni! Majd tesz arról Edus.

— Ki az az Edus?

— Lévay Edus, tanár Szegeden. Nagy eszü ember. Majd tesz az róla. Most már felosztanák ezek a milliókat, mint Krisztus urunk köntösét a Pilátus Katonái.

És az öreg anyóka most szedte vette a sátorfáját és elment a piaczra árulni zöldséget addig is, mig megkerül a Tóni 120 millió forintja, az a 110 vagony aranya Amerikából a milliók hazájából.

IRODALOM.

—

Elmélkedések az evangélium egész tartalma fölött magyarositotta és kiadta Nogáll László Kétegyházi (Békésmegye) plebános. Három nagy kötet: I. kötet lapszáma: 608 oldal. II. kötet lapszáma: 574 oldal. III. kötet lapszáma: 568 oldal. Elmélkedések száma: 469 oldal. A három kötet ára: Füzött példány 12 kor. vagy 18 intentió. Remek diszkiadás 30 kor. Másodszerü diszkiadás 21 kor. 60 fillér vagy 32 intentio. Rendes kiadás egész vászonkötés 17 kor. 60 fillér 26 intentio. Rendes kiadás fél vászonkötés 14 kor. 60 fillér vagy 21 intentio.

Kitünő szentbeszédek, velök az egész evangélium rendszeresen kiprédikálható. A külső kiállitás disze a Szent-István-Társulat nyomdáját dicséri. Istenben doldogult *Nogáll* János fölszentelt püspök, váradi nagyprépost emlékének szentelte e magyar kiadást háladatos kegyelettel *Nogáll* László kötegyáni plebános.

E világhirü elmélkedések magyar nyelven való második kiadásának eredetéről és különleges értékéről Nogáll László következő előszava ad felvilágositást:

Ide s tova, ugymond, féléve, hogy boldogult nagybátyám, kinek jelen kiadványomat ajánlom, kezembe adta Schlőr elmélkedéseit. Megvallom, nem tagadom, ezer örömmel vállalkoztam Schlőr elmélkedései magyarositására. Ember tervez, Isten végez. Nagybátyám időközben meghalt s vele Schlőr elmélkedéseinek kiadása is melynek nagynevü rokonom lett volna Mecenása, megfeneklett.

Schlőr elmélkedései második kiadásának ezek az előzményei.

A kegyelet az akadályokat legyőzi, terveiben nem hagyja magát megtántorittatni.

Ugy gondoltam, hogy Schlőr, kiről boldogult nagybátyám azt mondta, hogy ha valami jót tett életében, ő tőle tanulta és neki köszönheti; ugy véltem, hogy az a szerző, kinek

boldogult nagybátyám testestül-lelkestül tanitványának vallotta magát, igen, Schlőr megérdemli, hogy müve magyar nyelven ujra napvilágot lásson.

A gondolatot tett követte. Az előfizetési fölhivást kibocsájtottam, nem eredménytelenül; nemcsak a papság, de az előkelő világ is, élén Ő csász. és királyi fensége: Mária Valéria főherczegasszonnyal, hatalmasan fölkarolta Schlőr elmélkedéseit, kedves kötelességemnek tartom, hogy ezért itt mondjak hálás köszönetet.

Nem hagyhatom szó nélkül azt sem, hogy Majorossy János fölszentelt püspök ur ő méltósága és a mi asszonyunkról nevezett iskolanénék kalocsai főnöknője, Franz Mária Terézia kérelmemre szivesen ruházták reám Schlőr elmélkedései kiadásának jogát.

Még egyet.

Schlőr magyarositásánál bátran, szabadon jártam el. Hellyel-közzel hol röviditittem, hol bővitvitettem. A papiros türelmes. Czélom csak az volt, hogy Schlőrnek egy félszázados multtal biró magyar kiadását használhatóvá tegyem. Az idő rövidsége, előfizetőim sürgetése nem engedték, hogy szemes és szeges gonddal készüljön az a munka, a mely a magyar nyelv nagymestere emlékének szól.

A helyesirás különleges voltát, azt hiszem, igazolnom se kell

Ezzel be is végeztem, a mit e rövid előszó keretében elmondani kivántam.

És most utnak inditom Schlőr elmélkedéseit: kisérje pályafutásán boldogult nagybátyám vezérlő szelleme.

Kétegyháza, 1900. február 15-én.

Nogáll László.

»Ártatlanok tüköre.« Ima- és énekeskönyv kisebb és nagyobb gyermekek számára. *Haás* Ágostontól I. sz. vászonkötés dombornyomással 70 fill.; II. sz. vászondiszkötés 1 kor.; III. sz. bőrkötés 2 kor.; IV. sz. dombornyomásu fehércsont 3 kor.; V. sz. párnás finom bőrkötés 4 kor. Megrendelhető *Győrött* a *Karmeliták* zárdájában. Pompás kis imakönyv, mely igen czélszerü ajándék első áldozók számára. Ajánljuk a hittanárok és szülők figyelmébe.

Ugyancsak a győri karmelita-zárda kiadásában legközelebb megjelenik: **»Szent órák«** czimü ima- és énekeskönyv, egészen átdolgozott III. kiadása. *Haás* Ágostontól. I. számu csinos vászonkötés 1. kor.; II. sz. puhatábláju finom chagrain-bőr, aranymetszettel 3 kor.; III. sz. finom fehér vagy fekete csont, szines nyomással, aranykerettel, bársonyháttal 4 kor.; IV. sz. párnás borjubőr 6 kor.; kivánatra csattal 40 fillérrel drágább; V. sz. különféle szinü selyembársony aranykerettel, gyöngyház-ékitménynyel 7 kor.; VI. sz. peluch, vésett kerettel, kettős csattal, casettával 10 kor.

Jantsovits Jenő költeményei. Nagyvárad, 1900. Láng József könyvnyomdája, ára 1 korona. Tavaszodik; zöldel a mező és zöldülnek a szerkesztőségek papirkosarai a szerelem rimes rügyecskéitől, a melyeknek sorsa fagyos mellőzés vagy csipős szerkesztői üzenet, de minden esetre — elhervadás. Legrosszabb sorsa pedig a szerkesztőnek van, a ki ellen egész sereg rügyecske gondos kertésze dühöng. Ettől a sorstól tartunk most is, ha eleve kijelentjük, hogy Jantsovits költeményeinek nagy része csak ilyen rügyecske, a melyek sorsa bizonyára csak hervadás lett volna, ha valamely lap szerkesztőségéhez beküldi. A mit a szerelemről ir, annak egy része visszhang régi jó időkből, midőn még az ábrándozó poéta szeretne »rátapadni az árnyas erdő sürü lombjában termő rózsa piczi korel ajakára s meghalni a boldogságtól«, a kinek a szive megreped, ha a szerelem madara elhallgat, a ki a tengerből gyöngyöt, az égboltról csillagokat akar szedegetni kedvesének stb. Már ezeket a motivumokat régen elfelejtette a magyar irodalom; minek kisérteteket, visszaidézni? A szerelmi dalok más része pedig jelenkori motivumokra emlékeztet, még pedig nem is nagyon csekély mérvben.

Pl: *Repülj fecském* félig át az országot,
Szállj a földre, a babámat ha látod.
Repülj reá márványfehér vállára.
Sugd fülébe, majd meghalok utána.

Mintha hallottuk volna már ezt, csakhogy valamivel költőiebben? Csak néhol akad egy-egy eredeti gondolat: »Elkábultam csókodtól, szédülök, *liliomszin* (?!!) kebledre rádülök«. Eredeti, de költőinek nem állitható jelző. Röviden a szerelmi dalok a kötetnek egyáltalán nem képezik fénypontját; valami affektálás érzik valamennyin, a mely keresi, de se hogy sem tudja a helyes, költői kifejezést megtalálni. Három vers állja ki leginkább a kritikát: »*Anyámhoz*«, »*Nővérem halálára*« és »*Halálod évfordulóján*«. Meleg érzések, legtöbbször költőileg is kifejezve, a melyek arra vallanak, hogy fogunk Jantsovitstól jobb verseket is olvasni, ha — egy kis önállóságra szokik s egy kis önbirálatot gyakorol, mielőtt egy kötetet sajtó alá adna.

—*r* —*r*.

Igazságszolgáltatás.

—

Az utolsó áprilisi esküdtszéki tárgyalás.

— Saját tudósitónktól. —

A nagyváradi esküdtbiróság ebben a hónapban utoljára 30-án fog összeülni, amikor is egy nagyváradi ember, *Bódis* Péter felett fognak itélkezni, a ki szándékos emberölés büntettének kisérlete miatt van vádolva.

Régi históriai a Bódisé. Még 1898. őszén történt az eset, itt Nagyváradon.

Egy várad-velenczei kiskereskedő, *Huszár* Adolf, akinek üzlete volt a Kolozsvári-utczán, üzletétől távolabb lakott s mert félt, hogy éjszaka meglopják, felfogadta a vádlottat *Bódis* Pétert, hogy vigyázzon az üzletére éjszaka. — Nagyobb biztonság kedvéért még egy revolvert is adott Huszár Bódisnak, hogy szükség esetén legyen magát mivel védeni.

Sokáig semmi baj sem volt, mig aztán 1898. szeptember 25-én éjszaka Bódis arra ébredt, hogy a bolt körül járnak. Bódis a revolvert magához vette és kiment az udvarra, a hol három embert talált, a kik közül az egyik doronggal megtámadta, majd mind a hárman elmenekültek, még mielőtt Bódis a revolverét használhatta volna.

Bódis nem ment vissza a lakásba, hanem kint maradt a ház előtt, várta, hátha visszajön a három ember.

Nem sok idő mulva jött arra *Koszta* Lázár, akiben Bódis megtámadóját vélte felismerni s ezért revolverével rá lőtt és meg is sebezte.

A rendőrség az ügyet nyomban megvizsgálta és áttette az iratokat az ügyészséghez.

A törvényszék vádtanácsa azonban nem látott fenforogni büntetendő cselekményt és a vádlottat nem helyezte vád alá.

Az ügyészség felebbezése folytán az ügy a kir. táblára került, ahol Bódist vád alá helyezték.

Ezért huzódott oly soká az ügy, mig végre most tárgyalás alá kerül.

Az ügy tegnap lett jogerőssé. *Millye* Gyula kir. táblabiró az ügyet április 30-ára tüzte ki tárgyalásra.

A vádlottat *Váradi* Zsigmond ügyvéd fogja védeni, jegyző: *Schilber* János törvényszéki aljegyző lesz.

Áprilisban ez lesz az utolsó tárgyalás.

Huszévi fegyház tyuklopásért. A belegrádi törvényszék tegnap huszévi fegyházra itélt egy Krisztics Vasa nevü embert, mert bemászott egy házba és ellopott két tyukot és egy kakast. Sulyosbitó körülmény volt, hogy a bünös egy izben már el volt itélve lopásért. Ugyanez a törvényszék nemrég halálra itélt két másik embert lopásért, kiknek a király később megkegyelmezett.

Grófi testvérek harcza. Néhány hónap előtt a budapesti törvényszék *félévi börtönre itélte* gróf *Spanochi* Leót, a huga, akkor még *Földváry* Lászlóné panaszára. A kir. tábla uj tárgyalást rendelt, miután a fiatal mágnás minden valószinüség szerint egy alaptalan vádnak esett áldozatul. A kérdéses 4300 frtos váltót ugyanis Spanochi, minden látszat szerint a növére *megbizásából* irta alá. Az ügyet ma tárgyalta ujra a törvényszék, kihallgatván tanuként Földváry László cs. és kir. kamarást valamint Adler Samu földbirtokost; mivel azonban a panaszos grófnő nem jelent meg, a tárgyalást el kellett halasztani. A bíróság dr. *Papp* Zoltán védő kértére erélyesebben fog a grófnővel szemben fellépni, mert kiderült, hogy tegnapig az egész hetet Budapesten töltötte s mégis a mai tárgyalásra betegségi bizonyitványt küldött vidéki lakóhelyéről.

———

A nagyváradi kir. tábla elintézett ügyei.

Előadó: *Dr. Járosy Károly.*

524 Bujanovits Etelka — Sternberg Lázár — rendelet.

591 Draskovits Emil — g. Pálfy Pálné — helyben hagyva.

647 Draskovits Emil — g. Pálfy Pálné — helyben hagyva.

651 Dritz Frigyes — Pauba Juon — helyben hagyva.

Előadó: *Lehóczky Lajos.*

2792 Hava Mihály — Hava Ilona — helyben hagyva.

2797 Duma Floare — Duma Mária — helyben hagyva.

2810 Dr. Dőry Ferencz s neje — Dr. Vári-Szabó Béla s neje — részben megváltoztatva.

2819 Máczán György — Barna Anna — helyben hagyva.

Előadó: *Bócz Géza.*

3636 Tóth József s társa — Tóth Sándor s társa helyben hagyva.

3699 Kuthy Gyula — Oláh Isvánné — részben megváltoztatva.

605 Dr. Fazekas Imre s neje hagyaték ügye. — megváltoztatva.

Előadó: *Dr. Marienescu Athanás.*

728 Gróf Zsilinszky Róbert — Ecker Márton s társa — helyben hagyva.

729 Meteor F. — Deák Szilárd — helyben hagyva.

878 Bécsi Népbank — özv. Jakab Mihályné — helyben hagyva.

881 Klein B. — Reich B. Károly — feloldva.

882 Vanicsek Ferencz — Balogh István — helyben hagyva.

TANUGY.

—

Tanitók a gazdaságban. A földmivelésügyi miniszter már 4 év óta évenként négy hétre terjedő szőlő- és borgazdasági tanfolyamokat rendez ama néptanitók számára, akik oly községekben müködnek, ahol a lakosság a szőlőmüvelésre, illetőleg az elpusztult szőlők felujitására van utalva. A jelen évben ily tanfolyamak lesznek Szent-Endrén, Pécsváradon, Kolozsvárt, Tapolczán, Pozsonyban, Egerben, Tarczalon, Beregszászon, Szilágy-Somlyón, Bihar-Diószegen, Ménesen, Nagy-Enyeden és Tordán. E tanfolyamokra ez évben összesen 156 néptanitót vettek fel. A tanfolyamok e hónap 23-án kezdődnek. A felvett néptanitók egyenként 120 korona utazási és ellátási átalányt kapnak a földmivelési minisztertől.

———

IPARÜGY.

—

Felhivás a női ruhát készitő szabó iparos polgárokhoz.

A női ruha varrást tanuló leányok, kik iparszerüleg magokat a ruha varrásban kiképeztetni nem akarták, csak magán használatra tanulták, pár hónapig a beszegődtetés alól fel voltak mentve s csak a betegsegélyző pénztárnál lettek bejelentve. Azonban ezen kedvezményt a női ruha szabó iparosok általában csaknem valamennyi tanonczaiknál alkalmazták, kiket mint segédeket felszabaditani is óhajtottak, a mi legtöbbnyire visszaélésekre szolgáltatott alkalmat s az illető tanonczoknak, pedig csak hátrányára vált, mert felszabaditások alkalmával az összes költséget egyszere kellett kifizetni.

Felhivatnak a női ruhakészitő szabó iparosok, miszerint a náluk foglalkozásban levő összes női tanonczokat és női segéd segédmunkásokat a törvényben előirt módon nyolcz nap alatt bejelenteni el ne mulasszák, mert a be nem jelentés iparkihágásnak jog vétetni, és az 1884. évi XVII-ik t.-cz. 157. §-ában előirt birság alá vonatnak, még pedig 20 forinttól 200 forint erejéig.

Nagyvárad, 1900. ápril 15.

Jankovich János ipart. főjegyző. *Bertsey György* ipart. elnök.

—

Adományok az elaggott iparosoknak.

A nagyváradi takarékpénztár kifogyhatlan bőkezüségéből ismét száz korona segélyben részesült az elaggott iparosok menháza, a midőn ezen szives adományért e helyen is köszönetet mondunk, egyben még *Weiszlovits* Adolf és fia czégnek a menházra egy fehér márvány disz emlék tábla elkészitéséért, *Rendes* Vilmos épitész urnak a tábla dijmentes behelyezésért ez alkalommal hálás köszönetünknek kifejezést adunk.

Az ipartestület jótékonysági bizottsága nevében, *Bertsey* György elnök, *Jankovich* János jegyző.

A nagypecze-utczai iparos menház épületen f. hó 12-én behelyezett emléklábának felirata:

Üdv az olvasónak!

Az iparosok e menházára az első alapot, 100 forintot, mint kezdeményező, Bertsey György akkor testületi előljáró 1886. január 21 napján fizette le.

Később hozzá járultak, Fábián Lajos, Hann László iparosok, Winkler József cz. püspök nagyprépost, a nagyváradi takarékpénztár, Königsvarter Hermann báró, Zichy Géza és Tisza István grófok, Tisza Kálmán, a a helybeli pénzintézetek és több nemes szivü iparos, pénz, épitési anyagok és teljesitett munkák ajándékozásával.

A telket ajándékozta Nagyvárad városa n. é. közönsége folytonosan pártfogolta.

Épült 1895. megnyilt 1896. milleniumi évben.

»Isten áldása legyen rajta s tartsa meg örökké:

E tábla behelyeztetett 1900. ápril 12-én.

—

Az Országos Iparegyesület a hazai ipar érdekeinek előmozditása s iparosaink érdekeinek képviselése körül közel hat évtized óta hathatósan munkálkodik. Az eredmények egész sorozata füződik eddigi tevékenységéhez. Nagy része van ebben az egyesület közlönyének a *Magyar Iparnak*, melyet e végre tart fenn az országos iparegyesület, hogy az iparosoknak felvilágositó, ismeretterjesztő és tanácsadó közlönye legyen ugy a testületi életben, mint az iparfejlesztés gyakorlati terén.

Az Országos iparegyesület jelentékeny áldozatokat hoz e lapért s kivánja fokról-fokra fejleszteni; ezért e lap netáni jövedelmét kizárólag annak tökéletesitésére forditja, hogy a Magyar Ipar minél jobban megfelelhessen a hazai iparfejlesztés messzehaló fontosságu ügyének szolgálatában.

Az Országos Iparegyesület tudvalevőleg a hazai ipar pártolása végett társadalmi akcziót inditott, a mely napról-napra szélesebb körben terjed. Ennek a mozgalomnak egyik leghathatósabb támasza a »Hazai beszerzési források« czimü füzet, a mely a Magyar Ipar minden második számához mellékelve jelenik meg. Ennek a füzetnek a czélja, hogy közelebb hozza egymáshoz a magyar iparczikkek készitőit és azt a vásárló közönséget, a mely magyar czikkeket keres. Az iparpártolási akcziónak mindjárt első stádiumában többfelől is, felhangzott az az észrevétel, hogy van magyar közönség, a mely hajlandó a magyar ipar czikknek elsőbbséget adni a küllöldi kékzitmények fölött, de a legtöbb esetben nem tudja, hol van az a forrás, a honnan a magyar iparterméket beszerezheti.

Ez a sok részben jogosult észrevételt akarja az iparegyesület a jövőre nézve tárgytalanná tenni. Megbizható, hü és lehetőleg teljes jegyzékét akarja adni azoknak a beszerzési forrásoknak, a melyekből a magyar közönség ipari szükségleteit magyar iparczikkekkel fedezheti.

Az egyesület ingyen és bérmentve küldi meg a »Hazai beszerzési forrásokat« mindenkinek, a ki felvilágositásért szóval, vagy irásban hozzá fordul.

A Magyar Ipar maga, a melynek a »Hazai beszerzési források« ingyenes melléklapja, megjelenik hetenkint egyszer 16—32 oldal terjedelemben. Előfizetési ára egész évre 12 korona, fél évre 6 korona.

SPORT.

—

Tornakörünk házi versenye.

A pár hónappal előbb uj életre ébredt *»Torna kör«* megakarja mutatni életre valóságát és hivatottságát a közönségnek, e végből *házi versenyt* rendez, melyet f. hó *29-én* tartanak meg a kör, Kert-utcza Tüzoltólaktanyában levő helyiségében.

Jóleső örömmel tölthet el édes mindnyájunkat a sokra bizatató kezdet eme első lépése. Meglátjuk ott és bizonyságot szerezhetünk arról, hogy nem halt még ki a szépért való lelkesedés fiatalságunkból. Az aczélos izmok, ruganyos léptek, melyek az egyes mutatványok alatt szembetünővé válnak megelégedést kelthetnek bennünk, hogy nem satnyult el mégse annyira fiatalságunk, a mint azt az utczákon menve vagyunk kénytelenek sajnosan tapasztalni.

Ép testben, ép lélek!

Ha erre gondolunk és látjuk napról-napra a görnyedt hátu, beesett mellü, sápadt és resignált kinézésü ifjakat, kik tulnyomó számban vannak képviselve, mély szomoruság fog el.

A fiatalság a haza jövendő reménye! Az ilyen alakokat látva méltán döbbenhetünk meg. Hát ilyenekre számitson a haza? Ezek legyenek reményei, a kik már most a megtestesült nemtörődömség és életuntság nyomait viselik magukon?

Mily üdvös és eléggé nem dicsérhető kezdeményezés volt tehát az, mikor a haldokló tornakört ujból feltámasztották. Mert hiszen kivételek vannak mindig, példás kivételek és ma már szép számban, kik a napi fárasztó munka után kifáradva, még mindig birnak annyi lelki erővel, hogy testüket fejleszszék. Ők képezik az éltető kovászt a tettre serkentés eléggé nehéz munkájában. Mert bármennyire legyen elpuhult fiatalságunk, bizonyos mennyiségü lelkesedés mindig marad benne és az avval párosult hév, látva az utánozható, esetleg felülemelkedő példákat, tettre serkenti őket és ők is munkába állannak. Vezeti őket a tulszárnyalás és dicsvágy — a saját hasznukra, testi és lelki előnyükre.

E nemes verseny, leküzdve a megsemmisitő közöny minden fázisát, lehetővé tette azt, hogy a Tornakör fennállása immár biztositva, és hivatottsága ez első, bemutatkozó verseny által elismerve lesz. Lehetetlen ekkor a kör egy érdemes müködő tagjáról, ki mint tisztviselő igen sok érdemet szerzett: *Jelinek* Gézáról, meg nem emlékezni. Az ő kitartó fáradosása, özetlen buzgalma, nemes kapaczitálása tették ugyszólván lehetővé, hogy az legyen a Tornakör, a mint jelenleg van. És az ő fiatalos lelkesedése most sem pihen. Uj tervek, uj meglepetések, melyeket majd ezután fog a kör megmutatni.

Reméljük, hogy a közönség méltányolni fogja a kör nemes törekvését es tömeges megjelenésével bátoritani fogja a további fejlesztésére.

A versenyre a következő értesitést kapta.

A nagyváradi Tornakör házi versenyének szabályzata.

I.

A verseny szervezete.

1. A nagyváradi tornakör házi versenyének szervezése és igazgatása a Nagyváradi Tornakör választmánya által kiküldött végrehajtó-bizottságra van bizva.

2. A jury elnöke *Mezey* Mihály, tagjai *Fleischhacker* Gyula és *Halász* Lajos.

3. A jury kebeléből egy előadót választ.

4. A jury tagjai a versenyben részt nem vehetnek.

5. A jury határozatai nem felebbezhetők.

II.

Nevezések.

1. A Nagyváradi Tornakör házi versenyére hivatottak a Nagyváradi Tornakör tagjai.

2. A résztvevők legkésőbb *1900. évi ápril 28-ig* jelentkezhetnek irásban *Hraball* Ottó és *Payka* Vilmos müvezetőknél az ünnepnapokat kivéve mindennap d. u. 6-tól 7 óráig a tüzoltó laktanyában levő körhelyiségben, hol is a szükséges tudnivalókról tudomást szerezhetnek.

III.

A házi verseny sorrendje.

1. Nyujtó-verseny.
2. Kardvivó-verseny 6 »volt«-ra.
3. Korlát-verseny.
4. Kardvivó-verseny.
5. Gyürühinta-verseny.
6. Kardvivó-verseny döntő küzdelme.
7. A dijak kiosztása.

IV.

A versenypontok szabályzata.

1. A nyujtó-, korlát- és gyürühinta-versenyen minden versenyző 3 szabadon választott gyakorlatot mutat be.

2. Kardvivó verseny; a, A versenyzők közvetlen a verseny előtt sorshuzás utján párokra osztatnak, mely beosztás adja az első sorrendet, b) A párok küzdelménél ki a 6 »volt«-ot megkapja, a versenyből kilép: az első sorrend győztesei sorshuzás utján ujból párokra fognak osztatni, képezve igy a második sorrendet és ekként folytatólagosan mindaddig, mig végül csak egy pár marad. Ez utolsó (döntő) küzdelem győztesse lesz az első győztes, ellenfele lesz a második győztes. c) Ha az egyes sorrendben a versenyzők páratlan számban lennének, ugyan utolsó kisorsolt pár nélküli vivó — fáradás czéljából — egy, a jury által meghatározandó ideig versenyen kivül vivni fog a maitre d' assauttal.

A vivásra vonatkozó szabályok kivonata a kör helyiségében van kifüggesztve, hol is az a torna és vivó órák alatt megtekinthető.

V.

Dijazások

A nváradi tornakör a versenyzők kitüntetése czéljából érmeket fog a jury rendelkezésére bocsátani és pedig:

I. diszitett nagy ezüst érem,
II. nagy ezüst érem,
III. kis ezüst érzem.
IV. bronz érem.

A korlát, nyujtó és gyürühinta versenynél a dijazás az összeredmény alapján fog kiadatni, ennélfogva csak az a versenyző fog dijazás érdemében biráltatni, ki mindhárom torna szeren bemutatott 3—3 gyakorlatot. A vivóversenynél, minthogy csak 2 győztes lehet I és II dij adatik ki.

A verseny befejezése után a kör tagjai és a jelenvoltak vacsorára gyülnek össze a Széchényi vendéglő éttermében.

REGÈNY-CSARNOK.

EL MATARIFE.

Francziából forditota: **V. A.**

II. 13

Visszatértem anyámhoz és segitettem neki az atyai földet müvelni, a mint az a mi földünkön szokás; de jobban szerettem a vadászatot, az ekét és majd mindig a határ másik oldalán voltam, mert ott több volt a vad. Látta ön bizonyára a navarrai hegyeken ezen magas csucsokat, melyek erdőkkel vannak boritva és hegyi pataktól, mint ezüst könyektől, barázdálva. Ott töltöttem időmet s kusztam a csucsokra, mint a vadmacska. De midőn lementem a faluba a labda játékra, nem is mert velem egy fiu sem megmérkőzni!

Több mint harmincz futó volt Bastaui csinos lovakon, melyek nem magasabbak mint a pusztai lovak, de élénkebbek, mert jobb hegyi legelőjük van. Felettük legszebb ruháinkat, fehér harisnyát, fekete nadrágot, skarlátszinü mellényt, saruinkón csörgők, a kalapokon szalagok és kezében mindegyik egyenes botot tartott, mely szintén szallagokkal volt felékesitve. Sohasem felejtem el ezt a napot. Gyönyörü tiszta idő volt és négyóra tájban, vecsernye után a falu utczái tarka tömeget öntöttek ki magukból.

A futtatók nagy zajjal eléptettek a főtéren a községháza előtt hol az ayuntamiento volt és szinkörszerüen a fiatal paraszt leányok voltak elhelyezve kiknek fontos szerepük volt, mert a győzőt mátkájának kellett megjutalmazni és ez volt az ünnepély legérdekesebb része. Három futtatás volt és a sors ugy akarta, hogy mind a háromszor én kapjam el a gyürüt. Az igazat megvallva én ügyes voltam és nagybátyám kitünő lován ültem. Röviden én voltam a győztes. Garmendia dühöngött: a többiek pedig vigasztalták magukat gondolván hogy majd fognak nevetni az én rovásomra, mert a jutalmat megkellett kapni az egész csapatban pedig csak nekem nem volt jegyesen

A baszk földön sokkal okosabban van elrendelve, mint önöknél; a fiuk kiválasztják jegyesüket, az a ki nekik tetszik, minthogy a szülők ezen két fiatalt váratjak 2-3 évig néhányszor tovább is; de azért, nem látni olyat, a ki megszegné az állahatatosságot. A mi ifjaink mindnyájan, midőn nincsenek a mezőn, vagy a labdajátékon, jegyesükkel foglalkoznak. Nyári estéken ablakuk alatt a rouda-t énekelik Ha az vásárra megy, az ifju kiséri egyedül csak az éj választja el őket és akkor mindegyik társaságban vissza tér.

Nos tehát! barátom, Bévvel, egyedül voltam kortársaim közt, kinek nem volt ametczgheïa-ja, vagyis jegyese. Kétségkivül az én harcziálmaim és bolyongó életem elfoglalta egészen gondolkodásomat ugy, hogy sem itthon sem Navarrában rá sem néztem egy lányok sem. Egyszer azt mondta a nagybátyám, hogy vigasztaljam magam belépek a szemináriumba. Mig a fiatalabb emberek nem gunyoltak választásomért; mert féltek a makilámtól. Egyszerre, mikor a biró engem kiáltott ki győztesnek, körülvettek, mint a ki diadalt aratott és nagy örömmel kiáltoták: — Mánuel, hol a te ametczgheïád? Ki fog megkoszoruzni. A völgy birája, don Pedro Lardizabal hozám jött és vezetett a biró felé, kiről már beszéltem. Az kezében egy szép himzett szallagot tartott, a futtatás díját. Pedig jól ismert engem, látott felnőni nagybátyámnál. Vig kedélyü ember volt és szivesen üzött tréfát másból. Leszáltam a lóról és vezettettem magam; de mikor a leányok előtt voltam, jobb szerettem volna nem lenni a győztes Azok nevettek és susogtak, malicziával tekintgetvén rám. A biró, oly komoly arczczal, milyet mutatni tudott, igy szólt hozzám: — Fiu hol a jegyesed?

— Nincs itt, feleltem.

(Folyt. köv.)

SZINHÁZ.

A Szigligeti Szinház első bérlői.

Nagyvárad, április 14.

Ma berekesztették a »Szigligeti Szinház« első évadára szóló bérletjegyzést s a mint már tegnapi számunkban is jeleztük, szép eredménynyel, a miről meggyőz bennünket az alábbi névsor. Ha majd egy elmult század után megirja valaki ismét a váradi szinészet történetét ugy e névsornak okvetlen mint kortörténeti adatnak kell benne szerepelni.

A páholybérlők eddigi névsora a következő:

Páholybérlők:

Dr. Beöthy László és özv. Balásházy Bertalanné egész idényre.
Berger Dániel egész idényre.
Bognár Sándor fél idényre.
Bogdán Jenő egész idényre.
Cziffra Gerő fél idényre.
Dr. Dőry Ferencz fél idényre.
Darvassy Lajos fél idényre.
Des Echerolles Kruspér Sándorné egész idényre.
Dr. Fráter Imre fél idényre.
Dr. Fassy Lajos, Ember Géza egész idényre.
Feiler József fél idényre.
Özv. báró Gerliczy Félixné fél idényre.
Dr. Gyémánt Jenő fél idényre.
Gyémánt Mihály tél idényre.
Huzella Gyula, Frankó Endre és Sebestyén Lajos egész idényre.
Dr. Konrád Márk fél idényre.
Dr. Kornstein Lajos fél idényre.
Kiss Elek fél idényre.
Miskolczy Barnabás és Gyurkovits Cornél egész idényre.
Dr. Moskovits József egész idényre.
Markovits Antal egész idényre.
Dr. Mihelfy Lajos fél idényre.
Báró Luzsenszky nővérek egész idényre.
Nyiry György fél idényre.
Nadányi Jenő és özv. Nagy Lajosné fél idényre.
Osterlam Ármin fél idényre.
Őrley Kálmán és Meskó Boldizsár fél idényre.
Pallay Lajos és Hlatky Endre egész idényre.
Papp György fél idényre.
Rádl Ödön, Glatz Antal, Olasz Elemér egész idényre.
Dr. Radó Ignácz fél idényre.
Ifj. Rimanóczy Kálmán fél idényre.
Schlauch egész idényre.
Sal Ferencz és dr. Grósz Albert egész idényre.
Schwartz Ferencz egész idényre.
Szählander Károly fél idényre.
Schwartz Márton fél idényre.
Dr. Sonnenfeld Zsigmond fél idényre.
Sas Ede fél idényre.
Dr. Tassy Pál fél idényre.
Özv. báró Vildburgné fél idényre.
Veisz Gábor fél idényre.

Zsőlye- és támlásszékbérlők:

Biharmegyei Casinó 9 hely.
Darvassy Zsigmond 2 hely.
Balázsovits Jenő 1 hely.
Friss Zsigmond 2 hely.
Özv. Grunvald Henrikné 1 hely.
Gesztesy Ödön 1 hely.
Guttman József 1 hely.
Kunz Gusztáv 2 hely.
Leviter 1 hely.
Mezey Mihály 1 hely.
Rendes Vilmos 1 hely.

Legujabb.

Párisi kiállitás.

Páris, április 14. 12 óra óta folyton tart a fölvonulás a Mars-mezőre. A közönség hemzseg az egész térségen, de a mélységes ünnepélyesség ömlik szét az egész tömegen, a frakk dominál mindenfelől. Rendjelek csak az idegeneken s a diplomáczia képviselőin láthatók, a gombluykakban a becsületrend szalagja piroslik. A Mars-mezőn diszlik a villamos palota és a rózsakastély, két kolosszális épület és azonkivül a hatalmas gyárak, az óriási gépcsarnok is itt van. A gépcsarnok mesés fényü Ide várják Loubet elnököt s már jelen vannak itt a miniszterek, a diplomácza képviselői, az idegen missiók főnökei, a hivatalok, kamarák elnökei, a becsületrend főkanczellárja stb. Itt láthatók a magyarok is egy csoportban: *Lukács* Béla kormánybiztos, *Miklós* Ödön, *Zichy* Jenő gróf stb.

Legnagyobb érdeklődést kelt *Millerand* kereskedelmi miniszter, a szocziálista képviselő.

Egyszerre nagy mozgás támad s a tenger néptömeg egyre dörgi:

— Vive la president!

Loubet elnök jött üveghintóban, mellette a polgári és katonai kabinet főnökei. Az elnököt *Piquard*, a kiállitás vezérigazgatója fogadta. Most fölhangzik a Marsailles hangjai, melynek elhangoztával Millerand kereskedelmi miniszter az elnök elé lép és üdvözli őt. Beszédében a munkát dicsőiti.

Loubet elnök válaszában azt a béke gondolatot emeli ki, a mely e nagy világkiállitásban megnyilatkozik. A kiállitást megnyitotta.

Waldeck Rousseau miniszterelnök a köztársaság nevében megköszönte az elnöknek s kiállitás iránt tanusitott érdeklődését.

A konservatórium dalkara most Saint Gaens himnuszát renditi rá, mire a megnyitási ünnepély véget ért.

Loubet elnök az összes előkelőségekkel együtt bejárta a kiállitás egész területét, majd hajóra ülve nézte meg a kiállitás Szajna parti épületeit.

Páris, április. 14. Feltünt a kiállitáson, hogy a magyar kiállitók nem voltak jelen, hir szerint nem kaptak meghivót a megnyitási ünnepélyre.

TAVIRATOK.

A király berlini utja.

Bécs, április. 14. Bécsi tudósitónk telefon jelentése szerint valótlan az a hir, hogy Ferencz Ferdinánd trónörökös Ő felségét Berlinbe elkiséri.

Bécs, április. 14. Az a hir, hogy a királyt Ferencz Ferdinánd főherczeg is el fogja kisérni Berlinbe, a »Pol. Corr.« jelentése szerint nem nyer megerősitést.

Politikai hirek.

Budapest, ápr. 14. (Saj. tud. táv.) *Gullner* Gyula kineveztetése folytán az *abonyi* kerületben uj választás lesz. A Kossuth párt ellenjelöltet fog állitani e választásnál és igy heves választásra lesz kilátás.

Budapest, ápr. 14. (Saj. tud. táv.) *Jakabffy* Gyulát megkinálták a kereskedelmi államtitkársággal, de ezt nem fogadta el, mert mint beszélik, egy erdélyi főispánságra vágyik, a mit valószinüleg meg is kap mihamarább.

Budapest, ápr. 14. (Saj. tud. táv.) A képviselőház juniusban fogja tárgyalni a kvótát, mivel pedig a negativ eredmény az osztrák állapotok miait bizonyosra vehető, ennélfogva ismét kilátás van arra,

hogy a király fog dönteni a kvótakérdésben.

Budapest, április. 14. (Saját. tud. táv.) *Bartha* Miklós orsz. gy. képviselő husvét hétfőjén fogja tartani beszámolóját *Gyulán*, a mikor hir szerint le fog számolni a Kossuth párttal is és meghirdeti ellene a harczot. Ugyan ezen a napon számol be a Kossuth párt tagja *Juszth* Gyula Makón.

A sirásó bosszuja.

Bécs, április. 14. (Saját tud. távir.) Végzetes kimenetelü merénylet hirét kapjuk bécsi tudósitónktól. Bécs 18-ik kerületének elöljárója az antisemita érzelmü *Baumann* Antal, a ki a Reichsrathnak is tagja, ma délelőtt *Novák* elöljárósági hivatalnok kiséretében a Währingi városháza előtt haladt el, a mikor a merénylő egy pisztolyból hirtelen feléjük lőtt. Az első lövés a képviselő kisérőjét, Novákot érte, a ki menten összeroskadt és röviddel utána meghalt. A merénylő második lövése Baumannt találta, de szerencsére csak könnyebb sérülést ejtett rajta. Mielőtt a járó-kelők lefoghatták volna, a pisztoly övét maga csfelé irányitva, egy harmadik lövéssel önmagán ejtett sulyos sebet. A merénylőt Kuhnnak (álnéven Kakuskának) hivják. Irtózatos cseleekdete boszu müve. Nemrég pályázott egy megüresedett sirásói állásra, de mást alkalmaztak.

Török ügyek.

Konstantinápoly, április. 14. Az Acence Constantinople szerint illetékes helyen semmit sem tudnak a Nagtóban (drinályolyi villajet) állitólag politikai okokból történt letartóztatásokról és azokkal összefüggőleg állitólag előfordult halálesetekről.

A perzsa sah Európában.

London, április 14. A »Times«-nak jelentik Teránból tegnapi kelettel, hogy a sah megkezdte utazását Taebrán át és mindenekelőtt Tontréxevillebe utazik, a honnan hivatalosan meglátogatja Európa fővárosait, első sorban Pétervárt.

KÖZGAZDASAG.

—

Biharvármegye mezőgazdasága.

Nagyvárad, ápr. 14.

A m. kir. *központi statisztikai* hivatal tegnap küldte meg *Biharvármeyye alispánjának* terjedelmes kimutatását Magyarország *mezőgazdasági állapotáról.*

Ezen óriási fáradsággal összeállitott munkában bő adatokat találunk *Biharvármegye mezőgazdaságára* nézve és jónak látjuk most ez adatokból egyet mást közre adni annál is inkább, mert lépten nyomon tapasztalhatjuk, hogy éppen erről a nagy, hatalmas mezőgazdaságról, a melyet a megye határai felölelnek, alig tudunk valamit.

Birtokviszonyok.

Ugyanezen adatok folytán arról is meggyőződhetünk, hogy megyénk egyike azon megyéknek, a hol a *földbirtok elosztás* szocziálpolitikai tekintetben a *legkedvezőbb*. Más kérdés azután, hogy a biharmegyei mezőgazgaság mennyire haladt *a fejlődés terén*, mert ez a körülmény minden tekintetben van oly fontosságu mint a földbirtok elosztás.

A mezei gazdaságok összes száma Biharvármegyében *86,589*. Ez oly tekintélyes szám, hogy az országban csak Pestvármegye mulja fölül 108,849 ezer darabbal. A fönti gazdaságokból törpe gazdaság 47,367 drb, kis gazdaság 38,477, közép gazdaság 554, nagy gazdaság 191 drb. Összehasonlitást téve az ország első vármegyéjével, azt látjuk hogy itt több a törpe birtok, több a kis gazdaság, a közép gazdaság, a nagy gazdaság is. Ennek valószinüleg az az oka, hogy Biharmegyében *461,626 hold erdőterület van*, mig Pestvármegyében csak 151,634 kat. hold. Ebből az összehasonlitásból még egy igen elszomoritó eseményt konstatálhatunk megyénket illetőleg s ez *a középgazdaságok nagy pusztulása* Biharmegyében.

A termő terület nagyságát véve tekintetbe, Biharvármegyében alig is van középbirtok. Mig Pestvármegyében 1566 közèpbirtok van 427585 holddal, addig Biharmegyében csak 554 középbirtokot találunk 179281 holddal. A nagygazdaságok száma tetemesen nagyobb Biharvármegyében, de ezeknek *több mint fele részét erdő képezi.*

Nevezetes körülménynek tartjuk azt, hogy megyénkben a földbirtokok nagy vagyis 77.39 százalékában földbirtokosok, haszonbérlők és földmüvelők gazdálkodnak és e tekintetben minket csak Hajdu és Árva vármegyék haladnak tul néhány százalékkal. Közgazdaságilag talán *foglalkozás halmozásnak* lehetne elnevezni azt a helyzetet, a mi egyes vidékeken divik a földbirtoklás terén. Némely vidékeken ugyanis, legkivált e nagy népességü városokban, a hivatalnokok s a városi polgárság a földbirtokra veti magát s iparkodik magának szerezni egyes kisebb földterületeket. S nála ez tagadhatatlanul sokkal könnyebben megy mint a csak fillérekkel rendelkező mezei munkásnépnek. Nagyban hozzá járul ez a körülmény a földéhség növeléséhez. Biharvármegyében ez a helyzet nem fordul elő, sőt a megye egész természeti helyzete egyenesen utal arra, hogy a jelenlegi népességet telepitéssel növeljük.

A szőlőmüvelés.

Igen elszomoritó jelenségeket látunk megyénkben a *szőlőmüvelés terén*. A filoxera vész nagyon nagy pusztitást vitt véghez, mely a szőlőmüveléssel foglalkozó nép telyes anyagi romlását okozta és igy a szőlők rekonstrukcziója csak nagyon lassan haladhat. Pedig ugy az állam, mint a törvényhatóság közremüködik a rekonstrukczió terén. A megye ojtvány telepet tart fönt, melyből évenként ezer meg ezer vesszőt ad ki teljesen dijmentesen és ennek daczára jelenleg *5370 hold* régi szőlőterület hever parlagon, 4609 hold van beültetve amerikai vesszőkkel.

Hogy a rekonstrukczió lassu haladásának a rossz anyagi helyzet az oka, azt abból is láthatjuk, hogy leginkább el van hanyagolva az ujra telepités a törpe és kisbirtoknál *3,429 holdnyi régi terület hever parlagon* a 2745 holdnyi uj ültetvényel szemben. A törpe birtoknál 1216 kath. hold hever parlagon a 973 holdnyi beültetéssel szemben s a mi csekély haladás itt észlelhető az valóban csakis a megyei törvényhatóság ingyen vesszőinek köszönhető. Némely helyen teljesen el van ejtve a szőlő ujra telepitése, egymagában senki sem akkar hozzá fogni a telepitéshez, mert a telepitvény őrzése nagy anyagi vesztességgel járna. Itt tehát csak együttes akczió segitene a nagyfoku indolenczián. Nem lehetetlen azonban, hogy a telepitési akczió, a mely e statisztika szerkesztése óta nagy buzgalommal indult meg sokat változtatott e számbeli adatokon is.

Nagyvárad egyike az ország azon városainak, a hol a szőlőtelepités a legrohamosabban haladt ugyanyira, hogy ma már jogosan mondhatiuk, hogy a nagy pusztitás nyoma alig látszik meg. Nagyváradnak *450 kat. hold szőlőterülete van beültetve* a 84 kath. holdnyi parlagon heverő területtel szemben, de szinte naponkint látjuk, hogy ez a kis terület is, mint fogy lassanként.

Állatenyésztés és gazdasági gépek.

A mi a megye állatlétszámát illeti, van a területén összesen 208,829 drb. szarvasmarha, 68,092 drb. ló 367,008 sertés, 331425 juh. Aránylag véve Biharvármegye meglehetős nagy állatlétszámmal dicsekedhetik, s e tekintettben csak kevés megyei törvényhatóság mulja fölül.

A statisztikai adatok mutatják, hogy a gazdasági eszközök minden féle faja el van már terjedve a megye területén. Van ugyanis a megye területén 368 lokomobil és 309 cséplőszekrény, 8 gőzeke, de a benziu, villamos és petróleum motorok még teljesen ismeretlenek. Legsürübben el vannak terjedve az emberi és állati erőre berendezett gépek. Mint kuriózumot megemlitjük, hogy Biharvármegyében még 19 349 fatengelyü szekér létezik, holott az ilyen szekér más vármegyékben már nagyrészt kiment a divatból. Azonban Biharvármegyében is kezd hóditani a tartós vastengelyü szekér s van is belőle már 19·665.

Nagyjában ezeket az adatokat szedtük ki e korszakalkotó agrár statisztikából, melyben a legnagyobb részletességel vannak mindezek összeszedve, rendszeresen összeállitva, hogy a laykus is világos képet alkothat magának az ország ezen foglalkozási ágáról, mely hivatva van Magyarországot a világ forgalomban hatalmas tényezővé emelni.

A szerkesztésért felelős:
Dr. VUCSKICS GYULA.

Nyári megőrzésre

elfogadok mindennemü **téli ruhákat** és **szőnyegeket felelősség mellett.**

Továbbá a t. cz. közönség fiigyelmébe ajánlom azon körülményt, hogy a megőrzés végett nálam lévő téli ruhákat a nyár folyaman a **legjutányosabb** dijazásért **javitom,** amely munkálatért járó dij az átvétel alkalmával fizetendő. — Amidőn a t. cz. közönség szives pártfogását kérem, vagyok kiváló tisztelettel

Horváth János.

Üzlet: Fő-utcza. **Lakás:** N.-Magyar-utcza 332. sz. (saját ház.)

Raktáram tüzkár ellen 10.000 korona erejéig biztositva van.

Richter-féle

Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves háziszer ellentállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 30 év óta megbizható, **fájdalomcsillapitó bedörzsölésként alkalmaztatik köszvénynél, csúznál, tagszaggatásnál** és **meghüléseknél** és az orvosok által bedörzsölésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem **igazi népszerü háziszer,** melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkénti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; főraktár: **Török József** gyógyszerésznél **Budapesten.** Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. **Ki nem akar megkárosodni,** az minden egyes üveget **„Horgony"** védjegy és Richter czégjegyzés nélkül mint **nem valódit** utasitsa vissza.

RICHTER P. AD. és társa, RUDOLSTADT

cs. és kir. udvari szállitók.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1899. évi október 1-től.

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.

	V. v.		Sz. v.	
Nagyvárad ind.	3	50	2	40
V.-Velencze »	4	05	2	51
Félix-Fürdő »	4	32	3	13
Kardó »	4	50	3	27
Magyar-Gyepes »	5	50	4	17
Tasádfő »	6	07	4	31
Drák-Cséke »	6	30	4	45
Magyar-Cséke »	6	50	†5	—
Dusesd »	†7	05	†5	12
Szombatság-Rogoz	7	46	5	47
Hollód »	7	58	5	58
Gyanta »	8	12	**6**	**11**
»	8	38	**6**	**36**
»	†8	53	†6	**50**
Belényes-Ujlak »	9	05	**7**	**01**
Sonkolyos »	†9	18	†7	**13**
Belényes »	10	04	**7**	**47**
Szudrics »	10	27	**8**	**09**
Lunka-Rézbánya	10	56	†8	**34**
Vaskóh érk.	11	12	**8**	**49**

Vaskóh—Belényes—Nagyvárad

	Sz. v.		Th. v. sz. sz.	
Vaskóh ind.	**4**	**30**	2	30
Lunka-Rézbánya »	†4	**42**	†2	43
Szudrics »	**5**	**09**	3	12
Belényes »	**5**	**37**	3	52
Sonkolyos »	†5	**58**	†4	15
Belényes-Ujlak »	6	10	†4	27
Borz »	†6	19	†4	37
Sólyom »	6	35	4	58
Gyanta »	6	56	†5	19
Hollód »	7	10	5	**34**
Szombatság-Rogoz	7	31	**6**	**03**
Dusesd »	†7	55	†6	**34**
Magyar-Cséke »	†8	07	**6**	**49**
Drág-Cséke »	8	26	**7**	**17**
Tasádfő »	8	40	†7	**33**
Magyar-Gyepes »	8	54	**7**	**50**
Kardó »	9	27	†8	**31**
Félix-Fürdő »	9	40	†8	**45**
V.-Velencze »	10	01	**9**	**09**
Nagyvárad érk.	10	11	**9**	**19**

Nagyvárad—Gyoma

	V. v.		Sz. v.	
Nagyvárad ind.	**5**	**50**	1	54
Ősi »	6	09	2	08
Uj-Palota »	6	24	2	22
Gyires »	6	41	2	34
Körösszeg »	7	02	2	53
Szakál »	7	39	3	22
Nagy-tóti »	7	55	3	36
Komádi »	8	25	3	49
Iráz »	8	42	4	06
Kót »	9	19	4	31
Vésztő »	9	44	4	56
Szeghalom »	10	34	**5**	**47**
Körös-Ladány »	11	—	**6**	**05**
Déva-Ványa »	12	03	**6**	**55**
Gyoma érk.	12	45	**7**	**40**

Gyoma—Nagyvárad.

	Sz. v.		V. v.	
Gyoma ind.	**3**	**40**	2	30
Déva-Ványa »	**4**	**37**	3	35
Körös-Ladány »	**5**	**13**	4	22
Szeghalom »	**5**	**40**	4	50
Vésztő »	6	12	5	20
Kót »	6	38	**6**	**00**
Iráz »	6	52	**6**	**20**
Komádi »	7	10	**7**	**06**
Nagy-tóti »	7	22	**7**	**15**
Szakál »	7	48	**7**	**48**
Körösszeg »	8	11	**8**	**13**
Gyires »	8	33	**8**	**22**
Uj-Palota »	8	47	**8**	**54**
Ősi »	9	03	**9**	**13**
Nagyvárad érk.	9	20	**9**	**32**

Nagyvárad—Érmihályfalva

	Vegyes v.		Sz. v.	
Nagyvárad ind.	6	50	4	10
B.-Püspöki »	7	17	4	26
Bihar »	7	44	4	49
Paptamási »	8	13	5	15
Gyapoly »	8	29	5	30
B.-Diószeg »	8	52	5	48
Nagykágya »	9	07	**6**	**02**
Székelyhid »	9	40	**6**	**24**
Érselind »	10	08	**6**	**47**
Érmihályfalva érk.	10	44	**7**	**21**

Érmihályfalva—Nagyvárad.

	Sz. v.		Vegyes v.	
Érmihályfalva ind.	**5**	**05**	5	20
Érselind »	**5**	**37**	**6**	**00**
Székelyhid »	6	14	**6**	**23**
Nagykágya »	6	27	**7**	**00**
B.-Diószeg »	6	42	**7**	**20**
Gyapoly »	6	59	**7**	**38**
Paptamási »	7	24	**8**	**04**
Bihar »	7	45	**8**	**28**
B.-Püspöki »	8	04	**8**	**48**
Nagyvárad érk.	8	21	**9**	**09**

Székelyhid—Margitta

	V. v.		V. v.	
Székelyhid ind.	9	50	**7**	**55**
Apátkeresztur »	10	46	**8**	**41**
V.-Ábrány »	11	03	**8**	**55**
Monos-Petri	11	16	**9**	**06**
Margitta érk.	11	28	**9**	**16**

Margitta—Székelyhid

	V. v.		V. v.	
Margitta ind.	**4**	**35**	**4**	45
Monos-Petri »	**4**	**46**	**4**	56
V.-Ábrány »	**4**	**57**	5	08
Apátkeresztur »	**5**	**13**	5	26
Székelyhid ér. reg.	**5**	**54**	**6**	**07**

† A vonatok közlekedési ideje közép-európai idő szerint vankitüntetve. — A vastagabb számok este 6 órától reggeli 5 óra 59 perczig terjedő éjjeli időt jelentik.
*-gal jelzettek feltételes megálló helyek.

Szabadalmazott

OXYGEN VIZ.

Előállitási helyek:

London, Páris, Berlin, Köln, Hamburg, Bécs, München, Drezda, Budapest, Kolozsvár, Nagyvárad, Miskolcz, Debreczen, Kassa, Kanizsa stb.

A modern Hygienia követelményeinek megfelelően

süritett oxygénből, (éleny)

tehát azon elemből, mely nélkül nem élhetünk és mely uj életerőt ad,

készitett kitünő izü

üditő ital

továbbá **vérszegényeknél, gyomor-, bél-, tüdő-, czukor-** (diabetes) és **szivbetegségeknél**

kiváló gyógyhatásu ital

KAPHATÓ

a gyógyszertárakban, előkelő szállodák, vendéglők, kávéházak, füszerüzletekben, valamint

a készitőnél:

az **„OROSZLÁN“** gyógyszertárban Nagyvárad, Nagypiacz-tér.

Egy üveg ára házhoz szállitva 12 fillér.

Ugyanott kapható gumi tömlőkben

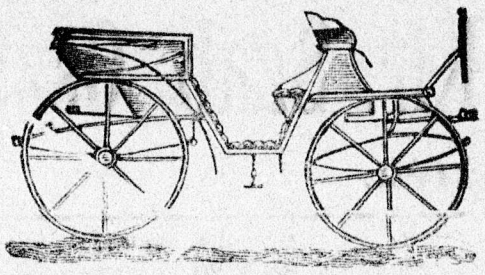
OXYGÉN belélegzésre.

Naponként friss töltés. Házhoz szállitás.

Telefon 335. szám.

Vidéki megrendeléseket elfogad és a t. közönség szives támogatását kéri

Sternthal Sándor,
gyógyszerész.

Bodánszky Lipót kocsigyára,

Nagyvárad, Apácza-utcza (saját ház).

Tisztelettel tudatom a n. é. közönséggel, hogy

gyárhelyiségemben nagy raktáron tartok

kész uj kocsikat.

Ajánlom mindenféle fedeles és fedetlen szandlaufer gazdasági kocsikat jó erős készitményeket a legjobb kőrös-fából erős, csinos munkát mutatok be, **és tetemesen leszállitott árban** árusitom el.

Gyáram az 1896. évi milleniumi kiállitáson is ki lett tüntetve, még pedig szolid és tartós munkáért.

Gyáramban elvállalom mindenféle kovács, kerékgyártó, szatler és fényező munkákat, ugyszinte mindenféle javitásokat; pontos és gyors elkészitéséről biztosithatom t. vevőimet és megrendelőimet.

Teljes tisztelettel

Bodánszky Lipót,
kocsi-gyáros.

Legszebb faj

Csemege-szőllő,

legnemesebb faj

erdélyi, tiroli és franczia

almák

és mindennemü **déli-gyümölcs.**

Ajánlom még

tisztán kezelt, természetes

hegyi boraimat

a következő **előnyös** árak mellett:

Kitünő asztali ó-bor, literje 30 és 32 kr.

100 liter 22 és 23 frt.

Magyarádi uj-bor, literje . .	**36**	kr.
Magyarádi ó-bor, literje . .	**40**	kr.
Magyarádi ó-bor I., literje .	**50**	kr.
Asztali veres bor, literje . .	**44**	kr.
Ménesi veres bor, literje . .	**64**	kr.

Mindennemü üvegelt **csemege** és **aszúborok** a **legolcsóbb** árban.

Megrendeléseket helyben házhoz szállittatok vidékre a legpontosabban.

Kiváló tiszelettel

MERTZ NÁNDOR,

Nagyvárad, Nagy-Körös-utcza, Mertz-ház.

Telefon-összeköttetés 134. szám.

N.-Malom-utczai 257. sz. házam, jó forgalmu korcsmai üzlet s fedett kuglizóval, haszonbérbe kiadatik.

Csak ezzel a törvénysz. bej. védőjegygyel valódi.

LONDON, Chief Office S. W. 48 Brixton Road.

Főraktárak:
Burmann, Angol India.
Agen. Zágráb.
Algier.
Amsterdam, H. Sanders, Rokin 8.
Basel, Szt. János gyógytár, W. Kratz.
Belgrád, Nikola A. Delini, gyógytár Mihály fejedelemhez, Központi raktár Szerbia részére.
Berlin, C. Bologna.
Braxelles, Pharmacie Ch. Delacre & Co.
Budapest, Török J.
Dr. Egger L. és J.
Cairo.
Cöln a. Rh., Noris.
Debrecen.
Esch, Luxemburg. Schmidt P., gyógysz.
Issigeac, Dordogne, Kopenhága, fabriken farma.
Milánó, A. Bertoloni.
Malmo, Sevrige, Apot. Lejonet.
Nantes, Pharmacie C. Fredet,
Nápoly. Palermo.
Páris, Pharmacie française, 1 & 3, Place de la Republique, Pharmacie Daprey, 11, Rue des francs Bourgeois.
Prága.
Róma, Corso, Agenzia del Policlinico.
Roubaix, Pharmacie F. Gerrath.
Sarajewo.
Szeged.
Temesvár.
Trieszt. Velence.
Vienne. Zürich.

THIERRY A.

mell- és gyomor-balzsamát

(a melyet az egészségügyi hatóság megvizsgált)

az egész világ kedveli és mindenütt keresik. Csak akkor valódi, ha az oldalt látható **zöld,** a törvényszéknél bejegyzett „apáca"-védőjegygyel van ellátva. Fölülmulhatatlan szer minden **mell-, tüdő-, máj-, gyomorbetegség ellen stb. külsőleg is kitünően hat és sebet gyógyit.**

Egy próbaüveg bérmentesen 1 korona 40 fillér. Széjjelküldés **csak** előzetes fizetés esetén.

Thierry A. centifoliakenőcse

(csodakenőcsnek nevezik)

utolérhetetlen szivó erejü és gyógyitóhatásu. Operáciokat a legtöbb esetben fölöslegessé teszi. E kenőccsel egy 14 éves, gyógyithatatlannak tartott csontszut, ujabban pedig egy 22 éves rákszerü bajt gyógyitottak meg. Antiszeptikus és gyógyitóhatásu mindenféle seb gyuladásánál.

Próbatégely bérmentve 1 kor. 80 fill. Csak előzetes fizetés esetén küldjük meg.

Óvakodjanak utánzatoktól és kerüljék az értéktelen, ugynevezett házi kenőcsöket s más efféléket.

Cim: A. Thierry, gyógyszertár és gyár a Védőangyalhoz,

Pregrada, Pragerhof felé, a Déli vasut mentén.

Prospektus ingyen és bérmentve.

E szerek sohasem romlanak meg és jó azokat használatra készen a házban tartani. Az összes müvelt államokban bejegyzett védőjegyeimnek utánzatát a törvény üldözi.

57474

Csak ezzel a törvénysz. bejegyzett védőjegygyel valódi.

Hirdetmény.

Ezennnel közhirré tétetik, hogy miután a **Magyar Királyi Pénzügyminiszterium** ellenőrző közegei a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték **(VI. sorsjáték)** I. osztályára szóló sorsjegyeket felülvizsgálták, azok a főelárusitóknak elárusitás végett kiadattak. — A **Magyar Kir. Pénzügyminiszterium** által jóváhagyott sorsolási terv itt következik.

A Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték Sorsolási Terve.

Hatodik Sorsjáték. **100.000 sorsjegy, 50.000 nyeremény.**

Első osztály
Betét 12 korona.
Huzás: 1900. május 17. és 18.

Nyeremény		Korona
1 á		60000
1 á		20000
1 á		10000
1 á		5000
8 á	2000	6000
5 á	1000	5000
8 á	500	4000
30 á	300	9000
50 á	100	5000
2900 á	40	116000
3000 nyer.		Korona 240000

Második osztály
Betét 20 korona.
Huzás: 1900. junius 12. és 13.

Nyeremény		Korona
1 á		70000
1 á		25000
1 á		10000
1 á		5000
8 á	3000	9000
5 á	2000	10000
8 á	1000	8000
20 á	500	10000
60 á	300	18000
3900 á	80	312000
4000 nyer.		Korona 477000

Harmadik osztály
Betét 32 korona.
Huzás: 1900. julius 10., 11. és 12.

Nyeremény		Korona
1 á		80000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
4900 á	130	637000
5000 nyer.		Korona 898040

Negyedik osztály
Betét 40 korona.
Huzás: 1900. augusztus 1. és 2.

Nyeremény		Korona
1 á		90000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 a	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
3900 á	170	663000
4000 nyeremény		Korona 934000

Ötödik osztály
Betét 32 korona.
Huzás: 1900. augusztus 22. és 23.

Nyeremény		Korona
1 á		100000
1 á		30000
1 á		20000
1 á		15000
3 á	10000	30000
5 á	5000	25000
8 á	2000	16000
10 á	1000	10000
70 á	500	35000
3900 á	200	780000
4000 nyeremény		Korona 1061000

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

Korona

1,000.000

(Egy millió)

A melyik ezen 480 nyeremény közül utolsónak huzatik ki, kapja a jutalmat.			
	1 Jut. Kor. nyer.	600000	600000
	1 á	400000	400000
	1 á	200000	200000
	1 á	100000	100000
	1 á	60000	60000
	1 á	40000	40000
	2 á	30000	60000
	3 á	20009	60000
	20 á	10000	200000
	50 á	5000	250000
	400 á	2000	800000
	720 á	1000	720000
	1000 á	500	500000
	27800 á	200	5560000
	300000 nyer. és jutalom	Korona	9550000

Az I. osztály huzása 1900. évi május 17. és 18-án lesz. A huzások a **Magyar királyi ellenőrző hatóság** és királyi közjegyző jelenlétében, nyilvánosan történnek a Vigadó termében. — Sorsjegyek a Magy. Kir. Szab. Osztálysorsjáték valamennyi elárusitóinál kaphatók.

Budapest, 1900. évi április hó 15-én.

Magy. kir. szab. Osztálysorsjáték Igazgatósága.

Lónyay. *Hazay.*

Nyomatott a Szent-László nyomdában Nagyváradon.

Melléklet a „Tiszántúl“ 87. számához.

A TISZÁNTÚL HUSVÉTJA.

Békesség.

Irta: **Deér.**

Bartos Jenő jókedvüen, vidám arczal járkált fel alá a perronon. Valami lázas izgatottsággal várta a vonat indulását, mely elröpitse őt oda abba a tiszamenti városkába, hol csak öröm, vidám, gondtalan élet vár reá . . .

Sietve ugrott föl az indulásra kész vonatra s egy magányos, üres kocsiba vetette be magát. Mikor aztán a vonat megindult, Bartos egy ideig az ablakon bámult ki. Nézte a tovatünő tájakat, a zöldelni kezdő, fakadó mezőket. Majd meg haza szállt a gondolata. Az öreg édes apjára gondolt, ki örömmel várja haza egyetlen gyermekét, minden boldogságát.

Valami jóleső, csendes öröm, büszkeség szállta meg Bartos szivét. Meg volt elégedve magával. Mint kész ügyvéd megy haza, hogy otthon kezdje meg uj életét. És ugy el tudott gondolkozni ezen az uj életen. Ugy kiszinezte magának a jövőt.

Otthon fog irodát nyitni. Együtt él atyjával. Aztán majd csak akad egy szép, jóságos szivü leány, ki boldogitani fogja őt, ki bearanyozza életét. Akkor aztán majd ketten beczézgetik az öreg urat. Aztán milyen boldogság lesz az, ha majd az unokák lovagolnak a nagyapa térdén és kedvesen czibálják a nagyapó fehér szakálát.

Biz' szép ábrándok ezek. Bartos ugy belemerült ezekbe a szines ábrándokba, hogy észre sem vette, mikor az egyik állomáson egy fiatal gyönyörü leány szállott be a kocsiba.

Csak akkor tért magához, mikor valami finom ibolyaillat szállt oda hozzá. Felpillantott s szinte érezte, mint szökik arczába a vér. Mintha csak ábrándjainak megtestesülését látta volna maga előtt.

Egy szőke haju, beszédes fekete szemü leány ült a kocsiban. Arczát csak profilban láthatta, mert a leány bizonyos elfogódással nézett kifelé.

Bartos szeretett volna beszédbe ereszkedni a leánynyal. De soha oly ügyetlennek ostobának nem érezte magát, mint most. Ha a véletlen nem jő segitségére, tán elválik a leánytól a nélkül, hogy egy szót váltott volna vele.

Egy kis állomáson állt meg a vonat. A leány felkelt, hogy kissé kimenjen s ekkor leejtett valamit. Bartos sietve ugrott oda, felvette a leejtett tárgyat s átadta a piruló leánynak. Mindjárt be is mutatta magát. Elhadarta a nevét; valószinü, hogy a leány nem is értette s ép ugy nem ismerte, mint előbb.

De Bartos egyszerre ura lett magának. Beszélt a leánynak mindenféle kellemes, mulattató dolgokat. A leány meg hallgatta. Néha néha oda pillantott az ifjura. Tekintetük ilyenkor találkozott s a leány ijedten kapta el tekintetét. Ugy érezte, hogy az ifju szemeiben van valami édes, csodás melegség, mely egyenesen a szivébe nyilallik s olyan édes remegésbe hozza egész valóját.

Mintegy akaratlanul is félni kezdtek attól a percztől, mikor válniok kell. Egyik sem merte a másikat megkérdezni, meddig utazik?

Csak beszéltek, csak nézték egymást lopva, titokban . . .

A vonat hosszan, élesen füttyentett. Bartos az ablakhoz lépett, aztán sietve kapkodta le holmiját! Czéljához ért. Oda fordult a leányhoz. Mintha remegett volna a hangja, mikor beszélt.

— Isten önnel kisasszony! Sajnálom, hogy tovább nem élvezhetem kellemes társaságát.

A leány is mintha remegett volna. De aztán mosolygott, kinézett az ablakon s aztán lassan megindult Bartos után. Bartos észrevette.

— Hogyan, nagysád, — tán kegyed is eddig utazik?

A leány pirulva vallotta be, hogy ő is czéljához ért. Örültek ennek mindaketten, Együtt szálltak ki a kocsiból.

Bartost már várta atyja. Örömmel sietett fia elé. De arcza egyszerre komor, szinte gyülöletes kifejezést nyert, mikor látta, hogy fia azzal a leánynyal szállt ki.

Bartos nem vette észre atyján a hirtelen változást. Örömmel üdvözölte az öreg urat. Tekintete meg csak azt a karcsu leányalakot kisérte, ki ott állt a perronon s izgatottan tekintett körül. Majd szinte futva sietett egy, a váróteremből kilépő öreg urhoz, ki gyöngéden ölelte magához a leányt.

— Menjünk, a kocsi vár, szólt az öreg Bartos fiához.

Mikor már elhelyezkedtek a kocsiban, akkor vette észre Bartos, hogy a leány is kocsira ült az öreg urral, feltünt neki, hogy mikor az a kocsi mellettük elrobogott, atyja elkapta fejét s egész valóján meglátszott, hogy mily kellemetlenül érinti e találkozás.

Bartos végre is nem tudott ellentállni kiváncsiságának.

— Mond csak atyám, kik voltak ezek, kik mellettünk elhajtattak?

— Zólyomyék — nem rég vettek itt birtokot, — de ne beszéljünk róluk, — szólt mogorván az öreg ur.

Bartos nem is szólt róluk többet. De érezte, tudta már ekkor, hogy bármi legyen is a dologban, azt a leányt feledni nem fogja, képét ott hordja szivében s őrizni fogja emlékét hüséges, áhitatos kegyelettel.

* * *

Néhány hét mulva az öreg Bartos és fia együtt ültek a zöld repkénynyel befutott erkélyen. Nem szóltak, csak nézték szivarjaik kékesfehér füstjét. Mindegyik a másikra várt, hogy kezdje a beszédet, Érezték hogy magyarázattal tartoznak egymásnak. Az öreg tudta, hogy fia többször megfordul Zólyomyéknál és ez bántotta nagyon. De eddig nem akart szólni fiának. De most már nem tudott tovább hallgatni, mert olyanféle hireket hallott, hogy fia el akarja venni a Zólyomy leányt. Ez a gondolat aztán beszédre késztette az öreget.

— Fiam, — szólt az öreg, — némi magyarázattal tartozom neked. Zólyomyékról akarok szólni.

Az öreg elhallgatott. Mintha küzködnék magával, hogy beszéljen-e? — Aztán lassan, kissé reszkető hangon kezdett beszélni.

— Sajátságos véletlen, hogy te éppen azzal a leánnyal utaztál együtt. Fiatalok vagytok s csak ugy tudom megmagyarázni, hogy az ismerettséget itthonn is folytattátok sőt mint hallottam, bensőbb viszony is fejlődött köztetek. De remélem, hogy tovább nem óhajtod folytatni ezt a viszonyt. Én nem akarom, nem engedem.

A fiatal Bartos közbe akart szólni, de az öreg nem engedte.

— Hallgass! Ha végeztem, akkor beszélhetsz. Csak jól figyelj rám!

— Én Zólyomyt gyülölöm s gyülölni fogom, a mig élek. Régi keletü már ez a gyülölködés köztünk. Akkor kezdtük, mikor még a te korodban voltunk. Asszony volt a dologban. Zólyomy ekkor megsértett engem, nagy keserüséget okozott nekem, mit feledni nem fogok soha. Elcsábitotta azt a leányt, kit szerettem.

Visszaélt bizalmammal. Én őszintén elmondtam neki, hogy szeretem azt a leányt s ő mégis nem átallotta közibénk állni, kedvesebb, tán csinosabb fiu is volt, mint én. A leány meg víg, tán kissé könnyelmü is. Nem volt nehéz a győzelem. Az a leány a Zólyomy felesége lett. De nem sokáig lehettek boldogok. Az asszony egy év mulva meghalt.

Az öreg ujra elhallgatott. Tekintetében volt valami a mult hevéből, a mult tüzéből. Csak nagysokára szólt megint.

— Zólyomy ujra megnősült. Én is feleséget vettem szüleim óhajára. De azért Zólyomynak megbocsátani nem tudtam soha. Gyülölöm minden fajzatát s meg nem engedem, érted, — megtiltom, hogy annak a leánynak udvarolj!

A fiatal Bartos halavány, sápadt arczczal hallgatta atyját. Minden szava a szivére hullott s ugy érezte, mintha egyszerre összeomlott volna az a szép, szines ábránd, mit oly félő gonddal szövögetett, fonogatott.

De aztán mintha eszébe jutott volna valami. Felállt. Arcza még sápadt volt, de a tekintetében már ott ült valami határozott szándék.

— Jól van atyám, te megtiltod, hogy érintkezzem Zólyomyékkal. De azt nem gondolod, mit szabtál elém. Én szeretem a Zólyomy leányt és ez a leány lesz a feleségem!

Soha! — kiáltott föl az öreg.

— Atyám, ne mond ezt! Hivatkozom te rád! Te is szerettél egykor annyira, hogy e szerelem miatt még most is tudsz — gyűlölni. Gyűlölöd azt, ki utadban állt akkor . . . És te most ép ugy tész velem. Meg akarssz fosztani attól a leánytól, ki nekem mindenem: Atyám, gondold meg, mit tész! Gondolj a gyűlöletedre, mit szerelmed fakasztott. Hátha én is . . .

— Hallgass! — kiáltott izgatottan az öreg. Félt talán attól, a mit fia akart mondani.

A fiatal Bartos elhallgatott. Arcza lángolt, szemei égtek. Elfordult atyjától s izgatottan járt föl s alá az erkélyen.

Az öreg Bartos meg fejét tenyerére hajtva gondolkozott. Fia szavai megzavarták. Érezte, hogy igaza van neki. A saját sorsát látta maga előtt. Csakhogy most ő az, ki utját akarja vágni egy élet boldogságának.

De mikor eszébe jutott, hogy ő kezet nyujtson annak az embernek, ki elrabolta tőle élte legszebb ábrándját, hogy ő ezzel az emberrel ujra barátságos legyen, — érezte, hogy ujra feltámad benne a régi dacz.

Soha! — Mormogta magában.

Aztán meg fiára esett tekintete, ki ott állt az ablaknál. És a mint hosszasan, szeretettel nézte azt a szálas nyulánk fiut, ugy érezte, hogy mégis csak kegyetlenség tőle, tönkretenni egy ifju életnek, saját fiának a boldogságát csak azért, mert ő nem akar megbocsátani egy embernek, kit gyülöl.

Heves harcz támadt az öreg Bartos lelkében. A szeretet és gyűlölet küzdöttek egymással.

Vajjon, melyik lesz a győztes?

* * *

Husvét előestéje volt, — a feltámadás magasztos ünnepe. Az öreg Bartos egyedül ült szobájában. Tekintetében volt valami nagy szomoruság. Fájt neki, hogy ily egyedül kell neki lennie akkor, mikor mindenki örül, mikor mindenkinek van egy szerető szive, kivel megosztja örömeit.

Fiát egész nap nem látta. Bizonyosan »azokkal« van, — gondolta az öreg. És erre a gondolatra valami erős vágyakozás — támadt a lelkében látni a fiatalokat, gyönyörködni azok boldogságában. Majd hirtelen végigtörölte arczát, pedig senki sem látta azt az aláhulló könnycseppet. Aztán fölkelt. Csengetni akart, hogy lámpát gyujtsanak, mikor fia lépett be hozzá.

— Jó estét atyám! Üdvözöllek e szép, magasztos ünnep estéjén és kérlek, szenteld nekem e szép órákat. Jőjj fel hozzám s ott együtt üljük meg a feltámadás estéjét, mint tettük azt még boldogult anyám életében.

Az öreg hálásan tekintett fiára s lassu, fátyolozott hangon válaszolt.

— Köszönöm édes fiam, hogy nem feledkeztél meg rólam. Jólesik ez nekem nagyon. Jer hát, menjünk ünepelni, — ketten.

A fiatal Bartos mosolygott. Izgatottan ment atyja mellett. Mikor szobájához értek, az ifju kinyitotta az ajtót s szinte ugy tolta be atyját.

Az öreg Bartos meglepetve állt meg az ajtóban. A szoba fényárban uszott s e fényben ott látott egy fehérbe öltözött, angyalarczu leányt, meg egy fehérhaju, szelidarczú aggastyánt.

Valamit akart mondani, de a leány odafutott hozzá, átkarolta liliom karjával az öreget s ugy könnyezve szólt hozzá!

— Atyám, — ne űzz el innen! Szeress engem, hisz én is ugy szeretlek!

Aztán előlépett az öreg Zólyomy is. Könny ragyogott szemében s ugy reszketett a hangja.

— Öreg barátom, feledjük a multat! Én egyszer elraboltam tőled egy leányt, ime most visszaadom azt — fiadnak! A mult fájdalmából, gyűlöletéből, — uj öröm, jövő boldogság támadt! — Áld meg őket te is.

Az öreg Bartos nem tudott szólni. Csak szorongatta Zólyomy kezét s csak nézte azt a szép, boldog párt, mely ott állt előtte.

Csak nagy sokára jutott szóhoz.

— Az Isten áldjon meg benneteket!

Aztán odavonta magához a fiatalokat s ugy érezte, hogy mégis szebb, boldogitóbb a szeretet . . .

A közeli templomból meg beszürődött az orgona hangja s valami magasztos egyházi ének halk melódiája.

— — — — — — — — — — — — — —

— Hogy az ember vigadozzon! Alleluja . . .

Ver sacrum.

— Az uj stil. —

Irta: **Dr. Némethy Gyula.**

Vége felé immár hannyatt homlok sietö zázadunk történetében kétségkivül igen fényes szerep jut a természettudományok s az ezeken alapuló technikai találmányok fejlődésének. Századunknak jutott osztályrészül az a csudás szerep, hogy a távolságot ugyszlván megszüntetve, a földet vas-sinek, s tengereken, hegyek mélyén átfutó vas és aczéldrótok bilincseibe verje. Ha pedig a legeszményibb müvelődési ágakat tekintjük nem tagadhatjuk, hogy nemcsak a jelen müvészetéért áldozott sokat az emberiség, hanam talán először most lett igazán méltányos a mult minden korszakának müvészeti felfogása formái iránt; hiszen századunk a régi müemlékek eredeti alakjukban való helyreállításának, restaurációjának korszaka. Az elmult századokban az uralkodó müvészeti irányok barbár intoleranczával viseltettek a letünt stilek iránt. Századunk fejezte be nem csekély anyaga és erkölcsi áldozattal a középkor felséges dómjait,[1] a félbenmaradt csúcsives toronyóriásokat, még pedig a régi idők tervéhez hiven. Régi müemlékek, mütárgyak fölfedezésében, s megtartásában kétségkivül korunk alkotott, dolgozott legtöbbet. Roppant áldozatokkal egész eltemetett városokat varázsolt a jelenkor szemei elé s megtöltötte muzeumait sok ezer éves kultura alkotásaival. Agyptológia, assyrológia, s általában az archaeológia modern tudományok nagyrészt a XIX. század gyermekei.

Hogy a müvészetért tett századunk annyit amennyit bármelyik letünt társa, abban kételkedni nem lehet. Egészen más kérdés azonban, hogy tisztán önálló eredeti alkotása fölér-e a mult századok jelesebbjeinek müvészi termelésével, másszóval voltak-e oly nagy müvészei, kik a müvészet fényében tündöklött századok hérosai mellé kerülhetnének?! Azt mondják, századunk kritikus és eklektikus iránya nem kedvezett az igazi müvészet fejlődésének. Azt mondják, hogy talán még a mult század ez az oly középszerü század is teremtett legalább az iparmüvészetben, stilt, a rokokót, de századunk összes müvészi tevékenysége arra szoritkozott, hogy végig ismételje, repetálja, vagy rekapitulálja a mult századok stiljeit, a görög stiltől kezdve a rokokóig az empireig, ezzel adva müvészi meddőségéről letagadhatatlan bizonyságot. Valami igaz van ebben az állitásban. A század első felében mindenütt, minden képzőmüvészetben görög s egy római, általában klasszikus stilek uralkodnak. Németország inkább a görög, Franczíaország a római császári müvészet szellemében alkot.[1] Majd a negyvenes ötvenes években a középkor irányai, román csucsives müvészet jutnak uralomra, mig a világi épitészetben is.[2] A hatvanas években mindenütt a rennissance-kor alkotásai élednek ujra.[3] A hetvenes évek már a barock felé hajlanak, majd a rokokó végre rövid időre ismét az empire kezd tért foglalni. A nyolczvanas évek végén, a XIX. század müvészete tanácstalanul áll; stil dolgában tökéletes az anarchia, a fejetlenség, a tönk.

Ekkor következett be a fordulópont. Akármilyen különösnek lássák is, hogy alig tiz éve mult, s már ilyesmit állapithatunk meg, konstatálhatunk, de tény. Az egész világon mozgalom indult meg egészen uj irányban, egy *modern* müvészet, hagyományokra nem támaszkodó stil megalkotására. Midőn a XV. század végén egész európát elfogta a renaissance, a görög római müveltség ujjászületésének láza, egyes irók művészek, megittasultak az uj müvészet alakulásának gyönyörüségétől. Pedig az lényegében csak egy rég letünt világ viszfénye volt. Ha állandó eredményes lesz ez a müvészet a mely oly büszke öntudattal emeli zászlaját, akkor mi sokkal igazibb okkal mondhatjuk el: a müvészetek ujjászületnek; mily öröm élni!

Századunk mintha az utolsó évtizedben föltámadt volna s büszke öntudattal ezt rebegné: Szintelennek, meddőnek, eklektikusnak, kritikusnak, hisztorikusnak, szárnyaszegettnek csufolta-

[1] Németországban pl. a kölni, regensburgi, ulmi stb. dómokat.

[1] Az empire stil Napoleon stilje. Az Arc de Triomphe, a Madeleine a börze stb. legjellemzőbb alkotásai.

[2] Román stilben épültek a magyar vasutak indóházai az ötvenes hatvanas években, valamint sok kaszárnya, intézet, a Miramare kastély külseje stb.

[3] A bécsi ring legrégibb részeiben a renaissance uralkodik. Az egész Andrássy uton szintén; a körutak bezzeg barokk és rokkokó diszben pompáznak.

tok. Jól van, teremtek hát ujat, aminőt talán a napkirály XIV. Lajos óta nem látott a világ: uj stilt, uj nyelven szólaltatom meg a müvészetet. Mielőtt a XIX. század leáldoznék, lesz a müvészet terén is egészen sajátságos, mindenben önálló, izig-vérig eredeti alkotása. Egy eredményt már eddig is minden kétségen felül konstatálhatunk, hogy a müvészetért való lelkesedést oly körökben is föltámasztotta ez az irány, ahol eddig nem igen volt érezhető.[1] Ver sacrum...

A kilenczvenes évek müvészeti fejlődés dolgában ugyanazt a látványt nyujtják, mint egy-egy növésben elmaradt ifju, ki aztán egy-két év alatt hirtelen magasra nő, kárpótolva öt-hat év elmulasztott fejlődését. Hogy aztán ez a hirtelen megnyulás nem esik-e a szervezet kárával, az már aztán más kérdés, valaminthogy sokan épen hirtelen, váratlan, brüszk föllépése miatt nem igen biznak az uj müvészethez. De foglalkozzunk immár az uj mozgalom sajátságos, különös eredményével, *az uj stillel.*

Nem szeczessziós stillel. Mert ez nem valami szerencsés elnevezés. Nagyon általános, hiszen csak azt fejezi ki, hogy az eddigiektől teljesen eltérő stillel van dolgunk, de még csak nem is sejteti, hogy milyen hát ez az egészen uj stil. Azután történetileg azon müncheni müvészcsoportot illeti, kik 1893-ban váltak külön, tértek más utra szeczedáltak. Ezen a czimen nevezik a nagybányai iskolát is nálunk szeczeszsziónak, holott biz az sokféle árnyalatot, irányt mutathat föl. Nevezzük tehát egyelőre *modern* stilnek, vagy *századvéginek*, amig jobb elnevezést nem találunk.

Az uj stil súlypontja egyébiránt nem a festészetben van. A szobrászat még távolabb áll tőle. Szobrászatban igen kevés nyomot hagyott az egész. A festészetben szintén nagy az ingadozás; prerafaeliták, dekadensek, szimbolisták, impresszionisták kerülnek fölszinre; közös jellemvonásuk *antagonizmus a naturalista* iránynyal közös jellemvonásuk hogy a gondos kivitelt, a természetnek szolgai utánzását elitélik, hogy eszméket, hangulatokat akarnak kelteni, hogy beszélni, prédikálni akarnak az ecsettel. Ha a pontos rajzot, a korrekt körvonalakat a csalódásig való hüséget kerülik, bizony a szépet se keresik, sőt mintha kerülni akarnák; a rútnak, a torznak, a bizarrnak bő tere jut. Szerelmi jelenteik inkább visszataszitók, mint csábitók. Emlékezzünk Vaszary »Arany korára«. Szinekre még hütelenebbek a természethez; a német élczlapoknak igen hálás témát szolgáltatnak. Az még jó, ha az ég hihetetlen kék, ha a mező képtelenül zöld, ha az egész távol és közelben a festő-palettán elkevert szinek benyomását teszi. Ennél sokszor sokkal roszabbra kell elkészülve lennünk.... Egyébiránt ha Salamon elmondhatta, hogy semmi uj sincsen a nap alatt, a modern festészeti irányokról is el lehet mondani: Részint a japáni, részint a középkori müvészetben kell keresnünk előképeit ennek a festésnek vagy rajzolásnak. Csakhogy a középkori festés páviánjai főleg a német iskolák páviánjai, torzképei azért nem szépek, mert nem tudta a müvész szebbre formálni őket (ámbár a középkor derekán pl. a franczia székesegyházakon olyan szobrokkal találkozunk, melyeket a protestáns Lübke Phidias korának alkotásaival állit párhuzamba), a modern festő, rajzoló ellenben az akadémiákon tanult s a régi müvészek alkotásain tapasztalt szép és szabályos müvek iránt érzett megvetése kifejezéseül keresi, vagy affektálja a rútat, a torzat, a hanyagot. Az allegorikus, a szimbolikus irány meg épen a középkor müvészetére üt vissza, csakhogy a középkor a világosat, a könnyen megérthetőt kereste s a mellett a szép alakot, a szép körvonalakat, a természetes szineket; ellenben a modern szimbolisták szántszándékkal keresik a misztikus homályt, a kifejezhetetlen hangulatokat. És ez a titokzatosság ép oly képtelenségig fokozódik, mint a franczia költők szimbolizmusa és miszticizmusa, melyeknek hihetetlen példáit olvassuk Tolsztoj-nak a müvészetről irt müvében. Hogy a müvészet ne legyen fotografica, amint azt a szélső naturalizmus tanitja, azt értjük s bizony nincs igaza Taine-nek, aki a festészet vallási, erkölcsi, bölcselmi tartalmát, irányait nem a festészet körébe tartozónak mondja, s a többek közt a nagy Corneliusról azt állitja, hogy ő a festészet mezejére tévedt philosophus; de viszont nagy tévedés festészetben tisztán allegorizálni, szimbolizálni, titokzatos homályt terjeszteni, megvetve a technikát, meg az anatómiát, perspectivát, természetes szin-tant, tehát az igazi festői elemeket...

Türhetőbb ez a modor az illusztráció, a grafika a kisebb rajz terén. »Grafikai munkáiknál irja Lyka Károly főelvük, hogy első sorban az előadandó tárgyhoz válasszák meg az annak leginkább megfelelő technikát (kőrajz, rézkarc, fametszet, krétarajz) hogy továbbá nem akarnak rajzoló eszközökkel plasztikus hatásokat elérni[1], s hogy végre a rajzot, mint sik diszitményt fogják föl. Innen van, hogy sokszor a grafikai jellemvonás kidomboritása céljából míg a távlat szabályaival sem törődnek s hogy sokszor szkemetikusan, geometriai vonalakkal jelzik a formákat, (pl. egy utcza kőburkolatát, a cserepes háztetőt pontosan, egyes vonalakkal, recézetszerűen adják vissza.) Ezeket a külső jellemvonásokat nagyban utánozzák a diszitőművészet és művészkedés minden terén. »Ilyenek a Jugend, Par, Simplicissimus Ver scerum illusztrációi. Nálunk Ferency Károly, Rippl Rónai, Kubinyi Sándor, Vaszary János nevei szerepelnek.«

Festészetben, szobrászatban eddig lagalább nem lehetünk még csak türelemmel sem az új stíl iránt, mert annak képviselői annyi arroganciával a multnak oly megvetésével s egyáltalán a gondos, lelkiismeretes munka, s a technikai készültség oly fitymálásával lépnek föl hogy ez veszélyt rejt magában a művészet fejlődésére. Kisebb illusztráció, grafikai művészetek, a diszitő művészet, ornamentika terén ellenben annál nagyobb örömmel üdvözöljük az eddig elért eredményt Különben is, úgy látják a mi szemeink hogy ha eddig a nagy művészet módszere, stílje tévedt el az iparművészetek kisebb művészetek mezejére, úgy ma viszont a szecesszióval az iparművészetek a kisebb művészetek módszeres technikája, stilje téved a nagyobb művészetek festészet szobrászat terére. A festészet, szobrászat függetlenebb, önállóbb, sajátságosabb stíl dolgában, s olyan békókat mint az ornamentika nem tűr. Az épitészet ha lehet igy beszélnünk gyakorlatibb, praktikusabb művészet létére, a diszités terén sokkal inkább érintkezik fuziónál a kisebb művészetekkel, az iparművészettel főleg, mint amely szintén a gyakorlatibb, ha szabad igy mondanom mindennapi jellegű. Innen van hogy az új stíl hatalmába ejtve az iparművészetet főleg ennek hozott eddig nem sejtett lendületet.

Mielőtt azonban erről csevegnénk a *modern épitő-stílusról* kell egyetmást elmondanunk. A praktikus irány az uralkodó itt. Az épület belső berendezéséhez kell simulniok a külső formáknak, amelyek az eddigi stilek formáitól amennyire lehetséges függetlenül alakulnak. Hogy az épület külseje a berendezést föltüntesse a régi elve az épitészetnek habár gyakran csorba is esett rajta, pl. a klasszikus stilben épült modern épületeknél melyeknél pl. egy-egy oszlopcsarnok magasságában két-három emeletet takar el s teszi a szobákat sötétté a mellett hogy kivülről egészen mást mutat, mint ami belül van. Az újabb színházépületek, nagyobbára renaissance-stylben a párisi nagy opera óta 1866—75. úgy vannak megalkotva, hogy kivülről is a legélesebben meg lehet különböztetni a szinház egyes belső alkotó részeit, pl. a színpadot, a nézőteret az előcsarnokot. Ilyen pl. a bécsi udvari burgszinház, ilyen lesz a mi szinházunk is. A szecessió azonban ennél még tovább megy; először is, amennyire lehet száműzi az oszloprendeket melyeknek legtöbbször semmi gyakorlati céljuk nincs; azután miden tekintet nélkül a külső szimetriára, úgy helyezi el kivülről az ajtót, üres falat, ablakot, ahogy a belső berendezés kivánja, úgy, hogy az épület kivülről is a praktikus célszerű jellegét tünteti föl, ellenben gyakran épen nem szép, épen nem szimetrikus és nem plasztikus. Arra is súlyt fektetnek hogy az anyag természete minél teljesebben érvényesüljön, hogy a formák gyakorlatiasak legyenek, hogy semmiféle indokolatlan diszités ne pompázzék a falakon. A diszités többnyire sík; nagy levél vagy lombdisz, hullámzó, kigyó vonalú szalagok, geometriai formák, élénk szinek, néha gazdag aranyozás. Minden kicsinyes dolog el van kerülve. Világos, nagy merész vonalak pompáznak a sik falmezőkön.

Budapesten az épitészetben még nagyon gyéren jelentkezik a modern stil. A kerepesi-uti ház nem is nagyon csábit követésre. Bécsben ellenben nemcsak az 1898-iki kiállitás ugyszólván összes jelentékeny épületei modernek voltak, — e tekintetben egyetlen kiállitás, — de a városi vasut indóházai, hidai, várócsarnokai, végre a modern festők külön mücsarnoka, kiállitási épülete is, a Naschmarkt közelében izig-vérig modern stilben épültek. Természetes, hogy e formákon, mint szokatlanokon, szemünk megütközik, de az is tény, hogy sok érdekes figyelemreméltó, máris szép motivummal találkozhatni azokon. Mindenesetre müvészeti tény ez, nem lelketlen variálása az ismert stileknek, amint a chicagói világ kiállitás vagy az idei párisi kiállitás épületei, melyek alig nyujtanak valami ujat. Az 1889-iki kiállitás egy uj, vas-stil formáit ragyogtatta, de az ide visszatért az elcsépelt renaissance és klasszikus motivumokhoz. Épitészetileg ujat ez a kiállitás nem igen termel.

De lépjünk immár arra a térre, melyen a modern stil már eddig is sok szépet s talán maradandót produkált: az iparművészet, első sorban a szobaberendezés terére. Itt is a praktikus elv az uralkodó. Először jön a czél, a butor-darab rendeltetése, azután az anyag kérdése, és csak utoljára a diszitésé. A modern stil föltünése előtt a stil-mánia uralkodott az iparművészetben. A mi stilszerü volt, ha praktikus czéljának egyáltalán nem felelt is meg, mintaszerünek szerepelt. Elfelejtették, hogy első sorban alaknak és tartalomnak, anyagnak és czélnak kell összhangban lenniök. Igy jutottunk olyan lámpákhoz, melyeket senki se foghatott meg anélkül, hogy kezét valamely éles kiálló csucs megne karczolja, iróasztalokhoz, melyeken alig lehetett irni, mert a könyöknek nem volt semmi támasztója. Most angol iparművészet oly

[1] Minő lendületet vettek a mükiállitások főleg a millennium óta! És e mozgalom szelét a vidék is érzi. Nálunk Hock János a művészet ujjászületés egyik legbuzgóbb apostola.

[1] Amit mi, mint általános elvet, épen nem tartunk szerencsés gondolatnak.

czélszerü, alkalmas darabjai lettek mintákká. Mindenekelőtt alkalmas, használható butordadarab alkotása lett a főczél. A diszitésnek csak az a föladata, hogy kövesse a butor fővonalait; egyébként pedig minden tekintetben alá legyen rendelve neki. Nagy szerep jut a butorokon az ugynevezett szeczessziónista ívnek, amely a patkó alakjához hasonló, de jóval öblösebb. A butortagokat különösen karcsu, lendületes ivhajlások jellemzik és egyszerü, hosszan elnyujtott kigyóvonalak. Ezek a kigyóvonalak egyikmásik modern magyar butoron oly mérvben lépnek föl, hogy az a praktikus alapelvvel egyáltalán nem egyeztethető össze. Némely modern szék lábai, támasztói viszont az emberi csontokhoz hasonlók, ami persze szépészeti szempontból igen kétes természetü. A szeczesszió ornamentikája részben mértani (ugyancsak karcsu, nagy ivhajlásu, kunkorodó vonalak, körök), részben stilizált növénymotivumok. Mindenütt, ahol szerepe jut a színnek (tapéta, festett ablak, szőnyeg, falragasz), az idáig ritkábban használt szineket állitják árnyalás és átmenet nélkül egymás mellé, nagy, szeszélyes vonallal határolt mezőben. A dekorativ föladatok megoldásánál különösen a violaszin, sárga ultramarinkék, szederjes, zöld és piros szint kedvelik sápadt, megtört változatokban. Persze itt is sok a túlzás még, a gyermekbetegség minduntalan fölüti a fejét. A budapesti iparmüvészeti múzeum karácsonyi kiállitásán pl. a szobaberendezésekben sok olyasmi volt, ami a torz, a bizarr határait érintette. A szalon tapétája egy ölnyi magasságig violaszin volt, azontúl világossárga oly nagy mintáju diszitéssel, hogy az bizony bántotta a szemet. A hálószoba butorain a kék liliom motivuma uralkodott. Akkora kék liliomok pompáztak ott egyszerüen faragva deszkából s festve lehetőleg élénken, mint egy-egy emberfej.

Mindez azonban nem akadályozhatta meg a nézőt abban, hogy kedvét ne lelje a minden izükben praktikus, tetszetős külsejü, egyszerü diszitésü butorokban, az élénk, határozott szinekben, a szép, nagymintáju felületekben.

Egyszerüség, őszinteség igen határozott egyéniség, minden kicsinységtől, minden többnek látszhatnámságtól, minden imitációtól, szemfényvesztéstől ment kivitel, szabadság jellemzi a modern iparmüvészetet vagy legalább annak legjobb, legjellemzőbb alkotásait.

A jövő Isten kezében van; de aki a müvészetet, az emberi müvelődés e legszebb ágát szereti, az talán némi büszkeséggel tekintve végig annak lendületén, azt kivánja, hogy ne legyen csalfa, káprázatos ez a tavasz, hanem igazi ver sacrum...

Júlia.

Irta: **Krüger Aladár.**

A Júlia históriáját
Jól ismerjük ma, nemde?
A színpadon ha meghal ujra,
Könny gyúl sok szép szemekbe,
S el-elmerengnek szebb időkön,
Midőn az embereknek
Olyan lágy volt még a szivük, hogy
Meghaltak, mert szerettek.

A szerelem ma nem halálos,
Bár még mindig betegség,
Ritkábban is akad manapság
Bohó, ki beleesnek.
S ha megtörtént a nagy malőr, még
Nem kell kétségbe esni,
Ma is van biztos gyógyszerünk rá:
Meghalni? — Nem: feledni!

I.

Juliskának hitták a kis lányt.
Papája ur vala,
Mi annyit tesz, hogy dolga nem volt
S folyton pipázhata.
Ez egyetlen dolgát a jó ur
Mindaddig végezé,
Mig birtokát is elpipálta
S egy zsidó ült belé.

A mama finom, ideges nő.
Midőn a birtokok
S a ház fölött megperditették
A végzetes dobot,
Ideggörcsöt kapott szegényke,
Magánkivül vala,
S a hírre, hogy mind egy zsidóé,
Elsápadt s meghala.

Az ős kriptába temeték el.
Ő zárta be a sort,
Mely a kastélyfalak közül a
Sírboltba vándorolt.
Egy búcsukönnyet ejt Juliska,
És a vonat robog —
Az elhagyott sírbolt fölött csak
Az őszi szél zokog.

II.

Az irnokság, mindenki tudja,
Eppen nem a dicsőség utja;
Állitani még azt se merném,
Hogy könnyitne az élet terhén.
Azért senkinek sem ajánlom,
Hogy e magas pályára vágjon.
A fizetésük — nyilt titok —
Megélni kevés, halni sok.

Ezt sok »végzett ur« kisütötte,
De késő sírni már fölötte.
Jobb lesz segélyforrást vadászni,
Protekcziót vagy mást találni.
Például egy sógor miniszter,
Bárónő tánti sokra visz fel,
Egy szép lány meg egész vagyon. —
S Juliska szép lány lett nagyon.

III.

»Hogy hozzád igy, levélben szólok,
Ne vedd rossz néven, kedves Júliám!
Az én beszédem a vezényszó
S a reglama volt az én bibliám.
Abból tanultam meg beszélni
S azt hittem, hogy csak abból érezek,
Eszem, lelkem, szivem azé volt,
Mig téged meg nem ismerhettelek.

»Bimbófesléskor láttalak meg,
Legszebb bimbócskát friss lombok között.
Hófúváskor szerettelek meg,
Mig künn szél tánczolt tarlott ják fölött.
Levélhullláskor, hervadáskor
Megyek majd egykor érted, édesem,
Az életünk nyár, virulás lesz,
S örök sugáru napja szerelem.

»Nem mondom hogy nyomorban éltek,
Nem mondom, hogy ebből kimentelek,
Hiszen a hol te vagy, Juliskám,
Ott csak boldogság, csak öröm lehet.
Nem mondom, hogy főúri czimem,
Egyenruhámat kérlelhetlenül
Eldobnám érted, azt irom csak,
Csak azt: szeretlek véghetetlenül.«

IV.

Hatásosan szólt a levél,
És a mi fő, érzelmesen.
A forrást: egy levélezőt
Én magam is jól ismerem,
De hát efféle könyv ma már
Akárkinek is készen áll,
Csak egy a fő: ne tudja meg
A vers- forrást az ideál.

Annyit beszélik a mamák:
Lányom, ne hidd a férfi- szót!
Ha beszéltél száz férfival,
Kilenczvenkilencz hazudott.
De a mama felejti ám,
Hogy ő is harmincz tavaszig
Azt hitte minden férfiról,
Hogy éppen ez a századik.

Juliska megtanulta, — hej,
A nyomor pompás iskola —
Hogy egy gyürücske többet ér,
Mint gyémánt-ékszer zápora.
Főhadnagy úr huzódozott —
De oly igéző, szép a lány —
S megtartották az esküvőt
Husvét vasárnap délután.

V.

Olvastam szép regéket
Mesés királyfiról,
Ki úgy kért feleséget
Alattvalóitól.
Pásztorleány s királyfi
Igy lettek boldogok —
Beh kár, hogy végre mégis
Meg kellett halniok!

Ha valaki ilyesmit
Valóságban csinál,
Bár rögtön lépne közbe
S ne később a halál.
Mert szép a csók és jó is,
De hogy ha sok, megárt,
S az ébredés utána
Sok galibát csinált.

Szeretné falba vágni
A férj — későn! — fejét.
Előbb elhűl iránta,
Majd gyülöli nejét.
Előbb mellőzi, aztán
Jön sértés, bántalom,
Egy uj, tiltott vetélytárs
A legjobb alkalom.

Juliskát is megunta
Főhadnagy ur nagyon . . .

VI.

Ha férj uramnak homlokán
Szarvacska nő is szarv hegyébe,
A verebek már fecsegik
S ő még mindig nem vette észre.
Az asszonyszem már jobb; elég, hogy
A pletyka éppen szárnyra szálljon
S már minden eljutott fülébe
Es tudja, mit miért csináljon.

Egyik kétfejü sast csinál,
Friss vitriolt használ a másik,
Van a ki mindent elvisel,
Van, ki szeget szeggel duplázik.
Juliska egyiket se tette.
Az ősi vér föllázadt benne
Az első hirnek hallatára,
S elhagyta a házat egy este.

Főhadnagy ur nem is kereste.

VII.

Véres harcz. Hull a golyó, mint a zápor.
A városban kórház minden szoba,
A hol minden lány, minden asszony ápol.
Juliskának is itt van otthona.
Uj férjét várja vissza a csatából,
S addig száz sebesültnek orvosa.
Most is nyílik az ajtó és behoznak
Egy tisztet, félig élőt, félhalottat.

A nő hozzálép, rátekint arczára —
Elborzad — visszaretten — ez a tiszt
A főhadnagy! — Az is felnéz reája
És tünni érzi nagy fájdalmait.
Egy perczre minth' a multba visszaszállna,
Mosolygva fűzi lázas álmait,
A nő kezét megfogja hevesen:
»Juliskám! te vagy, édes hitvesem!

»Jöjj, jöjj! Bimbófesléskor láttalak meg,
Legszebb bimbócskát friss lombok között.
Jöjj, légy enyém! Szerelmem ès szerelmed
Virraszt örök boldogságunk fölött.
Én is... megyek...« S aztán valóban elment,
Honnan még nem volt, a ki visszajött.
Felette Júlia mormolta itt lent:
»... Bocsásd meg Uram a mi vétkeinket...«

Aztán tovább ment, tovább kötözött.

Husvét a vidéken.

Irta: **Hantke Emil.**

Virágvasárnapkor Stefi néni mindig bejön a városba. Ilyenkor vásárol össze sok mindent, a mi szükséges az ünnepekre és a mit a falun nem lehet kapni. Természetes, hogy akkor hozzánk száll rendesen.

Az idén különösen sok dolgot vásárolt össze, többnyire olyanokat, melyek bizonyos átalakulást kivánnak, hogy végeredményében az inyencz emberek gyönyörüségére szolgáljanak.

— Aztán hallod-e! — szólt hozzám, a mint összepakolt. — Ha nincs semmi más dolgod az ünnepeken, kijöhetnél hozzánk.

— Nagyon köszönöm a meghivást, kimegyek okvetlenül.

— Tudod, Majorék is itthon lesznek. Hivtak magukkal vendégeket is.... de meg nem is képzeled, hogy a kis Ilonka milyen nagy leány lett.

— Az a kis pöszi?

— Nem pöszi az már. Majd meg látod, milyen szép lány lett belőle.

— Kimegyek Stefi néni, biztosan kimegyek.

És alig is vártam a pillanatot, hogy vonatra ülve, robogjak Kis-Kúnhalmára.

Nagyszombaton késő este ültem fel és Husvétvasárnap jókor reggel érkeztem meg Nagy-Kúnhalmára. Innen kocsin egy fél óra alatt ott voltam Stefi néniéknél.

— Na öcsém! — szólt Pali bácsi, a Stefi néni ura — szedd magad egy kicsit rendbe, mert megyünk át Nagy-Kúnhalmára a misére. De legalább egyél valamit.

Mindkettővel a kellő időre készen voltam és kocsira ülve, mentünk át Nagy-Kúnhalmára.

Szebb időt még kivánni se lehetett volna. Öröm és megelégedés honolt az egész természeten és az emberek belsejét a boldogság tudata hatotta át.

A kis templom már tömve volt hivőkkel, mikor megérkeztünk. Még Majorék is ott voltak és velük együtt két jó városi czimborám: Dupla Ferkó és Dugó János. Hogy kerültek ezek ide? Ő náluk is erős csodálkozást fedeztem fel, mikor megláttak engem.

Mise után természetes, hogy első dolgunk volt összekezelni egymással. Hanem szép lány ez az Ilonka. Két év alatt mennyire megváltozott! Es még milyen kedves. Rögtön avval fogadott, hogy elmenjek hozzájuk locsolni másnap, mert különben örökre megharagszik.

— Hát ti hogy kerültetek ki? — kérdeztem észrevétlenül a czimborákat.

— Hisz tudod, hogy rokona vagyok Major néninek. Ő meghivott engem, én meg Dugót.

— Aztán hallja-e öcsém — fordult hozzám az öreg Major. — Ha eltudja csalni Pálékat, hát szivesen látnám magukat délután nálam.

— Annál is inkább — toldotta meg Majorné — mert holnap éppen születés napom lesz és remélem, hogy ott maradnak vacsorára.

De hisz ez nem is kezdődik rosszul. Délutánra hivnak meg és vacsorára marasztalnak. Áldott egy gondolatmenet!

Megigértük mindnyájan, hogy ugy lesz, avval a kikötéssel, hogy ünnep másnap meg hozzánk jönnek el.

Evvel aztán felültünk a kocsikra.

A kaján Dugó nem átallotta meg oda sugni hozzám:

— De mit gondolsz, mi lesz ennek a vége?

— Pszt. Hallgass, ne mutasd ki még itt is a fogad fehérét.

Azután elindultunk. Majorék mentek a Nyárfás pusztán levő portájukba, mi meg vissza Kis-Kúnhalmára.

A délelőtt is igen kellemesen eltelt. Pali bácsival bebarangoltuk az egész gazdaságot, mig Stefi néni a konyhához látott. Mikor elég volt a sétából, felkerültünk az ebédlőbe, hol szépen felvágott sonka és jófajta, biztató szinü ital várakozott reánk.

Emellett aztán kellemes pipafüstben elmesélgettünk egymásnak egész az ebéd ideig. De a nyugtalanság kezdett rajtam erőt venni. Szerettem volna már Majoréknál lenni. Az ember mégis csak jobban érzi magát fiatalok közt.

— Na ne türelmetlenkedjél — szólt Pali bácsi — csak még ezt a pipát szivom el és megyünk.

Jó két ló volt a kocsi elé fogva, hanem azért nekem mégis lassan mentek.

De hát végre is megérkeztünk. Benyitunk a tágas ebédlőbe. Ott vannak mind.... még többen is, mint a kikre gondoltunk. Egy csapat ismeretlen nő és férfi.

Hamarosan megismerkedtünk. Bizony a neveket rögtön elfelejtettem. Annyit tudtam mindössze, hogy a rétszegi inteligenczával van dolgom. A jegyző feleségével, lányával. Az orvos, a segédjegyző és egy érdemekben őszülni kezdő néptanitó.

Hanem azt meg kell adni, kitünően eltelt az idő. Mi, kik a fiatalságot képviseltük, Major Ilonkával és a jegyző leányával rögtön különváltunk. Az öregekkel csak uzsonnánál kerültünk össze.

Azután együtt maradtunk és a kellemes zsivajban, melyben az öregek kötekedése, a fiatalok évődésével váltakozott, az általános megelégedettség honolt.

A kitünő hangulat még a vacsora után sem akart eloszlani. Pali bácsiék a jegyzőékkel együtt váltig készülődtek, hogy már itt az ideje, menjünk, de ni oly jól találtuk magunkat, kivált, hogy Majorék is marasztaltak, hogy nem volt egy csepp kedvünk se eltávozni.

Abban állapodtak meg végtére is, hogy ők mennek haza, mi pedig ha megelégeltük menjünk majd haza gyalog. Egyrészt ugy sincs messze Kis-Kúnhalom, másrészt meg még jól fog esni a séta mámoros fejnek.

Általános helyesléssel fogadtuk el az inditványt. Pali bácsiék elmentek, mi meg az orvos, segédjegyző és az őszülni kezdő néptanitó ott maradtunk.

Akkor jött aztán a java. Fenséges borai voltak az öreg Majornak . . . nem csoda ha vig nótázásba fogtunk. A néptanitó megfejthetlen okból elkezd zongorázni, azt állitva, hogy addig még nem látta, hogy az is van. Nosza volt is dolga Ilonkának, hiába erőlködött Dugo, hogy csak ő tánczol vele, bizony sorba adtuk egymásnak. Végre még Majornénak is engedni kellett az általános kérésnek és őt is sorba tánczoltattuk.

De mindennek vége van. Ennek is vége lett. A hölgyek pihenni tértek, lelkünkre kötve, hogy másnap elmenjünk a piros tojásért. Az öreg Majoron is láttuk, hogy kezd kidülni, illőnek véltük elköszönni.

Hanem micsoda kócsagos idő volt odakünn! A szél fujt mint egy kapaszkodó masina, az ég be volt borulva, akárcsak a segédjegyző látköre. Az orvos még valamennyire józan volt és váltig állitotta, ne féljünk semmit, majd elvezet ő.

— Látjátok azt a hosszu sötétséget? Az a rétszegi templom tornya. Annak egyenest megyünk, de az utszéli keresztnél egy kicsit kitérünk balra. Akkor Kis-Kunhalmán leszünk és még egy pár lépést és mi meg Rétszegen.

Neki indultunk. Elől az orvos, tisztes távolban a néptanitó. A segédjegyző belém kapaszkodott és váltig kellett csititanom, hogy ne kezdjen rá dalolni.

Egyszerre megáll az orvos.

— Baj van! Itt lennénk Rétszegen.

— Ne bomolj! Hát akkor hogy megyek én magam Kis-Kúnhalmára.

— De nem vagyunk Rétszegen! Hát nem látjátok, hogy ez nem torony?

— Persze hogy nem. Ez itt egy juh-akol.

— Hogy nézted hát toronynak?

— Messziről annak látszik. Most nincs mit tenni, mint visszamenni.

— Hova? Majorékhoz?

— Dehogy, a honnan elindultunk.

A néptanitó bátorkodott inditványozni, hogy ne az országuton, hanem a gyepen menjünk.

A szél konfidensül kezdett süvölteni. Ugy összegombolkoztunk és bujtunk, hogy még a juhakolban sem különben.

Azt mondja egyszer az orvos:

— Nahát az ördög tudja, de én nem, hogy hol járunk.

— Na hiszen jól nézünk ki! Hát most mit csináljunk?

Az eső kezdett szemelni. Hótra ázunk az már szent, ha hajlékot nem találunk.

A távolban valami fekete tömeget látunk homályosodni.

Reménykedve baktatunk oda... egy magában álló szénakazal volt.

A segédjegyző kifakadt:

— Én nem bánom... Nem megyek egy lépést sem tovább. Bebúvok a boglyába és nem bolyongok itt a világba. A lábaim mindjárt eszakadnak.

Persze, hogy nem hagytuk; vonszoltuk tovább.

Az eső szép csendesen megeredt.

— Jól nézünk ki! Hol találunk mi most hajlékot? Csak egy rongyos kis fészert, hogy bebujhassunk.

De azért csak mentünk.

Egyszerre felkiált a tanitó:

— Meg vagyunk mentve! Ni... ott... arra... világosság...

Csakugyan a messze távolban lámpafény sugárzott.

— Tudtam — szólt az orvos, miután, a mennyire tőlünk telt, meggyorsitottuk lépteinket. — Itt kell valahol lenni az Akáczos csárdának.

Kinos vergődés után bőrig ázva oda érkeztünk.

Hát biz ez helyre kis csárda volt! Bekopogtatunk az ablakon. Nagysokára kidugja a fejét egy kóczos hetes.

— Lehet itt jó pénzért szállást kapni? — kérdi az orvos.

— Nem foga... de lehet... — kezd el egyszerre vigyorogni — mindjárt kinyitom az ajtót.

Az ajtót nemsokára ki is nyitotta és bevezetett egy tágas szobába.

— Küldje ide a korcsmárost, hogy hozzon valami meleg italt... De ni... jól látok... ez a szoba... ez a ház... ez a Majoré... Persze, hogy... hisz a falon ott van az arczképe... legalább nagyon hasonlit hozzá... Uram Isten, jó helyt járunk-e?

— Egészen jó helyt! — mondá az ajtón pongyolában belépő Major. — Hát hogy az ördögbe tudtak igy eltévedni?

— A doktor vezetett. Ő a hibás.

— Na csak annyi baj legyen. Vessék le magukról azt a vizes gunyát Majd küldetek be mindjárt theát... ugy a hogy, csinálnak fekhelyet is, aztán pihenjék ki magukat.

*

De bizony én nem tudtam elaludni. Furdalt valami, hogy mi, azt nem tudom.

Alig pitymallott, már talpon voltam. Óvatosan kisomfordáltam a folyosóra és vártam valami élő lényt. Jött is kis vártatva egy női-személy.

— Izé... lelkem... Nem tudna valami üveget adni?

— Milyen üveget?

— Egy üreset!

— Üreset? — csodálkozott el. — Aztán minek az!

— Ne törődjön vele, csak hozzon. Legyen benne viz és a száját kösse be valami fátyollal.

— Az enyémet?

— Dehogy! Az üvegét! Aztán valami jószagu vizet nem tudna hozni?

— Hacsak a kisasszony szobájából nem!

— Hát hozza ki szépen, csak egy pár cseppet kell tölteni belőle.

A mütét remekül beütött. Kezemben egy hatalmas flaskóval leültem a Ilonka szobája előtt, hogy én legyek az első, a ki meglocsolja, mikor kijön.

De a kis angyal nagyon sokáig pihent, ugy hogy még engem is elnyomott a buzgóság. Elszenderedtem és álmodtam szépeket. Szép, virágos kertben jártam, a madarak énekeltek, én meg egy rózsabokor árnyában ültem, nézve az én feleségemnek, Ilonkának a szemébe. Karjaim közé akartam zárni, de az eső megeredt és... és....

... én felébredtem.

Álmosan dörzsölöm szemeimet.... de az eső még mindig hull.

Felnézek.

Előttem áll Ilonka, kaczagva és teljes erővel rázva rám a kezemben volt flaskó tartalmát.

— Igen, hát maga csak ilyen könnyü szerrel akart eleget tenni? Hát csak tegyen — szólt az utolsó cseppet is rám frecselve. — De még ma délelőtt itt legyen.

Bele kellett nyugodnom. Majorék szürkéi hazarepitettek az aggódó Pali bácsiékhoz. Nem is értem rá nekik mindent elbeszélni, csak éppen rendbe szedtem magam és locsolásra képes állapotban hajtattam vissza a Nyárfás pusztába.

Ilonka meg volt elégedve. Én is magammal; alaposan visszaadtam a kölcsönt.

— Na most czimborra — szólt hozzám Dugó — ahányan csak itt vagyunk felülünk és megyünk át Rétszegre, a jegyző kisasszonyt meglocsolni. Meg kell tenni, erkölcsi kötelességünk.

Beláttam, bármenyire is borzongtam a végkifejlettől, hogy igaza van.

És most megyünk át Rétszegre. Még nem vagyunk ott. De bárcsak már ne lennénk. Mert, hogy mi lesz ennek a vége, arra még nem is jó előre gondolni.

Az anya.

Az utczán bus asszony megyen.
Nem rég maradt el özvegyen.
Ölén az árva kis gyerek,
Édes nyugodtan szendereg.

Mig igy halad, im egy szelid,
Nyájas kis urnő közelit.
A kis fiu fölébredett,
S a jó urnőre nézeget.

Ez felkiált: »Angyal! ilyen
Volt ő, s a föld alatt pihen!
Jó asszony, add ide nekem,
Pótolja édes gyermekem.

Pehely-párnára nyugtatom,
Ölelgetem, csókolgatom,
Szerzek neki — ha birom őt, —
Boldogságot, fényes jövőt.

Nevess, kicsim, hadd nézzelek, —
Szakasztott oly édes szemek!
Mindenemet reá hagyom,
Rászáll a név s a nagy vagyon.

Kettőtöknek hol lelsz helyet?
Szidalmat kapsz kenyér helyett, —
Oh, add, hiszen ha van *eszed*,
Fiadat boldoggá teszed.

Az anya *szivén* átnyilal
Egy fájó érzés. Ajkival
Érinti fia homlokát.
«Itt hagysz engem? Elmégy-e hát?»

A kis fiut gyöngédeden
Biztatja égi intelem.
Anyjának vissza csókot ád.
S édesdeden karolja át.

«Hirt, fényt s mit a világ csak ad,
Kárpótol édes ajkad!
Nem mégy fiacskám, ugy-e, nem?
Maradsz nyomorban — én velem!«

Ember György.

A jukker asszony.

Irta: **Julius.**

Őnagysága unatkozik.

Bágyadt idegeit nem villanyozza fel a bársonyos áprilisi levegő. Kedélyére nem hoz hangulatot ablakán besurranó tavaszi napsugár.

Hanyagúl fekszik pamlagán. Frizurája borzos.

Az unalom ködként ereszkedik lelkére s szürke lepellel vonja be.

Kimerült a pezsgő élet örökös forrongása közben. Nyugalom után áhitozott. Falura ment sógorához. Bájos idylleket, bohó epizódokat gondolt tanálni ott. Gondolatban mesésen ékesité fel az eltöltendő édes perczeket. Mennyire csalatkozott! A szellemes társalgókhoz és pajkos epizódokhoz szokott nőt majd az őrülésbe kergette az unalom. Sógora lovait, nővére csirkéit, libáit mutogatá.

— Pfuj! mennyi korlátoltságot rejt a falu — sóhajtott fel. Majd mosolyogni kezdett, eszébe jutván, mennyit fognak kaczagni barátnői, ha elbeszéli élményeit. Elhatározta, hogy megrövidíti a tervbe vett időt. Menekül ebből a sötétségből. Végig futtatván gondolatát az eltöltött napok eseményein, talált egyetlen motivumot, melynél érdemesnek találta a megállapodást...

Tegnap erre lovagolt a gróf irnokja. Benézett pár pillanatra. Futólagos szóváltás után ugy találta, hogy a fiatal bár naiv, felette de elvitathatatlan, hogy erőteljes, csinos fiú. Minden este őzi szenvedélye, mint mondta, ki aszabadba. Mindenesetre regényes dolog éjjel lovagolni. Izlésre vall. Szinte maga elé képzelte a vágtató lovast, mint habzó lován rohan az éjben.

— Hátha ma is erre jön?

A hiuság telébreszté ereiben a vért. Hirtelen rendbe szedé pongyoláját. Kásmir sált vete a nyakára. Tükör elé állván, önelégült pillantással nézett végig karcsu termetén...

Bealkonyodott. A nap búcsú csókot lehelt a tájra. Még egyszer lángtengerbe boritá a kis falut. Aztán eltünt a kék hegyek mögött.

Hüvös szellőt hozott az est. Őnagysága kissé borzongva burkolódzott száljába. Rügyező szilvafa sorok közt folytatá sétáját. Egykedvüen nézte a smaragd zöld, buja vetést . . .

Rövidesen örömmel észlelé a messziről hallható lódobogást. Pár pillanat mulva előtte állt a várt ifju. Zavartan köszönt s megállitá lovát.

Határozottan fess volt. Őnagysága is konstatálá önmagában.

— Csakhogy végre embert látok, majd megölt az unalom — kezdé dallamos hangon, teljesen felvidúlt kedélylyel.

— Szerencsésnek érzem magam . . .

— Mondja, czélja van utjának?

— Nincs.

— Akkor lefoglalom. Jöjjön mulattasson.

— Alighanem csalatkozni fog bennem, nagyságos asszonyom, — felelte, miközben egy fához köté lovát . . .

Aztán mentek egymás mellett. Majd zápormosta öreg kőpad kinált édes nyughelyet. Leültek. Ruháik szorosan simultak egymáshoz. A fiatalnak delejesen futa végig tagjain az érintés. A nő lehelete arczába csapódott. Láz vett rajta erőt.

Csak álmában találkozott ily szép asszonyokkal. Mikor eloszlott a köd, legfeljebb az illusió maradt meg. Most beteljesült álma. Mellette ül a mosolygó asszony. Szinte rosszul érezte magát.

A routinirt delnő mosolyogva észlelé a

vergődést. Tetszett neki a bátortalanság. Örökké nem hallgathattak, megszólalt tehát:

— Régen van már falun?

— Harmadik éve.

— Szereti a falusi életet?

— Évekig laktam városban, huzamosabb ideig laktam Pesten, ez elég volt, hogy megundorodjam a városi élettől. A városi levegő izgató, de fertelmes. Álarcz alatt járnak ott az emberek. Sok szépet hazudnak össze. Mindnyájan tudjuk bár e valótlanságot, de megköszönjük, mertt etszik a tömjénezés. Talmi ott a jókedv, a boldogság. Hazug a mosoly. Városban nem emberek laknak, hanem szinészek. Falun meglátjuk a természetességet: őszinte az arcz, derült a kedély. Nélkülözzük ugyan a szellemi táplálékot, kárpótol ezer más. Meg el vagyunk foglalva, nem érünk rá gondolkodni.

— Édes barátom, maga szörnyen elfogult. Szinte kétségbe vogyok esve jóizlése felett. Az életnek mindig csak a rózsás oldalán igyekszik haladni. Mit nyujt a falu? Szellemi tompultságban vergődnek az emberek. Elrabolják életüknek napjait. Lassú haldoklásnak vannak kitéve. Elragadtatva folytatá. A főváros pillanatra sem hagyja vesztegelni az érzékeket. Ott él az ember! Jőjjön a fővárosba. Kár, hogy itt pazarolja fiatalságát.

Sokat mondó mosolylyal kiséré utolsó szavait. Szemének sugarát az ifjura irányitá, mintha lángra akarná gyujtni annak szivét, üszköt szórva abba.

Aztán formás karját a pad támlájára téve s uj-hegyei a férfi vállával kaczérkodtak.

Az odább húzódott. Zavara eltünt. Határozottan mondá:

— Nem laknék a fővárosban semmiért. Nem cserélném el a falusi életem. Itt megelégedett vagyok. A nyugalom az élet legfőbb kényelme. A falusi élet közel áll a boldogsághoz. Ott, a városban, kutatják, keresik a boldogságot. Futnak leélni az életet. Küzdve az anyagiakkal, nem hogy boldogságot, de gyötrelmet találnak. Aztán rohannak mindig tovább, keresik a boldogság útját. Nem találják meg soha, mert vágyaik szárnyalnak. Szerintem pedig ott közelebb áll a boldogság, hol nincs vágy.

Őnagysága bosszankodásában ásitni szeretett volna. Hogyne. Az unalom által meggyötörve kaland után sóvárgott. Most pedig ez a csinos, erőteljes férfi itt bölcselkedni kezd.

— Maga egy philozophus. Nem akar megérteni. Hiszen egy ily fiatal ember előtt karrier áll, csak az alkalmat kell kiaknázni. Oly helyzetet teremthet, mely teljes életére kihatással lesz.

A fiú büszkén felelt és önérzetesen:

— Nem reflektálok oly helyzetre, melyet nem érdememmel teremtettem meg.

Erre a csinos visszautasitásra őnagysága még nem hagyott fel a vár bombázásával. Más húrt kezdett pengetni:

— Igaza van. Bizony az életben több a keserű, mint az édes. Azonban hiszem, hogy a kifáradt harczos örömmel vonul egy csendes fészekbe, hogy forró csókok és meleg ölelések közepette száműzze a bút, s megadja a vér jogát.

— A vér alattvalója az akaratnak, mely hallgatást tud parancsolni.

Őnagysága felhagyott az ostrommal. Hogy más mederbe szoritsa a lecsapongó párbeszédet, tettetett kiváncsisággal kérdé:

— Hát elakarja magát temetni? Mi a czélja?

— Czélom nincs. Életem olyan, mint rendes esti utam: czéltalan.

Őnagysága arra a megállapodásra jött, hogy kősziklával van dolga. De legalább megboszszantja egy kicsit.

— Eme nyilatkozata sehogy sem egyezik előbbi komolyságával. Az ily karakterek czélja: házasság. Csendes, puha fészek. Apróság. Na meg a nélkülözhetetlen háziczikk: a papucs. Csak meg fog házasodni? Kitünő férjnek mutatkozik — fejezte be csipkedését.

— Nem merek.

— Hogyan értsem ezt?

— Erényt keresek.

E nyilatkozat felette kurta vala, de érthető. Őnagyságának arczába szökött a vér, kissé indulatosan folytatá:

— Nos?

— »Nappal is lámpával lehet keresni« — volt a vontatott válasz, gúnyosan nézvén a nő szeme közé.

Őnagyságát elhagyta hidegvére. Felugrott, dühösen végig nézve az irnokot, ki igy mert vele beszélni s a faképnél hagyta.

Siettében bosszusan mormogá:

— Igy kell a falusi emberrel szóba állni. Ha már falusi, tudnivaló hogy — paraszt.

Másnap gyorsvonaton utazott el.

Ki a szabadba.

Hosszas küszködés után győzött végre a tavasz ébresztő ereje s mire ránk virradt a feltámadás ünnepe: megenyhült im a föld s a levegő: kibontotta rügyét a fa; visszatért az élet hegyen, völgyön, erdőn, berken.

S az embert valami ellenállhatlan erő csalogatja ki a szabadba, az éledő természet ölére. Az embert, a hatalmas, a nagyszerű természetnek egy parányát vonzza igy magához a föld, az ő anyja és táplálója s az az üde, folyvást megujuló levegő ott fölötte, mely élénkebbé teszi a vérkeringést, fürgébbé a mozdulatokat, melegebbé a szivet, tisztábbá a gondolatot. És a tavaszi szellővel vágy támad bennünk kimenni a szabadba »hol friss patak suttog szaladva.«

A falak, melyek szinte félévig védtek bennünket az időjárás viszontagságaitól, most mintha ránk nehezednének. Oda kivánkozunk az azurkék boltozat alá.

Megérzi a tavasz hivó szózatát kicsiny és nagy, agg és fiatal.

Nézzétek az ölben ülő csecsemőt, mint mutogat az ablakon át a kék égre, a fényes napsugárra, viruló fára s nógatja övéit érthetetlen szóval ki a szabadba. Az ősember nyilatkozik benne, a ki künn a természet kebelén élt és halt.

Hallgassátok csak meg a gyermeket, milyen unszolással tudja kifejezni öntudatlan vágyát. Nincs maradása a szobában. Vidámabbá, élénkebbé, boldogabbá lesz, ha künn játszadozhat Isten szabad ege alatt és sápadt arczára rózsákat lehel a tavasz.

Ott van a szabad természet szeretete a szivek mélyén, vele nő az az emberrel s ha csak valami üvegházi nevelés szét nem rombolja, mind erősebbé, mind öntudatosabbá lesz az évek számának arányában.

Utóbb meggyőződik róla az ifju, hogy rokonság, hála és érdek kötelékei egyaránt fűzik a természethez, hogy épebb, erősebb, ellenállóbb a szervezet, mely a szabadban való mozgás folytán edződött, fejlődött s kora években megszokva a testedző mozgást későbbi években majd azt is tapasztalhatja, hogy a hatalmas természet nemcsak a testi, hanem a lelki bajokban is hathatós gyógyirt nyujt az ő hiveinek. Csahogy, sajnos, ilyen ifju kevés terem ma. Az üvegházi nevelésben nemes, nagyra törő példányok, de törékenyek és könnyen hervadók tenyésznek, nem egyszerűk, edzettek, viharral daczolók.

Nagyváradon meg éppen nem sok az atleta, de még kitartó gyalogos sem fölös számban található az u. n. társaságban. Az a 2—3 jó sportsman, a kiket curiosumként mutogathatnánk — tanuságot tehet róla, mily kevés sétálóval találkozik még jó időben is városunk természeti szépségekben nem szegény határában. Rá is olvasták a mult héten a »Szépitők« a váradi közönségre, hogy neki elég ha a kis piacztól a főutcza végéig sétál meg vissza. S biz ez igy van emberemlékezet óta. Ott tolongunk a poros rossz levegőjű, szűk főutczán, meg corson, itt-ott a Schlauch-téren nem is séta kedveért, hanem úgy szórakozásból. Mert különben fölkeresnők a Réday kertet, a szőlők szép lankás utait, de hát az messze van. Föltehetjük azonban, hogy Váradon egy helyes testi-lelki nevelésben részesült, edzett sportgeneratió nő fel, mely ilyenkor tavaszujuláskor, husvét ünnepén maga és gyermekei számára megfújja a riadót, hogy »ki a szabadba!« Ha még azt is föltesszük, hogy ez a generatió nemcsak sétálni, hanem játszani is akar, mint az angoloknál, hol egy miniszter sem vonakodik a lapdajátékban részt venni, — mondom, ha ezt is felteszszük: akkor ugyan czifra s bonyodalmas helyzetet kell elképzelnünk. Mert hát hova menjen oly temérdek sportkedvelő ember itt Váradon? Mikor sétaterünk nagyon kevés, játékterünk általában nincs.

Bizony a mai körülmények között is sajnosan nélkülözzük a játéktereket. A gyermekeknek a szabadban való játékai nagy fontosságuak az embernevelés szempontjából, mert a testi nevelés leghathatósabb eszköze az ilyen játék, mely mivel szórakoztat, a lélek munkájára is nagy hatással van; növeli, erősiti a gyermek testi szervezetét, fejleszti kedélyét, de még jövendő munkaképességét is biztositja. S a mi lakásviszonyaink nem olyanok, hogy a gyermekek otthon a szabadban játszhassanak, játszótereink pedig nincsenek.

Milyen boldog az a falusi gyermekvilág, azok a falusi ifjak s leányok, kik a közeli erdő tisztásán, vagy a patakparti nagy térségen összegyülnek vasárnaponként s fordulnak, perdülnek, kaczagnak, dalolnak, hogy gyönyörüség nézni. Pedig ők mindig a szabad természetben élnek, munkálkodnak s agyuknak, idegeiknek nem kell oly sorvasztó munkát végeznie, mint a városi tanuló ifjuságnak. Mégis a mi csenevész, főfájós gyermekvilágunknak nincs hova menni tüdőt tágitani, izmokat növelni a törékeny csontokra!

A fiuk még csak segithetnek magukon. Elbarangolhatnak a város határában s találhatnak játszóhelyet, meg vannak tornacsarnokaik is. De szegény leánykákat hova küldjük testedző játékra?

Sétatereink be vannak ültetve szépen, Rendőr bácsi jól vigyáz, hogy gyepben, bokorban kár ne essék, igy hát szabadon játszani nem lehet. Ez jól is van igy, de hát éppen ebből tünik ki, mily nagy szükség lenne játszóterekre, olyanra, mint Bécsben a Práter, Budapesten a városliget volt azelőtt, a hol a gyermekek szabadon futkossanak.

Pedig nálunk Váradon szükségesebb lenne a játéktér, mint bárhol. Iskoláink, főleg a városiak tulzsufoltak. A leányiskolákban általán nem tanitanak tornát, mert nincs tornaterem egy

nőiskolában sem. És nehogy leányaink a felnőtteknek való szórakozásokból vegyék ki részüket, inkább áldozatok árán is játéktereket kellene létesiteni, hogy a játéknál maradjanak minél tovább. Ez egészségi és erkölcsi haszonnal járna. Hisz sürgetik is nálunk a játéktereket. Egy lelkes ember évek óta dolgozik már a »városligetnek« nevezett gyermekjátszóhely megteremtésén. S ujabban nemes és nem nemes verseny nyilatkozik annak kifejlesztésén. A város már kisajátitotta a házakat, melyek lebontásával jó ut nyulik majd a városligetbe s remélhető, hogy tervvel, munkával, idővel kifejlődik ez a gyermekterünk. Csak azután valóban gyermektérré fejlődjék s legyen benne játszótér elég.

A mostani szigeten kicsi a játszótér, de van hely elég a szigeten tul fekvő gyeptérségen s a folyópartig telik még játszóterekre, de még homokdombra is, hol a gyermekek »aranyvárat épithetnek«. A rendőr bácsi ne a gyermekekre vigyázzon, hanem, hogy a nem oda való elemeket a gyermektértől távol tartsa.

A gyermekegészségügy s nevelés, az igaz humanizmus nevében siettetni kellene ennek a gyermekjátszótérnek rendezését, hogy mehessenek gyermekeink ki a szabadba, hogy ott akadálytalanul üzhessék játékaikat s legyen nekik hosszu a kikelet.

Özv. Személy Kálmánné.

A helybeli ipar.

A mikor fölhangzott itt-ott az ország egyes részeiben egy elvesztett vagy elsápolt árlejtésnél egy-egy ipartestület irásba foglalt sóhajtása az elvesztett munka után, megrémültek tőle nemcsak az államfők, hanem a közgazdászok is.

Irgalmas Isten, mi lesz ebből? Milyen rut kenyér harcznak nézünk elébe? Eddig csak a magánosok, egyes vállalatok, részvénytársaságok, most meg egész testületek rohannak egymásra a kennyérért. Hiába! — most már a magán ember nem elég a saját érdekeinek megvédésére és okvetetlenül szükséges egy egész erkölcsi testület tekintélyét igénybe venni egy falatnyi munkáért. És ha valahol egy ilyen testület közelében akad egy munka, azt okvetlen magának fogja vindikálni az illető ipartestület. Miért? Mert ő van hozzá legközelebb.

Vajjon jogczimnek elég erős-e ez? Az elveket bùvárló közgazdász, a rideg smrithianista tagadólag rázza itt a fejét. Óh nem! Ez nem volna más, mint a szabad verseny meghamisitása, ez pedig egyenesen halála az iparnak, meg a kereskedelemnek. Ha valamely iparos vállalkozó nem tudja kihasználni azt a helyzetét, hogy ő közvetlen a munka mellett van, ha ezen előnye mellett sem tudja föl venni a versenyt a más helyekről behurczolkodó vállalkozókkal, akkor bizony bizony nem érdemeli meg, hogy kedvezmények árán is megkapja azt a munkát, mert az az ipar ott helyben nem életképes, szóval elpusztulni való.'

A patriotista iparos, a ki kedvvel hirdeti a hazai ipar pártolást arról a magas helyről, a melyre régebbi munkássága folytán emelkedett föl, a helybeli ipar pártolásában kedvelt eszméjének megoldását látja. Ha mindenki a helybeli ipar mellett tör lándzsát, ha minden ipartestület buzgólkodik — ha nem is patriotismusból, de kenyérérdekből, hogy valamely a közelében fekvő munkát a saját tagjainak kaparintson meg, akkor már voltaképen meg volna oldva a hazai iparpártolás eszméje. Mert ha minden ipartestület csak középszerü buzgalmat tanusit is a tagjainak való munkaszerzésben, akkor ide ugyan nem lopakodik be az idegen ipar termék, hanem csak a feldolgozást váró nyersanyag. Körülbelől igy.

Nem osztom sem az aggályokat a rettenetes kenyérharczot sem a smithianista rideg elveit, de még a patriotista reményeit sem. A rettenetes kenyérharcz mindig meg volt, meg lesz s legfeljebb még leleményesebb lehet, de dühösebb, kegyetlenebb már nem igen. Hol van egy kor, a melyben a gyengét, a versenyképtelent el nem tiporták? És maí napság még finomodást is látunk e téren. Hiszem, hogy ha ugy bele tudnánk illeszkedni egy régebbi kor legnépesebb, legnagyobb mérvü forgalmi világába, mindenesetre csudálatos konzekvenciákat tudnánk levonni egy előbbi korból a jelenre nézve. Voltak mindenkor megszünő iparok s az ennek nyomában támadt elégedetlenség, nyomor; mindenkor voltak ipari hanyatlások és még nem is igyekeztek e hanyatlást minden eszközzel föltartóztatni, mint azt mai napság teszi az állam, meg a társadalom. A mi a rideg smithianista elveket illeti, ezek állhatnak egy világforgalomra nézve, de nem egy kis keretü, szükhatárok közt mozgó iparra nézve, melynek föntartása értékesebb ránk nézve mint a szabadverseny folytán előálló összes ipari haladás és nyereség. A patriotista is rosszul számit. Óh nagyon rosszul. Egy nehány közmunka, a mi után egy-egy ipartestület töri magát néhány éhenhaló tagjáért, még nem lenditi föl a magyar ipart. Vigyázzon az a patriotista iparos, mert a mig erre az egy pontra figyel, másutt szakad a gát. Ez csak igen kis része a magyar iparnak, és annyian vannak, akik a magyar iparos éhtifuszát nem tudják meglátni.

Egészen más dolog az, ami a vidéki ipartestületeket akczióba kergeti, néha sok öntudattal máskor meg öntudatlanul is bár, de mindig jóirányban.

Nem akarnak többet ezek a jó emberek, minthogy abból a kevés munkából jusson is, maradjon is mindenkinek. Hiszen olyan rosszak a közkereseti viszonyok mindenfelé. Hogy miért, azt nem tudja senki közülök, hanem azt érzi mindenki, hogy nem igazságos, hogy a munka mindenfelől csak egy helyre fusson össze. Ahá! Tehát deczentralizáczió. Igenis, deczentralizáczió! És minthogy ennek az elvnek a szabad verseny elve nem kedvez, tehát ez ellenében is érvényesülni igyekszik ugy, a hogy tud. Sok elvet megtört már a szükség és azt hiszszük, hogy kis keretben a szabad versenyt is meg fogja törni egy időre a *helyi ipar*, a mely megélhetése miatt minden eszközt felhasznál, hogy érvényesüljön. Igaz, hogy a haszon és olcsóság, a mai forgalmi élet e két hatalmas rugója nem mindenkor vannak vele, de vele van sok mindenféle körülmény, mely kenyérharczában diadalra segiti.

Maguk az iparosok jelentékeny tényezőként szerepelnek minden szorult helyzetük daczára is a városi életben. A lokálpatriotismus is segitségükre van, de segitségükre van még a városok háztartását illetőleg még egy hasznossági elv is, mely lehetetlen, hogy a város intézőinek eszébe ne jusson, a mikor a vállalatok kiadása fölött határoznak, vagy lándzsát törni készülnek a helybeli ipar mellett.

Minden ily mozgalom ugyanis a helybeli ipar mellett, gazdagitani fogja a város egy jelentékeny osztályát, az iparos osztályt. Hiszen ez az osztály olyan jelentőségü egy városban, mint az országban a földmives osztály. Tényező minden tekintetben. Ezt az osztályt még áldozatok árán is gazdagitani kell, mert a jelenlegi ipari s kereskedelmi forgalom ugy sem kedvez neki. Az a néhány perczent, a mit a nagy szabad verseny mellett áldozunk a helyi iparnak, az megtérül bőven a városok háztartásába. És még ez a rendszer az ipar deczentralizáczió jára fog vezetni, a mi föltétlenül szükséges a végből, hogy a vidéken ipari központokat alapitsunk, ipari központok pedig nálunk manapság teljesen hiányoznak.

Van egy erős központunk, a mely dominál mindenek fölött, de ez a vidéknek csak mérhetetlen kárt okoz. (b. i.)

Zene és müvészet.

— Beleznay Antal uj müve. —

Uj énekkönyv. A népiskolai törvény megalkotása (1868) óta, a midőn ugy a reáliák, mint a müvészeti tárgyak tanitására maga a tanügyi kormány gondoskodott tankönyvekről, az *énektanitás* terén nem igen találkozunk (Bartalus és Ernyei müvein kivül) oly tankönyvekkel, melyek részint a *nép- és polgári iskolák* igényei és szükségleteinek, részint nemzeti *szellemünk* és *hazafias érzésünk* kivánalmainak megfeleltek volna. Az énektanitást különösen a polgári és középiskolákban igen gyakran oly egyének végezték, kik sem érzelmükre, sem zenei izlésük és müveltségükre nézve a nemzeti követelményeket ki nem elégitették, annál kevésbé, mert alkalmas vezérfonalak hiányában voltak.

Nem szándékozom ez alkalommal az énektanitás paedagogiai vagy eszthetikai jelentőségéről értekezni; annyit azonban hangsulyoznom kell, hogy az ének nem pusztán hathatós tényezője a sziv és lélek nemesitésének, hanem kiváló és nagyon fontos eszköze: a hazafias nemzeti érzület ébresztése és fejlesztésének. Éppen azért sulyt kell fektetni nemcsak arra, hogy testestül-lelkestül magyar zene és énektanitók kezeljék e fontos müvészeti tantárgyat, hanem *magyar szellemü* s a paedagogiai énektanitás alapelvei szerint irt tankönyvek is álljanak rendelkezésre.

Ujabb időben gondoskodtak arról, hogy képzett magyar zene és énektanitók kerüljenek ugy az elemi-, mint a polgári- és középiskolák énektanitásához; általában tapasztalható is a jobb eredmény. Azonban igen ritkán találkozunk oly ének-tankönyvekkel, melyek a fentjelzett czél szolgálatában állva, az ének-tanitást azon irányban fejlesztenők és biztositanák. Azért igaz örömmel üdvözöljük azt a munkát, mely rövidesen meg fog jelenni és e nemben uttörő lesz. Szerzője: *Beleznay Antal* nagyváradi székesegyházi karnagy, polg. isk. énektanár s *országosan ismert és becsült zeneszerző.*

Módunkban volt beletekinteni a »*Gyakorlati énektan*« czimü müvébe, mely dalokkal és elméleti részszel polgári *fiu* iskolák és középtanodák használatára van szánva.

Két részből áll: az első és második osztály,- és a 3- és 4-ik osztály számára. Akár *elméleti* akár *gyakortati* részét tekintjük, mindenütt a tapasztalt s minden izében magyar érzésü qualifikált, kiváló énektanár nyomára akadunk, ki nemcsak a 10—15 éves) gyermekek *hanganyagára*, a feldolgozandó hanganyag *mennyiségére* (a miniszteri tanterv keretében) hanem főképen a *magyar nemzeti irányra és szellemre* van tekintettel. Elmélete rövid, könnyen megérthető: gyakorlatai magyar rithmuszban mozognak, s mind megannyi kedves fülbe mászó dalok, ezek mellett számns régi, becses magyar ének vagy saját szerezményü dalát találjuk, melyekben hamisitatlan nemzeti érzés és zene lüktet. Tekintettel van szerző a polgári fiu- és középiskolák kebelében létező dalos körökre is, melyek számára részint két, részint három szólamu dalokat szerzett. Ezeket, — mindmegannyi gyöngyei a dalirodalomnak! — iskolai ünnepélyek és egyébb alkalommal pompás sikerrel lehet előadni. Mig az első rész (tehát az első két évben) minden gyakorlata a *C* hangnemben mozog; addig a második már felöleli a leggyakrabban előforduló 3 *keresztes* és 3 bé-s dur és moll hangnemeket. (A többi hangnemek feldolgozását szerző a polg. fiuiskola 5. 6. és 7-ik osztály felállitása esetén helyezi kilátásba.) Gyönyörrel és örömmel nézegettük és forgattuk át a Beleznay Antalnak a kedvvel szakértelemmel és ambicióval irt munkáját, mely hivatva van arra, hogy hazánk minden polg. fiu iskolájában (és a középtanodákban) *polgárjogot* nyerjen, hivatva van arra. hogy a magyar ifjuság ének tanitását egészséges alapra fektesse és fejleszsze; hivatva van arra, hogy a dal és ének iránti kedvet éleszsze, a családba és társadalomba átvigye, az izlést nemesitve s a hazafiúi érzést fokoza.

Azon óhajtással fejezzük be a rövid figyelem ébresztő cikkünket, hogy a *Beleznay Antal* énekkönyve mihamarább napvilágot lásson, és az énektanitással is foglalkozó tanitók és tanárok megérdemelt figyelmükre méltassák. Mert megvagyunk győződve arról, hogy e munka nemcsak az énektanitás sikerének előmozditására fog szolgálni, hanem *igaz örömére és élvezetére* lesz ugy a tanitóknak és tanulóknak' valamint az ének iránt érdeklődő közönségnek is.

A mű kiadására az *Athenaeum* r. t. vállalkozott, mely szerzővel már teljes megállapodásra jutott. A jövő 1900—1901-ik iskolai év elejére meg is fog jelenni, mire már ezuttal felhívjuk az iskolai hatóságok és énektanitók figyelmét.

Megjelenéséről annak idején értesiteni fogjuk lapunk t. olvasó közönségét. **W. L.**